

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MDLX. ad annum MDCXXIII.

Parisiis, 1644

Concilium Mediolanense I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15522

ANNO
CHRISTI
1565.

CONCILIVM MEDIOLANENSE I.
P R O V I N C I A L E.

Quod Pio quarto pontifice Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis tituli sanctæ Praxedis, legatus ad vniuersam Italiam, & archiepiscopus Mediolani habuit anno MDLXV.

EDICTVM DE CONCILIO PROVINCIALI I.

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, ac sanctissimi domini nostri papæ & sedis apostolicæ per vniuersam Italiam de latere legatus, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis.

CVM pro nostri archiepiscopalis officii munere, & antiquorum, & in sacro Tridentino Concilio proxime editorum Canonum obseruatione, ad moderandos mores, corrigendos excessus, controuersias componendas, aliaque sacris Canonibus permessa, prouinciale Concilium conuocare debeamus, vt primum necessaria sanctæ Romanæ & vniuersalis ecclesiæ negotia, quibus apud sanctissimū dominum nostrum occupati sumus per debitam obedientiam, intermittere licuit, reuerendissimos prouinciæ nostræ episcopos ad proximas Idus Octobris per literas nominatim ad singulos scriptas, ad Synodum in nostra Mediolanensi metropolitana ecclesia euocauimus. Vt igitur aliis etiam omnibus, qui de iure, vel consuetudine interesse debent, nota sit huius Concilii celebratio, neve cui ignorantiam rei excusare, aut se contemptum dicere liceat, Idcirco vniuersis, & singulis prædictis, & aliis qui sua quomodolibet interesse putauerint, etiam exemptis, & nullius diœcesis intra prouinciæ nostræ limites existentibus, per hoc edictum, quod in cathedralis, & aliarum insignium, quæ in singulis prouinciæ nostræ diœcesibus, etiam exemptarum, ac vicinorum nullius diœcesis, si quæ sint, locorum, ecclesiarum valuis affigi, & promulgari iussimus, prouincialis Concilii futuram celebrationem significamus, & denuntiamus, cum comminatione pœnarum a sacris Canonibus statutarum. In quorum fidem hoc edictum con-

fici & per secretarium nostrum subscribi, & nostri sigilli impressione muniri volumus. Data Romæ die 25. Augusti, anno Domini MDLXV.

ANNO
CHRISTE
1565.

ORATIO CAROLI CARDINALIS
TITVLI SANCTÆ PRAXEDIS, ARCHIEPISCOPI
MEDIOLANENSIS,

In Concilio prouinciali I. habita.

DEI summo erga nos beneficio factum est, patres reuerendissimi, vt Tridentinum œcumenicum Concilium, triginta ante annis inchoatum, sed varie intermissum, singulari Pii quarti pontificis maximi pietate, ac prudentia reuocatum, insigni frequentissimorum patrum virtute, atque doctrina, superiore anno mirabiliter absolueretur. Quo in Concilio cum omnia præclare constituta sint, quæ ad explicandam fidei veritatem, & ad restituendam ecclesiasticæ disciplinæ integritatem pertinebant, diuinitus profecto, patres, illud decreuistis, vt Conciliorum prouincialium, quæ iamdiu haberi desierant, vsus aliquando renouaretur, ex quo certissimum est Christianam rempublicam vberimos salutis fructus esse percepturam. Et quidem natura, & ratione ipsa ducimur, vt in grauioribus rebus deliberandis aliorum consilia exquiramus: vel quod cautior deliberatio est, si ad nostrum iudicium multorum sententia accesserit, vel quia apud illos, quibus consulere maxime cupimus, maiorem auctoritatem, & pondus habet consultatio, in quam plures consenserint. Est huius in ecclesia instituti auctor Christus Dominus, magistrique apostoli, nam eius certa quidem sane est illa promissio, cum suam opem, suumque auxilium, se denique ipsum, eiusmodi patrum conuentibus, rite celebratis, pollicetur & defert. *Vbi fuerint*, inquit, *duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum*: itemque: *Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo*. Apostoli autem, etsi doctore Spiritu sancto vberem omnium rerum cognitionem singuli acceperant, tamen, si quid grauius, publice præsertim, agendum esset, hac consultandi ratione vti consueuerunt, quam vt ceteri etiam conserua-

Matth. 18.

rent, lege sanxerunt, vt bis in annos singulos Concilia ab episcopis haberentur. Innumerabiles deinceps sanctiones

ANNO
CHRISTI
1565.

sunt constitutæ, decretaque promulgata, & ab summis pontificibus, & a Conciliis tum œcumenicis, tum prouincialibus de retinenda, aut certe repetenda hac Synodorum consuetudine, quemadmodum temporum ratio postulabat. Atque vtinam quæ a sanctissimis illis viris culta, & posteritati ad salutem ecclesiæ tradita ratio est, prouincialium Conciliorum, eam nos ad hanc diem pie constanterque retinuissimus; & quantam illi consilii & voluntatis ad prodeudum posteris optimum institutum, tantum nos pietatis & diligentia ad tuendum adhibuissimus. Huius enim consuetudinis intermissio, difficile est dictu, quantas calamitates in Christianam rempublicam inuexerit: nam iudicii metu sublato, cum præter summum Romanum pontificem nemo esset, qui a dominici gregis pastoribus depositi custodiam, tritici dispensationem, vineæ cultum, & villicationis suæ functionem recognosceret, sortem cum fenore exigeret, a singulis grauissimi, multiplicisque officii, more maiorum, rationem exposceret: tum miserabiliter prolapsa est institutio ecclesiasticæ disciplinae; tum qui alios in officio continere debebant, maxime ipsi ab officii semita declinauerunt. Hic nota sunt vobis, patres, ecclesiæ Dei vulnera, quæ libenter prætereo, quia sine acerbissimo doloris sensu nec a me commemorari, neque a vobis audiri posse existimo. Ergo singulari virtute, ac prudentia vestra, grauissimis malis remedium inuentum est hac renouatione prouincialium Conciliorum: reliquum modo erat, vt sapienter excogitata medicina ægrotis prouinciis salutariter adhiberetur. Cui nos officio pro nostri metropolitani muneris ratione, proque amore in hanc urbem, quam apud nos, & pietatem parentis, & caritatem filiae obtinere libentissime profiteamur, si per debitam obedientiam licuisset, primo quoque tempore satisfacere studuissimus. Cum primum igitur huius rei data est facultas, eam illam summo studio amplexi sumus, eo animo, atque consilio, vt, Deo auctore, vobis adiutoribus, obeundi muneris tarditatem actionum grauitate, & diligentia compensemus. Itaque huc omnes conuenimus, vt ex hac quasi specula singulis prouinciæ nostræ partibus circumspectis, Ezechielis prophetae voce diuina admoniti, quod periit, requiramus, quod abiectum est, reducamus, quod confra-

ctum est, alligemus, quod infirmum est, consolidemus, quod pingue & forte, custodiamus. Id omne vt præstare possimus petendum a Deo in primis est summis precibus, summaque vitæ integritate & innocentia, atque in proximos caritate, vt nobis suo lumine præluceat, consilia & actiones nostras sua gratia prosequatur. Quemadmodum autem neminem nostrum, vt cuiusque conditio tulit, aut ætas, aut labor, aut valetudo, aut itineris longitudo retardauit, quominus in hunc locum frequentes ante statutum diem conueniremus, qua in re priuata commoda communi officio posthabuimus: sic ad ipsam consultandi, & discernendi rationem curandum est vt integram optimamque mentem, ac voluntatē afferamus, vim publici muneris priuatis commodis anteponamus eorum vtilitati, quibus præsumus, non nostris rationibus seruiamus. Hoc sane enim est, non quæ nostra, sed quæ Dei sunt, querere. Hoc munus pastoris, hoc ducis officium, hæ gubernatoris partes sunt, vt gregi, militibus, naui potissimum prospiciant: nam in subditorum salute præfecti incolumitas continetur. Et quia tria præcipue sunt, quæ ex Tridentini Concilii auctoritate in prouincialibus Conciliis agi & confici oportet, vt delicta corrigantur, mores ad optimam disciplinam reuocentur, & tollantur, dirimanturque controuersia: primum illud erit iaciendum tamquam firmissimum totius ædificii fundamentum, vt omnibus, & singulis, quæ a sacro Tridentino Concilio definita, ac statuta sunt, palam receptis, detestantes hæreses omnes, quæ a sacris Canonibus, Conciliisque œcumenicis, præsertim vero Tridentino, damnatae sunt, veram obedientiam summo Romano pontifici spondeamus, fidemque, sine qua impossibile est placere Deo, ex præscripto eiusdem Concilii, ac sanctissimi domini nostri ratione & formula profiteamur, & ad eius in prouincia nostra tuendam integritatem, id quod ad hanc diem nobis præstitisse videtur Dei benignitas, opportuna præsidia, summamque diligentiam & vigilantiam pro locorum & temporum periculo adhibeamus. Deinde in delictis corrigendis illa nobis ineunda ratio est, vt pro vi & modo morborum, ægrorumque natura medicinam accomodemus, nunc lenibus admonitionis & obiurgationis remediis errata castigantes, nunc acriori curatione vtentes, de-

ANNO
 CHRISTI
 1565.

nique exulceratis partibus ferrum & ignem admouentes, quemadmodum mali ratio, & contagionis periculum postulabit, memores semper nos esse patres, non dominos. Morum autem disciplinam facile restituemus, si qua ratione, quibusve factis primum constituta, diuque conseruata est, eandem nos in restituenda adhibebimus, illorum vestigia persequentes, qui hanc bonorum amplitudinem nobis, Deo auctore, sua virtute pepererunt. Proponamus nobis quaeso, patres, illorum vitae sanctitatem, & in administratione sui officii sapientiam. Erant integri, casti, simplices, modesti, humiles, bene morati, in oratione, & lectione assidui, sui despicientes, in alienae salutis cura & cogitatione defixi, consilio, & opera benigni, hospitales, in domestico cultu & victu parci, in alios benefici & liberales. Erant vigilantes super gregibus suis, vineam Domini summa diligentia, & labore colentes & custodientes. Pascebant assidue oves sibi commissas triplici salutis cibo, verbo, exemplo, & sacramentis; memores quoque & imitatores summi pastoris Christi, qui pro vniuerso grege suo sanguinem, & vitam profudit, ipsi pro suarum ouium incolumitate quemuis excipere laborem, subire omnes casus, omnem vim, atque iniuriam perferre, denique vt bonus ille pastor euangelicus, animam suam pro ouibus ponere non dubitabant, nullum inde huius vitae fructum expectantes, vt maximos caelestis retributionis fructus consequerentur. Haec si, vt debemus, patres, ante oculos habebimus, facile intelligemus, quid in restitutione ecclesiasticae disciplinae nobis sit hoc tempore agendum. In quo illud etiam animaduertendum erit, vt, quemadmodum in conformanda, & constituenda ecclesiastica ratione Christus Dominus ab ipsis apostolis, quos Christianae vitae magistros esse voluerat, initium fecit: sic nos a nobis ipsis pastoribus, quos viuendi exempla & praecipua aliis tradere oportet, in conformanda restituendaque morum disciplina exordiamur. Haec officia si quo debemus studio praestiterimus, parui profecto negotii erit sedare controuersias, id quod nobis Tridentina Synodus faciendum proposuit. Nam sublata cupiditate, quae est omnium radix & semen dissensionum, facile praesentis temporis discordias componemus: nullumque in posterum dissidendi locum cuiquam in prouincia

nostra relinquemus. Quare ad piam hanc, necessariamque muneri nostri curam, ac diligentiam, patres, toto pectore incumbamus: hoc acceptabili tempore, hac die salutis, quam fecit Dominus, enitatur, ut, quantum consilio, opera, actionibusque Spiritu sancto duce & moderatore possumus, tantum ad constituendam communis provinciae incolumitatem afferamus. Amplissima haec, & nobilissima ciuitas Mediolanensis caritatem & sapientiam vestram implorat: hanc singuli vniuscuiusque vestrum greges incredibiliter requirunt, tota provincia re magis quam voce deposcit. Hoc optimus maximus rex Philippus, in cuius regia dignitate, ut verbo complectar, sacerdotalem animum licet agnoscere, hoc ceteri huius provinciae principes, de populorum salute solliciti, a nobis desiderant, quorum studia, atque officia non vereor ne nobis sanctisque huius Synodi decretis semper adsint, eamque potestatem, quam a Deo acceperunt, ad Dei & cultum & voluntatem libentissime conferant. Postulat sacrosancta Tridentina Synodus, ut ne tot tantique labores a sanctissimis patribus in ea suscepti breui tempore intereant. Hoc vehementer expectat Pius pontifex maximus ex illo praesertim die, quo nos ab administratione consiliorum suorum, & procuracione ecclesiae ad vos dimisit. Cui date quae so, ut & profectiois nostrae, & vestrorum laborum vberes fructus deferre possim; praeclearas scilicet salutareque huius Concilii actiones. Hoc ipsum exigit vestra virtus, quam in publico orbis terrarum Conuentu spectatam, & cognitam, nunc in vestrorum populorum vita, ac salute tenenda debetis exprimere. Hoc denique flagitat a nobis Christus Iesus, ut constet sibi ratio officii nostri erga oves, quas precio sanguinis sui redemptas, nostrae fidei prudentiaeque commendauit & concredidit: ne quando sanguinem illarum de manu nostra requirat, si, quod Dei benignitas prohibeat, culpa aut negligentia nostra eas diripi, aut dispelli patiemur.

Nos

ANNO
 CHRISTI
 1565

Nos Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, ac sanctissimi domini nostri papæ, & sanctæ sedis apostolicæ per vniuersam Italiam legatus de latere, Dei & eiusdem apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolanensis, de consilio & assensu reuerendissimorum dominorum coepiscoporum nostrorum, in prouinciali Synodo Mediolanensi hæc statuimus & sancimus.

CONSTITVTIONVM PARS PRIMA
 DE PROFESSIONE FIDEI,
 ET EIVS TVENDÆ CVRA.

PRIMA & maxima pastorum cura versari debet in iis quæ ad fidem catholicam, quam sancta Romana ecclesia colit & docet, & sine qua impossibile est placere Deo, integre inuiolateque conseruandam pertinent: ideo nos hinc potissimum exordiendum esse duximus, vt, quæ ex eodem spiritu est fides, eamdem vna oris confessione profiteamur.

Sacri igitur Tridentini Concilii auctoritate innixi, mandamus, vt omnes ii, qui beneficia ecclesiastica obtinent, vel in posterum obtinebunt; & qui in Synodum diœcesanam conuenire debent; in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, omnia & singula a sancto Concilio Tridentino definita & statuta palam recipiant; veram obedientiam summo Romano pontifici spondeant; simulque hæreses omnes publice detestentur, & anathematizent; fidem profitentes eisdem verbis quibus ex formula a sanctissimo domino nostro Pio IV. pontifice maximo præscripta, nos & coepiscopi nostri initio huius sanctæ Synodi, iurati præstitimus, professi sumus, etiam si antea in diœcesana Synodo id officium, ad exequendum iussu Tridentini Concilii, quacumque ratione & modo obierint.

Episcopi omnes prouinciæ nostræ constitutionem sanctissimi domini nostri Pii IV. pontificis maximi de professione fidei facienda ab iis, qui de beneficiis curatis, & canonicatibus prouisi sint, & a docentibus literas, & a promouendis ad doctorales vel alios gradus, publicent in suis ciuitatibus, & diœcesibus intra mensem & ab omnibus inuiolate seruandam curent: præsertim vero ab iis,

Concil. Tom. 36.

B

qui cuiuscumque status, conditionis, & dignitatis sint, quouis modo, vel nomine, publice aut priuatim, domi suæ, vel alienæ, etiam si pædagogi sint, pueros, adolescentes, aliosve cuiusvis sexus, & ætatis, quascumque artes literarias, vel alias liberales, etiam si ipsa prima grammaticæ rudimenta, legendo, interpretando, vel repetendo, vel alia quavis ratione, etiam si gratis doceant; quorum etiam omnium mores, antequam ad docendum accedant, probare debent, alioquin de iis pœnas in eadem constitutione propositas sumant.

Qui vero ne prædicti huic decreto obtemperent impedierint, aut huius temeritatis quacumque ratione illis auctores, aut adiutores fuerint, seuerè puniantur. Vt autem id facilius ac melius effici possit, studiose inquirant parochi, quinam in suis parochiis eo docendi munere fungantur, & eorum nomina ad episcopum ad mensẽ, a die publicationis constitutionis eiusdem numerandum, deferant. Quos vero deinceps eiusmodi cognouerint, primo quoque tempore episcopo indicent.

Parochi diligenter animaduertant, an in suis parochiis vllus sit, quod ad fidem attinet, prauis opinionibus imbutus, vel eo nomine suspectus; eumque ad episcopum, vel inquisitorem deferant. Moneant præterea populum, debere omnes, si quos nouerint aliquid fecisse, vel dixisse, quamobrem de huiusmodi peccato in probabilem suspicionem venerint, statim deferre.

Obseruent etiam eos, qui ex finibus hæreticorum, vel hæresis nomine suspectorum veniunt; singulorumque dicta, & facta odorentur, ac de eorum vitæ consuetudine & ratione cognoscant, & si qua de iis suspicio fuerit, episcopum, vel inquisitorem admoneant.

Principes vero, & ciuitatum magistratus hortamur, ac per viscera misericordiæ Christi Domini obtestamur, vt cæleste lucrum terrenis commodis præferentes, commercium, & consuetudinem hæreticorum, quam fidelibus perniciosam ac pestiferam esse constat, pro sua pietate, ac studio religionis, e suis vrbibus atque opidis amouendam ac tollendam curent.

Prohibeantque ne suæ ditionis homines, percipiendæ etiam linguæ causâ, aut mercaturæ, aliove nomine,

ANNO
 CHRISTI
 1565.
 in hæreticorum locis instituantur, aut commorentur.

Sacro denique inquisitionis officio in omnibus ex animo faueant, & opitulentur: &, vt eius edicta feruentur, auctoritatem etiam suam rogati interponant. Cumque eis a sancta sede apostolica concessum fuerit, vt causis fidei ad patrocinium catholicæ veritatis assisterent, nihil sibi in illis vsurpare, neque quidquam, quod contra sacros Canones sit, attentare velint.

Episcopi regulas indicis de libris vetitis, ab iis, qui illi negotio a sacrosancta Tridentina Synodo præfecti fuerunt, ex auctoritate sanctissimi domini nostri Pii quarti editas, ab omnibus librorum impressoribus, ac bibliopolis, ceterisque omnibus laicis, & ecclesiasticis personis feruari iubeant. Quorum vero librorum purgatio eiusdem indicis iussu facienda est: eos legi, vendi, aut emi, habere omnino vetamus; donec ab iis, ad quos pertinet, purgati, & probati fuerint.

De abutentibus sacra scriptura.

Nefaria est eorum temeritas, qui sacra scripturæ verbis, vel sententiis, ad iocum, assentionem, contumeliam, superstitionem, impietatem, aut ad quosuis profanos sensus abutuntur. Quamobrem episcopi in eos, qui in hoc genere deliquerint, ex sacrorum Canonum, & Tridentini Concilii decretis grauitè animaduertant. Et, vt detestabilis hæc licentia prorsus tollatur, fidelem populum per concionatores, parochos, confessores de huius peccati grauitate frequenter admonendum curabunt.

De ludimagistris.

Principes, & magistratus in Domino vehementer hortamur, vt, nulla sumptus sui habitatione, publicos ludimagistros in vrbes, & suæ ditionis loca conducant, non minus fidei; & vitæ quam doctrinæ & scientiæ laude commendatos. Qui vero literas docebunt, non solum libros, indice sanctissimi domini nostri Pii quarti auctoritate edito, nominatim vetitos, pueris non interpretentur, aut ab illis legi patiantur; sed neque etiam alios, quibus obscœna, vel turpia contineantur. Præcipimus etiam, vt bonis moribus, & salutaribus præceptis eos erudiant; in primisque in aliqua pia, & Christiana institutione, si episcopo videbitur, exercent: ceteraque omnia officia, quæ Leo

decimus in Lateranenſi Concilio ſtatuit, præſtent. In iis ſi deliquerint, pro delicti genere plectantur.

ANNO
CHRISTI
1565.

De fidei initiis a parochio tradendis.

Parochi ſingulis dominicis, & aliis feſtis diebus, qui eccleſiæ præcepto agi ſoleant, pueris ſinguli in ſuis parochiis initia fidei tradant, eoſque ad obedientiam primum Deo, deinde parentibus præſtandam, erudiant: ac propterea a prandio ſtata hora, proprio campanæ ſono, ad id munus allignato, ad eccleſiam conuocandos curabunt.

De præbenda theologali.

Quæ eccleſiæ cathedrales, aut collegiatae in opidis inſignibus præbendam, aut ſtipendium quouis nomine theologiae interpreti aſſignatum non habent, cum in illis ſacrum Concilium Tridentinum præbendam primo vacaturam ad hunc uſum conſtituerit, quam ei tantummodo, qui ad hoc munus per ſe præſtandum idoneus ſit, deferri voluit, id ſi adhuc re ipſa effectum non ſit, curent epiſcopi vt quamprimum decreto Concilii ſatiſfiat.

De prædicatione verbi Dei.

Apoſtoli, in quorum locum epiſcopi ſucceſſerunt, ſatis nobis aperuerunt, verbi Dei prædicationem eſſe præcipuum illorum munus, qui in epiſcopali ſede collocantur. Quamobrem nos auctoritatem ſacroſancti Tridentini Concilii, & veterum patrum ſecuti, in Domino epiſcopos hortamur, vt toto pectore in hanc curam incumbentes, greges ſibi commiſſos ipſimet, præſertim in eccleſia ſua, verbo Dei paſcant. Quod ſi leui de cauſa, aut quodam animi languore impediti non fecerint, ſciant ſibi prætermiſſi neceſſarii officii iudici Deo præcipue rationem eſſe reddendam. Sin autem ſe interdum vere impeditos cognouerint, per viros idoneos, ex præſcripto eiſdem Concilii deligendos, hoc munus ſtudioſiſſime populo præſtent. In aliis vero eccleſiis parochialibus, vel alias curam animarum habentibus, ſaltem omnibus dominicis, & ſolennibus diebus feſtis; ieiuniorum autem, quadrageſimæ, & aduentus tempore, quotidie, vel iis ſaltem diebus, quibus epiſcopus iuſſerit, proprio parochio, & curato, oues ſibi commiſſas, pro earum ſenſu & intelligentia, ſalutaribus verbis paſcendas mandamus. Si qui autem propter inſcitiam id præſtare non poterunt, ad peritos confugiant, quorum auxilium implo-

Ab. l.

ptis ab ecclesia scriptis feligant. Ne certum tempus Antichristi aduentus, & extremi iudicii diem prædicent; cum illud Christi Domini ore testatum sit: *Non est vestrum nosse tempora vel momenta.* Neve quidquam præterea futurum ex sacris literis diuinare, eique euentui certam diem præfinire audeant. Neque temere, id sibi diuinitus reuelatum esse, affirmant. Ne historias ex apocryphis scriptoribus populo narrent; Neve miracula, quæ probata scriptoris fide non commendentur. Si quæ tamen auditoribus salutaria iudicant, ita commemorent, vt a certa eorum affirmatione abstineant. Ne ineptas & ridiculas fabulas recenseant: Neve superuacanea & parum fructuosa.

Ne hæreticorum opiniones, & argumenta referant apud imperitam multitudinem. Quod si alicubi necessitas postularit, vt eorum falsa dogmata accuratius, ac liberius confutentur, id non longa disputatione, sed graui redargutione faciant. quod facile assequentur, si catholicam veritatem expromentes, sanctæ ecclesiæ, Conciliorum, & probatæ veteris consuetudinis auctoritate, ac sanctorum doctorum, quos probat ecclesia, testimoniis roborarint; & sacra scripturæ locos, quorum sensus ab illis ad corrumpendas simplicium hominum mentes deprauantur, & ex aliis eiusdem scripturæ locis, & ex sanctorum patrum sententia fideliter interpretentur. Sic enim fiet, vt dogmatum peruersitas, quæ falsa interpretatione nitebatur, catholice veritatis vi, & rectæ interpretationis pondere corruat. Ne quid ambiguum, ancepsve loquantur, quod auditoribus varie intelligendi occasionem præbere possit. Neve concise, & obscure quidquam exponant, qua ex re auditorum animi expectatione incerti & suspensi relinquuntur.

Ne ostentandæ doctrinæ, & eloquentiæ causa, difficiles atque inanes quæstiones, fucumve orationis, & pigmenta conquirant, vnde sui ipsius potius quam Iesu Christi prædicatores esse videantur. Sed præcipue in euangelii, symboli, orationis dominicæ, angelicæ salutationis, decem præceptorum, sacramentorum ecclesiæ, & sacrorum rituum dilucida explicatione versentur. In reprehendendis vitiis ita se gerant, vt pietatis, & caritatis studio eos adductos, non hominum, sed peccatorum odio id facere omnes intelligant. Diligentes, ac vehementes sint in iis vitiis & pecca-

ANNO
 CHRISTI
 1565.

tis exagitandis, in quibus magis volutatum populum, aut ad ea procliuiorem vident.

In prauas etiam consuetudines inuehantur; & in eas, quæ etsi malæ non videntur, tamen facile peccandi causam afferunt.

Ne quemquam nominatim, aut tacite illum designantes, insectentur.

Ne in ordinem vllum, statum aut vitæ genus ab ecclesia receptum, inuehantur.

Ne episcopos, aliosve prælatos, neve ciuiles magistratus cum auditorum offensione asperius obiurgent, sed pie potius admoneant, populumque doceant, præpositis suis, etiam dyscolis, obedire. Quem etiam sæpissime moneant ex Apostoli iententia, vt faciat obsecrationes, orationes, ^{1. Tim. A.} postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, qui in sublimitate constituti sunt; præsertim vero pro iis, qui peruigilant quasi rationem pro animabus eorum reddaturi; vt quietam & tranquillam vitam gerant in omni pietate & castitate.

Ita afficere studeant auditores, vt sua peccata dolenter defleant; quos interdum propositis suppliciiis æterni ignis a flagitiis & facinoribus deterreant; interdum commemoratis cælestis vitæ præmiis, ad virtutes, in primis vero ad Dei, & proximi amorem, accendant.

Decreta Concilii Tridentini, præsertim quæ ad mores & disciplinam Christianam restituendam pertinent, & has nostras constitutiones populo studiosius inculcent.

Omnes hortatu & præceptis ad pietatem erudiant, & quæ cuiusque sit propria virtus, quod officium patris, filii, viri, vxoris, domini, serui, laici, clerici, priuati, magistratus, omnium denique ætatum, generum, ordinum partes, & munera assidue commemorent.

Hanc præterea rationem habeant, vt non solum Dei, & ecclesiæ præcepta seruanda esse doceant, sed modum illis tradant, quo ea ex Dei voluntate seruare oporteat. Commoneant vt non solum præceptis seruandis, sed etiam consiliis amplectendis, ad perfectiorem vitam in dies magis contendere studeant.

Doceant quomodo vtendum sit bonis animi, corporis, & externis; quove modo secundis & aduersis rebus; vt

ea sint illis tamquam instrumenta ad consequendam vitam
caelestem. ANNO
CHRISTI
1565.

Maxime vero caueant, ne, quod præceptis & hortatu
ædificant, id vita & moribus destruant: ne, cum aliis præ-
dicauerint, ipsi reprobis efficiantur. Indulgentias populo ne
publicent, nisi de consensu episcopi.

Neminem populo paupertatis nomine commendent,
nisi is testimonium ab episcopo scriptum attulerit.

Neque ei inter concionem permittatur vt eleemosy-
nam a quoquam petat in ecclesia, sed aut ad fores eccle-
siæ stet, aut per eos, qui eam curam susceperint, id nego-
tium ita commode ac celeriter agatur, vt minime concio-
nem impediatur.

Sacra concio noctu nunquam, sed opportuno tempo-
re, episcopi præscripto, habeatur.

Dum habetur, nec Missæ aut horæ canonicæ clara aut
submissa voce in ea ecclesia dicantur.

Episcopi iis diebus, quibus legitime impediti prædi-
candi munus in suis ecclesiis per alios præstabunt, eisdem
sacris concionibus, quantum poterunt, interesse stude-
bunt. Qui vero dignitates, personatus, vel canonicatus in
cathedrali ecclesia obtinent, & alii eiusdem ecclesiæ cle-
rici, dominicis ac festis solennibus diebus semper; quadra-
gesimæ autem, & aduentus tempore quam sapissime ver-
bi Dei conciones in eadem ecclesia audiant; quod officium
ceteris quoque ciuitatis clericis præstari diligenter cura-
bunt episcopi; vt ipsorum exemplo laici etiam ad audien-
dum Dei verbum studiosius confluant.

Concionis audiendæ causa, loca virorum, & mulierum,
si fieri potest, episcopi cura distinguantur, qui ad id exe-
quendum idoneos aliquot viros adhibeat: & a sæcularibus
magistratibus, si opus erit, auxilium petat.

Quæ seruanda sunt in sacris imaginibus effingendis.

CVM sacrosancta Tridentina Synodus decreuerit, ne-
mini licere vlllo in loco, vel ecclesia, etiam quomodoli-
bet exempta, vllam insolitam ponere vel ponendam cu-
rare imaginem, nisi ab episcopo approbata fuerit, eius-
que diligentia & curæ commendarit, vt in sacris effingen-
dis imaginibus nihil falsum, nihil profanum, nihil inhone-
stum, nihil præpostere, nihil non recte atque ordine adhi-
bere-

ANNO
 CHRISTI
 1565.

beretur, illud in primis caueant episcopi, ne quid pingatur, aut sculpatur, aut veritati scripturarum, traditionum, aut ecclesiasticarum historiarum aduerferetur: ne cuius lectio prohibetur, eius imago populo proponatur.

Historiæ quoque, quibus neque ecclesia, neque probati scriptores auctoritatem vllam dederunt; sed sola vulgi vana opinione commendantur, effingi prohibeantur. Deinde vniuscuiusque imaginis os, corpus, corporis habitum, & statum, ornatum, & locum inspiciendum curent episcopi; vt hæc omnia ad prototypi dignitatem & sanctitatem apta sint & decora; atque ex imaginis inspectione pietas excitetur, nulla vero turpis cogitationis detur occasio. Hæc & reliqua huiusmodi ex Tridentini Concilii præscripto; vt commodius episcopi exequantur, conuocent suarum dioceseon pictores, & sculptores; omnesque pariter doceant, a quibus cauere debeant in sacris imaginibus effingendis: curentque ne illi, inconsulto parrocho, aliquam sacram imaginem publice, vel priuatim effingant. Quod si qui deliquerint, puniantur tam ipsi artifices, quam ii, quorum sumptibus, vel iussu effictæ erunt imagines.

Parochi vero episcopo significant, quæ ille iudicarit in sacris imaginibus effingendis ad se propter difficultatem deferri debere.

Quod si quæ iam pictæ imagines, fictæ simulacra ob artificum temeritatem, aut inscitiam, eiusmodi fortasse fuerint, vt ferenda nullo modo videantur, ea curent episcopi, doctorum etiam, & peritorum virorum consilio adhibito, vt omnino deleantur, vel saltem aliqua ratione corrigantur.

De actionibus, & repræsentationibus sacris.

QVONIAM pie introducta consuetudo repræsentandi populo venerandam Christi Domini passionem, & gloriosa martyrum certamina, aliorumque sanctorum res gestas, hominum peruersitate eo deducta est, vt multis offensionibus, multis etiam risui, & despectui sit, ideo statuimus;

Vt deinceps Saluatoris passio nec in sacro, nec in profano loco agatur, sed doctè & grauius eatenus a concionatoribus exponatur, vt qui sunt vberes concionum fructus, pietatem & lacrymas commoueat auditoribus, quod adiuuabit proposita crucifixi Saluatoris imago, ceterique

prius actus externi, quos ecclesie probatos esse episcopus iudicabit. Item sanctorum martyria & actiones ne agantur, sed ita pie narrentur, ut auditores ad eorum imitationem, venerationem, & inuocationem excitentur.

ANNO
CHRISTI
1565.

De sanctorum reliquiarum veneratione.

UT sanctorum reliquiis, quæ debetur, veneratione & cultus adhibeatur, statuimus: ut in locis honestissimis, ac decoris vasculis, qua debent religione, asseruentur.

Cum populo pietatis causa ostenduntur, lumina accendantur.

Ex loculis vero, & receptaculis, vbi condita sunt, ne educantur.

Ne temere omnium oculis exponantur;

Neve quaestus gratia.

Cetera etiam de reliquiis, quæ a sacra Tridentina Synodo decreta sunt, episcopus inuiolate seruari iubeat.

De magicis artibus, veneficiis, diuinationibusque prohibitis.

MAGOS, & maleficos, qui se ligaturis, nodis, characteribus, verbis occultis mentes hominum perturbare, morbos inducere, vel expellere, corporum figuram, & constitutionem immutare, ventis, tempestati, aeri ac mari incantationibus imperare posse sibi persuadent, aut aliis pollicentur: ceterosque omnes qui quouis artis magicæ, & veneficii genere pactiones, & foedera expresse, vel tacite cum demonibus faciunt, episcopi acriter puniant, & e societate fidelium exterminent.

Deinde omnem diuinationem ex aere, aqua, terra, igne, ex inanimatis, ex vnguium & lineamentorum corporis inspectione, ex sortibus, somniis, mortuis, aliisque rebus, quibus per demonum significationem incerta pro certis affirmantur, futura prædicere, furta, thesauros absconditos commonstrare se posse profitentur, & huius generis reliqua, per quæ curiosorum, & imperitorum hominum mentes facile decipiuntur, coerceant & eiiciant. In eos etiam, qui huiusmodi diuinatores, sortilegos, coniectores, ariolos & cuiusvis generis magos de aliqua re consuluerint, vel, ut consulerentur, cuique auctores, adiutores, hortatoresve fuerint, vel eis fidem habuerint, seuerè animaduertant. Si quis etiam annulos, vel aliud ad magicos vel superstitiosos usus fecerit, aut vendiderit, graui pœna afficiatur. Astrologi,

ANNO
 CHRISTI
 1565.

qui ex Solis, Lunæ, & aliorum aſtrorum motu, figura, & aſpectu, de hominum actionibus, quæ a libero voluntatis arbitrio proficiſcuntur, certo aliquid euenturum affirmant, grauibꝰ pœnis plectantur: quæ pœnæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de huiuſmodi rebus detulerint. Denique pœnas ſumant epiſcopi de iis omnibus, qui in itineris ſuſceptione, aut cuiuſuis rei inſtitutione, vel progreſſione dies, tempora, & momenta obſeruantes, quadripedum voces, auium garritum, aut volatum notantes, ex occurſu etiam hominum vel pecudum ſuſcipiendi operis felicitatem augurantur.

De blaſphemia.

BLASPHEMIÆ impudentia & impietas eo prolapſa eſt, vt in ea coercenda vix ſatis diligentia adhiberi poſſe videatur, itaque ſacris Canonibus, & pontificum decretis, maxime vero iis, quæ Leo X. in Lateranenſi Concilio decreuit, innixi hæc mandamus:

Vt quicumque Deo palam ſeu publice maledixerit, contumelioſiſque aut obſcœnis verbis Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vel glorioſam virginem Mariam eius matrem, expreſſe blaſphemauerit; ſi clericus ſit, primum fructibus vnuiꝰ anni beneficiorum eccleſiaſticorum, quæcumque habuerit, mulctetur. Si iterum in eo peccarit, eo beneficio, quod habet, priuetur, & ſi plura obtineat, eo priuetur, quo ordinarius priuandum cenſuerit. Si tertio blaſphemarit, dignitates, ac beneficia omnia, quæcumque habuerit, eo ipſo amittat, ad eaque deinceps retinenda, aut obtinenda inhabilis ſit. Si vero laicus fuerit, primum, aut etiam ſecundo, pecunia mulctetur ex præſcripta in eodem Concilio ratione. Tertio grauem pœnitentiam publice agat, eo modo, quo a ſacris Canonibus præſcriptum eſt.

Qui vero ſanctos blaſphemarit, aut in Deum & glorioſam Virginem matrem maledicta, non tamen palam aut publice contulerit, mitius aliquanto iudicis arbitrio puniatur.

In foro autem conſcientiæ ei, qui blaſphemiæ reus fuerit, grauem pro modo culpæ pœnitentiam conſeſſor imponat. Qui blaſphemantem audierit, ſi poſſit ſine periculo, aſperius obiurget: omnino autem intra triduum eius nomen ad iudicem eccleſiaſticum, vel ſæcularem deferat. Si plures ſimul audierint, ſinguli idem faciant: niſi inter eos con-

uenerit, vt vnus pro omnibus eo fungatur officio. Quod si domini, mercatores, aut artifices, famulos, aut ministros audierint blasphemantes, semel monitos, si iterum in eo genere peccarint, domo eiiciant. Principes autem, & magistratus per Dei gloriam, quæ blasphemia maxime violatur, obsecramus, vt hæc omnia diligentissime seruari studeant, vberriam piæ curæ a Deo mercedem expectantes, præter decem annorum indulgentiam, quam Leo X. in eodem Lateranensi Concilio, & ipsis iudicibus, & deferentibus elargitus est. Quod si sæculares iudices, quod minime futurum speramus, blasphemiam conuictosiustis pœnis non affecerint; sciant iisdem pœnis, quas de fontibus sumere neglexerunt, ex eodem Concilio se teneri.

ANNO
CHRISTI
1565.

De festorum dierum cultu.

MAXIMAM in eo diligentiam ac studium episcopi ponere debent, vt dies festi pie sancteque obseruentur ab omnibus. Cum enim ii potissimum ad celebrandas Dei, & sanctorum laudes salutariter instituti sint, curandum est etiam diligenter, vt ne iis ipsis quisquam ad diuinam offensionem & animæ suæ perniciem abutatur.

Prohibeant igitur ii, ne illiberales artes exercentur, aut vllum opus fiat eo tempore alienum.

Ne quid ematur, aut vendatur præter id, quod ad victum illius diei, vel ad ægrotorum curationem necessarium sit.

Ne officinæ, aut omnino aut aliqua ex parte, apertæ habeantur. Ne fiant nundinæ, sed, quæ festo die fieri consueuerint, in antecedentem, vel sequentem diem, qui festus non sit, transferantur. Qui secus fecerit, seuerè plectatur episcopi arbitratu.

Pro officinis apertis, rebusve venditis, si filius, famulus, ministri deliquerint, etiam pater, dominus, & artifex, pœnam subeant.

Iis etiam diebus studebunt episcopi, ne personati homines incedant.

Ne ludi equestres, certamina, aut alia ludicra & inania spectacula adhibeantur.

Choreæ, saltationes in vrbibus, suburbiis, opidis, vicis, aut vsquam omnino ne agantur.

Doceant vero populum, debere vnumquemque, eo potissimum tempore, in diuinis officiis, & concionibus au-

diendis frequentem esse, ac in precibus, recolendisq̄ue Dei
 maximi beneficiis, assidue versari.

CONSTITVTIONVM PARS SECVNDA.

*De iis quæ ad sacramentorum administrationem
 generatim pertinent.*

QVO maior & vberior est sacramentorum fructus,
 quam vt eius vis explicari facile possit; eo diligen-
 tius, & intima animi pietate, & externo cultu, ac vene-
 ratione tractanda ac percipienda sunt. Quod officium vt
 omni studio & opera nostra adiuuemus, præter ea, quæ
 ad salutarem hanc rationem constituit sacra Tridentina
 Synodus, quæ & episcopi, & parochi inuiolate seruare
 debebunt, nonnulla etiam, ad tollenda incommoda &
 abusus, quos in prouincia nostra hominum vel culpa, vel
 negligentia in sacramentorum administrationem inuexe-
 rat, statuenda duximus.

Primum autem magnopere hortamur episcopos, quo-
 rum dioceses inter se implicatæ, & confusæ sunt, vt com-
 muni voluntate, atque sententia rationem inire studeant,
 qua explicari & commodius distingui possint; adhibita
 etiam, si opus erit, prudentia, ac diligentia vicinioris epi-
 scopi, vt amice sublatis impedimentis, negotium de com-
 muni eorum sententia, sedis apostolicæ auctoritate, con-
 ficiatur.

Quæ parochiales ecclesiæ partem habent sui populi ex-
 tra mœnia urbium, vel opidorum, vel alibi; quo fiat, vt
 parochus, præsertim nocturno tempore, illis hominibus
 sacramenta commode administrare non possit; in illis epi-
 scopi aut eam partem commodiori parochiæ vniant; aut
 etiam, inuitis rectoribus, ex constitutione Alexandri III.
 & decreto Concilii Tridentini, nouas constituent pa-
 rochias.

Illis autem sacerdotibus, qui de nouo erunt ecclesiis re-
 center erectis præficiendi, congruens assignetur portio,
 arbitrio episcopi, ex fructibus ad ecclesiam matricem
 quomodocumque pertinentibus: & si necesse erit, com-
 pellant populum ad ea subministranda, quæ sufficiant ad
 vitam noui rectoris sustentandam.

Quod præterea Tridentina eadem Synodo decretum est, vt ecclesiarum rectoribus tot sacerdotes adiungantur, quot & ad sacramenta parochianis ministranda, & ad diuinum cultum satis esse possint, id episcopi omni diligentia exequantur. Parochiarum distinctio, quæ familiis, non certis finibus, facta est; & parochis ad sacramentorum administrationem, & populo ad illorum susceptionem magnum incommodum offerre solet. quare episcopi, sublata intra sex menses diuisione parochiarum per familias facta, eas certis limitibus, terminisque præscribant.

Cum sacramenta ecclesiæ non solum sine simoniæ labe, verum etiam sine auaritiæ suspitione præbenda sint; caueant omnes, ne in eorum administratione quidquam exigant, aut etiam verbis, vel signis, directe, vel indirecte petant. Qui secus fecerit, eum & pœnis iure communi statutis, & aliis arbitrio episcopi plecti volumus.

Studeant episcopi, vt in ecclesia sua cathedrali in sacramentorum administratione, in exorcismis fontium, & sponforum benedictionibus, ritus & cæremoniæ ex more sanctæ Romanæ ecclesiæ adhibeantur.

Omnes vero inferiorum ecclesiarum, quæcumque illæ sint, rectores in his omnibus ab obseruatione cathedralis ecclesiæ nulla ex parte discedant. Sacerdotes in sacramentorum administratione semper superpelliceum & stolam adhibeant.

Episcopi in ministrandis sacramentis illorum vim, & vsum, pro eorum, qui sumpserint, & adfuerint, intelligentia, diligenter explicabunt. Idem quoque facient parochi ea ratione, ac sententia, quæ in catechismo, Romæ edendo auctoritate sanctissimi domini nostri, præscribitur. Interim vero aliquo catholici scriptoris catechismo ab episcopo deligendo vtantur.

Parochi crebris cohortationibus in id maxime incumbant, vt populus sibi commissus, ad confessionem, & communionem frequenter, præcipue autem in natiuitate Domini, & pentecostes, ac aliis solennitatibus accedat. Ægrotos vero etiam non vocati inuisant, vt ad sacramentorum susceptionem inducant: & eorum animabus, quacumque ratione possunt, solícite consulant.

Si parochi in aliam ecclesiam transferint, antequam a

ANNO
CHRISTI
1565.

priore migrent, successori libros tradant, in quibus eorum, qui baptizati, confirmati, matrimonio iuncti fuerint, nomina describi, infra iubemus. Qui secus fecerit, grauissime ab ordinario puniatur.

Quæ pertinent ad baptismi administrationem.

NEMINI liceat quemquam intra domesticos parietes baptizare, sed natum infantem ii, quorum est ea cura, ante nonum diem ad suscipiendum baptismum in ecclesiam deferendum curent: quod si neglexerint, excommunicationis poenam subeant. Permissa est tamen, si instet periculum, facultas baptizandi in priuatis ædibus sacerdoti; vel si is absit, alteri sacris initiato: vel si non adfuerint, laicis; primo mari, aut demum feminæ, qui recte nouerint veram baptismi formam: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Quibus verbis nihil prorsus ab ipsis addendum, vel detrahendum esse, crebro populum suum parochus admoneat. Quod si domi baptizatus postea vixerit, omnino intra nonum ab ortu diem, vel cum primum per valetudinem licuerit, eum in ecclesia sistant, vbi si rectam baptismi formam seruata esse constiterit, ei tantum ritus, ac cæremoniæ baptismi adhibeantur.

Fideles in baptizandis filiis eos potius eligant compadres qui eorum animæ consulere, quam qui inopiæ subuenire possint. Cuius officii sapius eos parochus admonebit; curabitque vt compadres tales deligantur, qui fidei & morum ratione suscipiendo muneri satisfacere possint.

Caueant vero parochi, ne excommunicatos, vel eos, qui eo anno, paschæ tempore, ex præcepto ecclesiæ peccata confessi non fuerint, & sanctissimam eucharistiam non sumpserint, admittant ad leuandum baptizatum de sacro fonte.

Sacerdos baptizaturus, primum, quam actionem suscepturus sit, diligenter ipse animaduertat, & ad tanti muneris functionem sancte, grauiterque accedat. Deinde compadres moneat, vt iocis omnibus, nugisque semotis, pie, ac religiose, quid agatur, attendant: intelligentes Christo filios spiritualiter generari, tenerique se pro suo susceptionis officio, eos catholica fide, & probatis moribus instituere, si parentes id facere omiserint.

Detestabilem consuetudinem baptizatos infantes in al-

tari collocandi, vt muneribus compatrum inde redimantur, episcopi feuerius vindicabunt. Compatres, & commatres nihil infantibus, quos susceperunt, aut eorum parentibus, baptismi tempore largiantur.

Cum oleum chris-matis consecratur, omnino interfint, & qui dignitates, seu personatus obtinent, & canonici, ac reliqui cathedralis ecclesie clerici: & quos ex aliis ecclesiis sue ciuitatis & diocesis episcopus vocandos duxerit.

Caueant parochi, ne sacrum chrisma in baptismo a laicis attingatur; neve linteola, quibus in baptizatis sacri chris-matis vnctio extergitur, ad hoc asseruent, vt iis tangenda tradant, quos parentes baptizati sibi compatres, & commatres fieri cupiunt.

Singula parochiales ecclesie singulos fontes habeant, in quibus diligenter toto anno seruetur aqua baptismatis solenni ritu benedicta.

Parochus librum habeat, diligenterque custodiat, in quo baptizati parentum, & compatrum nomen, cognomen, diemque natiuitatis, ac baptismi, & an ex legitimis nuptiis procreatus sit, describat: & quotannis singulorum annorum scripte eius rationis exemplum det episcopo, qui id fideliter asseruandum curabit.

Moneant parochi puerperas, vt cum primum post partum domo exierint, mox ad ecclesiam, Deo acturae gratias, accedant, vbi benedictionem a parochi suscipiant.

*Quae pertinent ad sacramenti confirmationis
administrationem.*

MINORI septennio confirmationis sacramentum nemini praebeatur.

Parochi in ecclesia ante denuntient tempus, quo sacrum chrisma ministrandum erit.

Eos, qui confirmandi sint, eius sacramenti vim ac virtutem edoceant.

Susceptores in sacramento confirmationis, neque iis, quos susceperint, neque eorum parentibus quidquam largiantur: ne cuiquam, quod aliquando commissum est, iterandi hoc sacramentum, quod nefas est, occasionem praebeant.

Omnem diligentiam adhibeant episcopi, vt qua ratione commodius fieri poterit, parochi describant confirma-

ma-

ANNO
CHRISTI
1565.

matos , & compatres : seruatis ceteris omnibus , quæ de libro baptizatis describendis præscripsimus.

Quæ pertinent ad sacramentum sanctæ eucharistiæ.

N E M O paschæ tempore eucharistiæ sumptionem vlla de causa differat.

Qui præstituto tempore non communicarint , eorum nomina parochus ad episcopum , ad sex dies post octauam paschæ , scripto deferat , expositis etiam causis , quas extra confessionem cognouerit : alioqui pœnas det episcopi arbitratu.

In eos vero omnes episcopus censuris , & aliis pœnis acriter animaduertat : iis exceptis , qui eiusdem parochi consilio iusta de causa sumptionem in aliud tempus produxerint.

Huic decreto ne fraus fieri possit , statuimus , vt si quis ex necessitate , vel alia iusta causa , ab episcopo , vel proprio parochio comprobanda , extra parochiam suam dicto tempore eucharistiam sumpserit : parochio suo de eo fidem faciat , sin minus , in eum agatur ac si non communicasset.

Publici concubinarij , feneratoris , ac blasphemi , & alij eiusmodi facinorosi homines semel ad pœnitentiam & communionem admissi , si postea eos in eodem luto peccatorum hæreere cognitum fuerit , amplius ad sacram communionem ne recipiantur : nisi postea eos vitam , & mores re ipsa emendasse perspexerint.

Eucharistiæ sacramentum , vbi pro ecclesiarum amplitudine commode fieri poterit , maribus seorsum a feminis ministratur.

Qui sumunt , vt ad Deum tali tempore accedentes decet , demisso habitu , & humili vestitu , pœnitentiam & animi submissionem præ se ferant.

Sacerdos sanctissimam eucharistiam iis , qui raro sumunt , non prius ministrat , quam eos diligentius admonuerit , quanta reuerentia & humilitate ad tremendum illud sacramentum accedere debeant , quantaque illis supplicia sint parata , qui indigne suscipiunt.

Adolescentibus , qui tunc primum eucharistiam sumere voluerint , parochus non præbeat , nisi eos ante aliquot dies examinarit : & de vi & ratione sacramenti diligenter instruxerit.

Populo , postquam eucharistiam sumpserit , vinum cali-

Concil. Tom. 36.

D

ce consecrato, vel alio vase, quod ad sacri calicis formam factum sit, ne præbeatur.

Episcopus diligentissime curet, vt in cathedrali, collegiatis, parochialibus, & aliis quibusuis ecclesiis, vbi sacrosancta eucharistia custodiri solet, vel debet, in maiori altari collocetur, nisi necessaria, vel graui de causa aliud ei videatur.

Ante ipsam semper lampas accensa colluceat: Tabernaculum, quo asseruatur, ornatum, & bene septum, ac munitum sit.

Vt oratio, quam vocant quadraginta horarum, coram sanctissimo sacramento, quo frequentissimus populus conuenire solet, qua pietate & religione instituta est, eadem retineatur, & propagetur, decernimus.

Vt sacramentum in altari decenter ornato collocetur, quo tempore, vel litanix cantentur, vel, si temporis ratio patiatur, Missa celebretur: neq; tamen extra ambitum templi sacra eucharistia deferatur: nisi secus videatur episcopo.

Nemini autem eo, præter orantes custodes, huius orationis causa noctu conuenire liceat.

Interdiu autem mares, quantum fieri potest, separatim a feminis orent.

Die festo corporis Christi Domini, cum sacrosancta eucharistia in solenni supplicatione gestatur, si adfuerit episcopus, is eo ferendæ eucharistiæ officio fungatur; si non adfuerit, id munus exequatur solus is presbyter, qui secundum episcopum, pro eius loci consuetudine, honore ceteris præstat: nisi ex priuilegio, aut consuetudine ad alium presbyterum ea cura pertineat.

Vt sanctissima eucharistia ad ægrotos summa cum religione deferatur; parochi populum sapissime hortentur, vt frequens semper prosequatur.

Quamobrem etiam sodalitates corporis Christi in parochiis instituant.

Cum vero deferenda erit, tum eum campanæ sonitu præmoneant.

Lumina, tintinnabulum, & decorum vasculum, velo etiam decenter contextum, ac præterea, vbi fieri poterit, umbellam adhibeant.

Duas autem sacre eucharistiæ particulas deferant:

ANNO
 CHRISTI
 1565.

ne , eis ad ecclesiam redeuntibus , populus inane vascu-
 lum adoret.

Quæ pertinent ad celebrationem Missæ.

P R Æ C E P I T sacra Tridentina Synodus , vt , quæcum-
 que in Missæ celebrationem irrepsérunt a tanti sacrifi-
 cii dignitate aliena , ea episcopi tollere sedulo studeant.
 Quamobrem nos eiusdem Concilii decretum exequen-
 tes , vt sanctissimum Missæ sacrificium , in qua , illa Deo
 Patri placens hostia , Iesus Christus in odorem suauitatis
 offertur , singulari religione ac pietate , & a sacerdotibus
 celebretur & a populo colatur , hæc statuimus : Episcopus
 nosse studeat omnes qui in quauis ecclesia Missam celebra-
 re , vel sacerdotem , qui celebret , exhibere debeant : co-
 gatque suo officio satisfacere.

Nemo clericus , vel laicus in suis sæcularibus ecclesiis ,
 capellis , vel oratoriis , quamuis ab ordinario probatis , et-
 iam si iuris patronatus sint , quemquam sæcularem , vel re-
 gularem sacerdotem celebrare patiatur ; qui scriptam ce-
 lebrandi facultatem , singulis sex mensibus renouandam ,
 ab episcopo non impetrarit.

Quod si quis onus recipiat ad tempus vel perpetuo ibi-
 dem celebrandi , vel eisdem locis inseruendi : hunc non ge-
 neratim , sed nominatim eorum locorum causa eiusmodi
 facultatem impetrare volumus . Qui contra præscriptam
 rationem vel celebrarit , vel , vt celebretur , permiserit , gra-
 uiter puniatur.

Clericis alienæ diocesis rei diuinæ faciendæ facultatem
 ne permittat episcopus : nisi ostendant literas testimoniales
 seu dimissorias ordinarii sui , duobus tantum mensibus an-
 te , si in prouincia , si extra prouinciam in Italia , quatuor ,
 sex vero , si extra Italiam datas ; vel si eæ antiquiores sint ,
 afferant etiam scriptum testimonium de vita , & moribus
 ab iis ordinariis , in quorum diocesi post illud tempus ali-
 quamdiu permanferint.

Sacerdotes qui publice & notorie criminosi fuerint , a
 Missæ celebratione arceantur , nisi emendata vita sceleris
 maculam eluerint.

Facultates , cuicumque ab episcopis ad hanc diem con-
 cessæ , plures Missas eodem die celebrandi , posthac irritæ
 ac nullæ sint.

Nemini sine facultate, ab ordinario scriptis impetrata, in oratoriis sodalitarum secularium, quas confraternitates vocant, aliisque ecclesiis, capellis, aut oratoriis secularibus, quæ parochialis ecclesiæ finibus continentur, Missam celebrare liceat dominicis, & reliquis festis diebus: nisi absoluta concione, quæ inter Missam in parochiali ecclesia habebitur.

Missæ nec ante auroram, nec post meridiem, nisi ex causa iure permessa celebrentur.

In ecclesiis, ubi plures Missæ celebrari solent, is ordo seruetur, ut pro populi commoditate, prima diluculo, reliquis deinceps debito intervallo distributis, postrema autem, quo tardius liceat, celebretur. Quod si eodem tempore pluribus locis Missa celebranda sit, rationem ineant episcopi, ne sacerdotes inter se alius ab alio perturbentur.

Nullus sacerdos, quemadmodum a Tridentina Synodo statutum est, in priuatis ædibus, & omnino extra ecclesiam, & oratoria, quæ diuino tantum cultui dicata, & a locorum episcopis designata, ac visitata sint, Missam celebret.

Oratoriorum autem ædificationem, aut usum, ne facile, sed magna de causa permittant iidem episcopi.

In eis autem designandis, vel probandis, hæc seruent: Ne sint in interiorum ædium partibus, in quibus domini, vel familia frequentius versentur: sed commode, & honesto loco, a cubiculis, tricliniis, & ab aula separato, ad templi formam & regulam propius accedant.

Nec ita angusta sint, ut, qui Missam audierint, ad ostium, aut fenestram stare cogantur, aut denique ibi sacris interesse, ubi promiscue profanum aliquod exerceatur: quod fieri omnino prohibemus.

Cui autem id permixtum fuerit, is eo rarius utatur: ne distracti homines illa commoditate, ecclesiam Dei minus frequentent; quod exemplo etiam noceat aliis.

Ornamenta, & instrumenta altarium pro celebratione Missæ, pura ac munda sint: præsertim corporalia, ac purificatoria. Quamobrem etiam in vino albo, ubi possit, tantummodo ad Missæ sacrificium sacerdotes utantur. Calices ex metalli genere, iure permixto, adhibeantur, eoque preciosiori, quantum per facultates licuerit.

ANNO
CHRISTI
1565.

Die sabbati semper Missa de beata Virgine celebretur, nisi diei solennitas, vel ecclesiae institutum interdum obstiterit: quo casu eius omnino commemoratio fiat; nisi & id ecclesiae instituto impediatur.

Ne plures tribus, vel ad summum quinque, orationes, seu, ut vocant, collectae dici possint, nisi ubi ecclesiae institutum aliud postulet.

Tollant episcopi sumptuosa conuiuia, ludos, choreas, & omne inanium oblectamentorum genus, ceterosque omnes abusus, qui populi temeritate aut sacerdotum auaritia in noua, ut vocant, Missae celebrationem irreperunt: & in eos, qui in hoc genere aliquid peccarint, episcopus grauius animaduertat.

Magister caeremoniarum cathedralis ecclesiae eos, quibus prima Missa celebranda sit, & qui praeterea sacerdotes minus perite celebrant, Missae ritibus, ac caeremoniis instituat. Qui si huic muneri obeundo vnus par esse non poterit, aliis idoneis sacerdotibus episcopus eas officii partes deleget. Neque cuiquam primam Missam celebrare liceat, qui ab iis institutus non sit.

Præcipimus autem, ut sacerdotes in Missae celebratione caeremonias a Romana ecclesia institutas ad vnguem seruent, neque alias adhibeant.

Vt ab omni indecoro, & absurdo capitis, oris & reliqui corporis motu abstineant.

Vt cum, eleuatione peracta, sacra hostia mouenda, vel sumenda erit, ita moueant, ne iterum sustolli videatur.

Vt praeter institutum ecclesiae Romanae iis, quae secreto, vel quae palam dicuntur, quidquam addi, vel detrahi non liceat.

Vt quae palam pronuntianda sunt, distincte & clara voce dicant.

Vt secreta, quae vocantur, secreto etiam pronuntient.

Vt neque tardius, neque celerius, quam par sit, verba proferant.

Vt propter erroris casum, qui in omni parte Missae grauis, in canone grauior, in ipsa vero consecratione grauissimus est, Missam legant, non memoriter dicant, aut canant.

Vt operto capite celebrare non audeant.

Vt quo puriores ad diuinam rem faciendam accedant,

faltem singulis hebdomadis peccata sua confiteantur: nisi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit.

ANNO
CHRISTI
1565.

Vt antequam celebrent, se colligant, & orantes mentem in tanti ministerii cogitatione defigant. Quod vt commodius fieri possit; curent episcopi, vt in singulis cathedralium, collegiarum, & parochialium ecclesiarum sacristiis singulæ cellulæ ad hunc sacerdotum orandi & meditandi vsum instituantur.

Vt antequam ad altare accedant, Missam perlegant, & singulas partes ita præparatas & notatas habeant, vt celebrantes neque errent, neque hæreant.

Vt sacris vestibus induti cum nemine colloquantur, neque loquentibus dent aures, mentemque & oculos ab omnibus amoueant, quibus distrahi possint, neque a sacristia exeant, nisi cum ad altare eundum erit, quod tum grauius & modeste fiat.

Vt pileum, birretum, aut subbirretum, chirothecas, sudariolum, aut quodcumque denique huius generis in altari ne ponant.

Vt ibi ne in mora sint sacrificio, cuiusuis expectandi gratia. Neve ob eandem causam, Missa inchoata subsistant, aut eius initium repetant. Neve, si parochi sint, cuiusquam gratia, metuve Missam anticipent, aut differant: sed illam ea potissimum hora celebrent, quæ populo magis accommodata sit. Neve concionem, quam in ea habere debent, vlllo modo omittant. Quod si forte quispiam imperio quodam, aut contumelia, aut minis, aut vi contenderit, vt sacerdos quidquam contra quam hoc decreto sancitum est, faciat: si clericus sit, & beneficium obtineat, eo priuetur: si non habet beneficium, ne habere quidem ad quinquennium possit: si laicus, re ipsa iam tunc excommunicationis pœnam subeat: neque ad decennium feudi, aut emphyteusis nomine quidquam ab ecclesia consequi possit.

Vt peracta Missa, pro summi beneficii munere Deo gratias agant.

Ne sacerdotes, cum in fine Missæ fuerint, vel eorum ministri, recedant ab altari. Neve vasa, aut linteolos sacros colligant. Ne cuiquam reitollendæ, vel mouendæ causa manus admoueant.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Ne candelas restinguant : nisi absoluto euangelio , quod post benedictionem dicitur.

Celebranti sacerdoti vnus saltem minister adsistat , if- que clericus , vbi possit , & talari veste & superpelliceo in- dutus.

Ministri candelas accendant , missale & vrceolos & alia quæ ad Missæ ministerium requiruntur , prius suis locis in altari collocent , quam eo sacerdos accedat : quem , nisi his omnibus præparatis , confessionem ordiri omnino prohi- bemus.

Sacerdote rem diuinam faciente , ministri per ecclesiam ne vagentur ; neve dent operam colloctionibus , aut can- delis venditandis , sed composito corpore , nullo gestu , mo- deste , vt debent , sacerdoti adsistentes inseruiant.

Moneant parochi frequenter patres familias , vt filios & famulos , quos in bestiis pascendis occupant , saltem diebus festis Missæ iubeant interesse.

Vidua ob maritorum mortem ad summum ne mensè amplius sint sine Missæ auditione . qua in re nulla valeat ex- cusatio cuiusuis consuetudinis , quam irritam decernimus . eas item episcopi , etiam censuris ecclesiasticis , id facere cogant.

Parochi populum frequenter hortentur , vt in sua paro- chia festis diebus Missam audire ne omittant . Moneantque eum diligenter , debere vnumquemque , vt a sacra Tri- dentina Synodo traditum est , in parochiam suam , vbi id fieri commode potest , conuenire ad audiendum verbum Dei.

Fideles , cum Missæ interfunt , eodem vestitu sint , quo in publicum prodire solent , & ita se componant , vt corpo- ris habitu animi religionem præ se ferant.

Ne in foribus ecclesiæ , vel extra subsistant , nisi neces- sitatis causa.

Aperto capite sint ; & , quo tempore a sacerdote con- fessio dicitur , & grauiora Missæ mysteria peragantur , sint flexis genibus.

Ne ita prope ad altare accedant , vt indecorum sit , & sa- cerdos pertubetur.

Ne prius discedant , quam sacerdos euangelium , quod post benedictionem dicitur , absoluerit.

Quæ pertinent ad sacramenti penitentiae administrationem.

INNOCENTII tertii constitutionem, in generali Concilio editam, qua sancitum est, vt fideles, saltem semel in anno, proprio parochio peccata sua confiteantur, inuiolante omnes seruent.

ANNO
CHRISTI
1565.

Salutarem eiusdem Innocentii constitutionem, eo item Concilio latam, nos ad vsus reuocantes præcipimus, vt medici ad ægros in lecto iacentes adducti, antequam illorum curam suscipiant, eos plane moneant, vt idoneo confessori de eorum peccatis confiteantur.

Quibus etiam denuntient, se, nisi id quadridui spatio ad summum præstiterint, eorum curationi defuturos, parochum etiam curabunt certiolem fieri de eo, qui in eius parochia morbo affectus teneatur; qui pro sui officii munere, statim ægrum conuenire, & cum eo agere debet, vt per hoc sacramentum Deo reconcilietur.

Iubemus autem medicos excommunicationis poena iis præposita, quam iure ipso subeant, si secus fecerint, transacto quadriduo ab illorum curatione omnino abstinere, nisi certo cognouerint, eos postquam in eam febrim, morbumve inciderunt, confessos esse; aut episcopo, siue, cui episcopus eius rei facultatem dederit, aliud ex iusta causa videatur.

Hortamur denique omnes, quos aliqua de ægrotis cura attingat, vt nullam occasionem omittant inculcandi eis, quæ ad animæ salutem pertineant.

Episcopi in suis cathedralibus ecclesiis, Tridentini Concilii auctoritate, poenitentiarium intra tres menses instituant cum vnione præbendæ, quæ primo quoque tempore vacauerit. Negligentes proxima prouinciali Synodo prætermisisti officii rationem reddent.

Qui parochialem ecclesiam non obtinent, etiam si regulares fuerint, confessiones ne audiant, quemadmodum statuit Tridentina Synodus; nisi episcopi scripto approbati fuerint. Qui contra fecerit, excommunicationis poenam subeat.

In iis probandis hanc rationem habeant episcopi, vt pii, bene morati, docti, prudentes, patientes, de animarum salute solliciti, & fideles custodes sint eorum quæ in confessione dicuntur; prouecta etiam ætate, præsertim illi,

ANNO
CHRISTI
1565.

illi, quibus confessiones mulierum erunt audiendæ.

In foribus sacristiæ cuiusvis ecclesiæ, vbi confessiones audiri, & confessores plures esse solent, affigatur tabella, in qua nomina & cognomina confessorum approbatorum descripta sint.

Iubeat episcopus clericos frequenter audire magistros, qui casus conscientiæ in monasteriis, vel vbiuis, eius iussu interpretentur.

Confessores omnes casus summo pontifici & episcopis quauis ratione referuatos scriptos apud se habeant; ne quid per incuriam sibi facultatis assumant.

Sacerdotes, nisi ex causa necessaria, mulieres ante solis ortum, vel post eius occasum, confitentes ne audiant. Neve in cellis, sed publice in ecclesia, in sedibus, in quibus tabella omnino inter confitentem & confessorem interiecta sit. Huiusmodi autem sedes in ecclesiis ab iis, ad quos pertinet, constituendas episcopi quamprimum curabunt.

Nec sine causa necessaria in priuatis ædibus cuiusquam maris, vel feminae confessionem audiant.

Parochi sæpe cohortentur & moneant fideles, ne confessionem, quæ paschæ tempore fieri debet, vsque ad sanctam hebdomadam differant.

Caueant curati ne iis temporibus, quibus confessiones frequentiores esse solent, præcipue per octo dies ante natalem Domini, & a dominica passionis vsque ad resurrectionis octauam, etiam alio ad funera, & alia sacra officia vocati, illud audiendæ confessionis munus in sua ecclesia, sine causa necessaria prætermittant, aut vlllo modo differant.

Ad sacramentum poenitentiae, quo a peccatis liberamur, nemo sine debita præparatione accedat, vt in spiritu humilitatis, & amaritudine animæ suæ, non expectata confessoris interrogatione, ipse peccata sua confiteri possit: cuius tamen diligentia adiuuandus erit, vbi aliqua in parte deficere videbitur.

Caueant confessores ne ante debitam satisfactionem illos absoluant, quibus, cum facultas adsit aliena restituenti, vel legata, quæ ad pias causas facta sunt, persoluendi, illisque vt id facerent superiori confessione præceptum sit, præstare tamen neglexerunt; exceptis iis, qui periculose

agrotant, quos tamen moneant, vt quod debent quam primum perfoluant.

ANNO
CHRISTI
1565.

Et quia interdum in falsi testis manu est, vt non solum facultatibus homines, sed etiam existimatione ac vita spoliarentur; idcirco neminem absoluant, qui falsum testimonium in iudicio, alterius detrimento dixerit; nisi prius dato damno, quatenus id sarciri poterit & violata illius existimationi satisfecerit.

Ne illum quidem absoluant, qui post publicum episcopi monitum de indicandis rebus amissis, quid de iis sciat non indicarit, nisi hoc officium ante perfoluerit. Iidem omni adhibita diligentia conscientiam examinent singulorum, qui fenerantur & qui iniquos contractus exercent: neque quemquam in his casibus absoluant, nisi debita restitutio, aut satisfactio ex Canonum prescripto prius intercedat.

Ad eorum etiam criminum, quae infra ordine adscribuntur, licentiam rescandam, prohibemus ne confessores quemquam vllis iis criminibus alligatum absoluant, nisi facultas eis ab episcopo permessa sit: cuius potestati & eorum sacerdotum, quos ipse ei muneri praeposuerit, eiusmodi absolutionem, in sua cuique dioecesi, reseruamus.

Raptores virginum.

Qui moniales violarint.

Qui abortum procurarint.

Qui secundo, vel propinquiori cognationis gradu incestum admiserint.

Incendarios & qui damni, iniuriaeve causa vites, vel arbores alienas inciderint.

Ecclesiam polluentes.

Homicidas voluntarios.

Qui parentes percusserint.

Qui locis piis infantes exposuerint, cum habeant vnde ipsos alant, neque eorum locorum damnum resarcierint.

Notarios, qui legata ad pias causas facta non denuntiarint, ex nostri decreti prescripto.

Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia huius generis, eucharistia, sacrisve rebus abutuntur.

Qui stateras, mensuras, monetasve adulterarint, corruperintve.

Confessores Canones poenitentiales bene nouerint; &

ANNO
CHRISTI
1565.

de poenitentia, quam cuique peccate præscripserunt, confitentes admoneant: vt tanto diligentius a peccatis cauere studeant, quanto in poenitentiis Canonum mitigandis benigniorem in se ecclesiam experiuntur.

Iidem, quemadmodum a sancta Tridentina Synodo iussum est, publice peccantibus publicam poenitentiam imponant, neque illud publicæ poenitentia genus, nisi data ab episcopo facultate, secreta alia poena commutare audeant.

De ieiunio.

SANCTA Tridentina Synodus pastores omnes hortatur, atque obtestatur, vt omnem adhibeant diligentiam ad fideles cohortandos, vt ea, quæ ad domandam carnem conducunt, præsertim ciborum delectum & ieiunium omni studio amplectantur. Itaque eius nos auctoritati & sacrorum Canonum decretis innitentes edicimus, vt omnes carne, ceterisque omnibus, quæ a carne trahunt originem, vt ouis, lacte, caseo, butyro & huiusmodi per totam quadragesimam abstineant;

Sciuntque singulis quadragesimæ diebus, dominicis exceptis, ieiunii lege se obstrictos esse, sunt enim illi quadraginta dies, quasi totius anni decima quædam, quæ oblatione ieiunii, pro fidelium omnium salute, Deo consecratur.

Vt per sacra quatuor anni tempora, vigiliis natalis Domini, assumptionis beatissimæ virginis Mariæ, beatorum apostolorum (exceptis Ioannis euangelistæ & Philippi & Iacobi vigiliis) item diei festi omnium sanctorum, natiuitatis Ioannis Baptistæ & beati Laurentii, ieiunium feruent.

Vt triduo etiam rogationum post ascensionem Domini, ex veteri instituto, in Mediolanensi ecclesia ieiunium adhibeatur.

Edicimus præterea, vt in prouincia nostra, proxima quarta feria post quinquagesimam, omnes quadragesimalis obseruantia initium faciant, præter ciuitatem Mediolanensem, easque diocesis partes, vbi ex diui Ambrosii instituto diuina officia celebrantur.

Illorum vero damnamus ingluuiem, qui primis quinque quadragesimæ diebus, Romanæ ecclesiæ more insti-

tutis, Mediolanum se conferunt, patriæ ritum in ieiunio, & ciborum abstinentia fugientes.

ANNO
CHRISTE
1565.

Caueant autem ieiunii cultores, ne, dum vetitis cibis abstinent, aliarum rerum delicias, luxuriamque confectentur; imo vero moderato cibo & potu carnis vitia coerceant, vt liberi mentes ad cælestium rerum amorem & contemplationem erigant; & ad pietatis opera expediti inueniantur.

Ab his autem omnibus eos excipimus, quos vrgens necessitas, vel imbecilla ætas a ieiunii lege eximit; eos etiam qui euidentis morbi, alteriusve iustæ causæ excusationem habent; sed horum iudicium episcopo tantum, vel iis quos ei muneri ipse præfecerit, scripto faciendum relinquimus; idque quod ad morbum attinet, de medici consilio.

Quod autem ex diuinarum literarum sententia parum homini prodest, se per ieiunium cibo temperasse, si animus in peccatis sit intemperans; idcirco fideles in ieiunio præcipue studeant, vt dum caro ab alimentis abstinet, mens pariter a culpa ieiunet; omnesque in Dei laudibus, elemosynis, aliisque piis officiis occupentur: hoc est enim ieiunium quod se Dominus Isaia ore delegisse testatur.

Quæ pertinent ad extremæ vnctionis administrationem.

EXTREMÆ VNCTIONIS sacramentum curet parochus, vt ægroto, dum integris est sensibus, adhibeatur.

Item cum ad vngendum infirmum accesserit, diligenter eum consoletur & hortetur vt bono animo sit; & a curis ac desideriis huius vitæ ad cælestis beatitudinis cogitationem erigat; vt abiecto mortis metu, se a Deo in æternam requiem vocari gaudeat.

Omnes vero, qui adsunt, moneat, vt preces Christo Domino pro eo faciant.

Quæ ad sacramenti ordinis administrationem pertinent.

ACCURATE complexa est Tridentina Synodus omnem diligentiam rationem quam in conferendis ordinibus adhibere debeant episcopi, vt ecclesiæ idoneos sacerdotes & alios ministros habeant: quamobrem eos tantum admonendos duximus, vt idem studium in exequendo præstent, quod in præcipiendo adhibitum esse omnes intelligunt.

Quod a Tridentina Synodo sancitum est, ne in confe-

ANNO CHRISTI 1565.
rendis ordinibus episcopi, & eorum ministri quidquam, etiam sponte, quavis de causa datum, accipiant; id & ipsi inuiolate seruent; & a suis cubiculariis, ceterisque familiaribus seruandum curent.

Archidiaconus cuiusque cathedralis ecclesie, si ea ecclesia archidiaconum habeat; sin minus is, qui proximum post episcopum in ea ecclesia dignitatis gradum obtinet, infra sex menses librum conficiat, in quo diligenter describat clericorum omnium saecularium nomina, & quo quisque ordinis gradu sit, ac deinceps reliquorum tam saecularium, quam regularium, qui clericatum, vel aliquem ex minoribus, maioribusve sacris ordinibus assumpserint, locum etiam, & tempus.

Quicumque vero posthac in nostra prouincia a suo episcopo, vel eius permisso ab alio, etiam extra prouinciam, in clericalem militiam adscriptus fuerit, vel altiorem ordinis gradum ascenderit: ad mensem ex eo die, quo ordinem susceperit, nomen suum in clericorum librum referendum curet.

Eum autem librum idem diligenter custodiat, in quem quidquid singulis annis retulerit, id episcopo describendum dabit; vt eius libri exemplum etiam in episcopalibus aedibus asseruetur.

De seminario clericorum.

M A N D A T V M est a sacro Tridentino Concilio prouincialibus Synodis, quamprimū in eam curam incumberent, vt seminarium clericorum, vbicumque id fieri posset, constitueretur, omnique ratione propagaretur: quamobrem etiam illis facultatem dedit moderandi, & augendi omnia, & singula, quae pii & sancti huius operis institutionem & progressionem adiuuare possent. Itaque nos prouinciae nostrae statu, & ecclesiarum, ac beneficiorum genere diligenter considerato, duximus ad hanc rationem confugiendum esse, vt detrahamus, quemadmodum iam nunc detrahimus, decimam partem fructuum cuiuslibet mensae episcopalis, & capituli, & quarumcumque dignitatum, personatum, officiorum, praebendarum, portionum, abbatiarum, & prioratum cuiuscumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis vel conditionis fuerint, etiam hospitalium, quae dantur in titulum vel administrationem, iuxta constitutio-

nem Concilii Viennensis, & beneficiorum quorumcumque, etiam regularium, etiam si iurispatronatus cuiuscumque fuerint, etiam si exempta, etiam si nullius diocesis, vel alii ecclesiis, monasteriis vel hospitalibus, & aliis quibusvis locis piis, etiam exemptis annexa, & ex fabricis ecclesiarum, & aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis ecclesiasticis redditibus, seu prouentibus, etiam aliorum collegiorum; in quibus tamen seminaria discentium, vel docentium, ad commune ecclesie bonum promouendum actu non habentur, hæc enim exempta esse volumus, præterquam ratione reddituum, qui superflui essent, ultra conuenientem ipsorum seminariarum sustentationem, seu corporum, vel confraternitatum, quæ in nonnullis locis scholæ appellantur, & omnium monasteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus subsidia ecclesiastica solui solent, & milites cuiuscumque militiae, aut ordinis pertinentibus (fratribus sancti Ioannis Hierosolymitani dumtaxat exceptis) eamque superscriptorum fructuum decimam sic detractam, seminariis, singulis prouinciæ nostræ diocesis erigendis, seu iam erectis, applicamus & incorporamus.

Possessores autem huiusmodi beneficiorum ad eandem fructuum decimam non modo pro se, sed pro pensionibus, quas alii forsitan ex dictis fructibus soluant, retinendo tamen pro rata quidquid pro dictis pensionibus illis erit soluendum, omnino teneri volumus, & mandamus eiusdem Tridentini Concilii auctoritate quibusuis, quoad omnia, & singula supradicta priuilegiis, & exemptionibus, etiam si singularem derogationem requirerent, consuetudine etiam immemorabili, & quauis appellatione, & allegatione, quæ executionem non impediat, non obstantibus.

Hanc autem fructuum decimam iuxta maiorem singulorum beneficiorum taxationem, quæ hæctenus facta reperitur, exigere iubemus. Quod si aliqua beneficia non reperiantur taxata; episcopi de consilio eorum, qui sacre Tridentinæ Synodi iussu ad id munus delecti fuerint, ea taxent.

Quam decimam duobus terminis intra sequentem annum 1566. & deinceps singulis annis eodem modo solui vo-

ANNO
CHRISTI
1565.

lumus, si quis huius anni taxationem a se impositam exigere cœpisset, eandem exactionem prosequatur; deinceps vero hanc exigendi rationem a nobis præscriptam seruabit.

Præterea damus auctoritatem singulis prouinciæ nostræ episcopis, vt de eorum qui huic muneri præfecti erunt, consilio, & metropolitani scripto consensu, possint eam decimam augere, ac perducere vsque ad decimam veri anni redditus, & imminuere vel vniuersè vel sigillatim; atque iis etiam beneficiis, quæ tenuiora fuerint, præsertim curatis, totam omnino exactionem remittere.

Decernimus item, vt episcopi, ex auctoritate eiusdem Concilii Tridentini, intra sex menses ecclesiastica aliqua simplicia beneficia, cuiuscumque qualitatis & dignitatis fuerint, vel etiam præstimoniam, vel præstimoniales portiones nuncupatas, & etiam nondum vacantes, huic collegio seu seminario applicent & incorporent; ea videlicet quæ illis seminario magis opportuna & idonea videbuntur: sine tamen cultus diuini detrimento, & beneficia obtinentium præiudicio.

Quod si episcopi illorum beneficiorum fructus ad id pium opus non satis esse animaduernerint, dispiciant si quæ alia sint, quæ seminario attribui possint. Deque his metropolitanum admoneant, qui, vt res ex sententia confici possit, a sanctissimo domino nostro opem implorandam, & eius auctoritatem interponendam curabit.

Hæc autem vnio beneficiorum ex præscripta Concilii Tridentini formula locum habeat etiam si beneficia sint reseruata, vel affecta; nec per resignationes ipsorum beneficiorum vniones & applicationes suspendi, vel impediri possint; sed omnino quacumque vacatione, etiam si in curia effectum suum sortiatur, & quacumque constitutione non obstante; succedente vero casu, quo per vniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur; tunc portio ex singulis beneficiis, vt supra, detracta, & incorporata, ab episcopo, prout res exegerit, in totum, vel pro parte ad ratam remittatur.

Quæ pertinent ad collationem beneficiorum.

INTERDICIMVS & iis, qui ius habent conferendi quæcumque beneficia ecclesiastica, seu eis prouidendi,

aut ad ea eligendi, præsentandi, vel nominandi, & eorum ministris cuiusvis generis, ne quidquam per quamvis causam eius rei gratia ab aliquo, cui ecclesiasticum beneficium quavis ratione tribuatur, ne sponte quidem datum, accipiant.

Neve ita detur beneficium cuiquam, vt is ad nutum eius qui dederit, vel cuiusvis alterius, postea cedat.

Neve in eo dando vlla fructuum pars ab episcopis, & inferioribus, contra sacrorum Canonum instituta, quavis etiam pietatis specie reseruetur.

Qui ex iis, quos diximus, fecus fecerit, iure ac facultate eligendi, nominandi, vel præsentandi deinceps vti non possit.

Qui vero beneficium conditionibus eiusmodi acceperit, sciat ex sacrorum Canonum decretis, se nullum in eo ius adeptum esse; atque ideo fructus suos non facere; quosve perceperit, sine conscientia labe retinere non posse; ad eorumque restitutionem compellatur.

Omnes item ii ceteras pœnas dent, simoniacis a sacris Canonibus, & constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. constitutas; & quas episcopi præterea de iis sumendas iudicauerint.

Eandem Pii constitutionem episcopi semper in diœcesana Synodo, ac bis quotannis in celebrioribus suæ diœcesis opidis publice recitari iubeant.

Neminem autem vel præsentatum, vel nominatum, vel electum, vel ab inferioribus prouisum prius admittant, aut instituant episcopi, quam infrascriptum iusiurandum ab eo exegerint: Ego N. præsentatus, vel electus, &c. ad beneficium N. iuro per sacrosancta Dei euangelia, quæ meis manibus tango, neque me beneficii obtinendi causa aut vt ad id præsentarer, vel nominarer, &c. neque quemquam alium meo nomine, aut consentiente, vel sciente me, quidquam collatori, patrono, seu alii cuiquam ea de causa promississe, aut dedisse, aut compensasse, aut prius datum confirmasse, vel apud quemquam deposuisse. Neque mutuo dedisse, vel locasse, vel prius mutuo datum, commodatum, locatum, aut quocumque modo debitum remisisse, aut relaxasse; nec de domibus, terris, prædiis, redditibus eius ecclesiæ, fructibusve, decimis, aut oblationibus eiusdem

ANNO
 CHRISTI
 1565.

dem præteritis, præsentibus, ac futuris donationem, remissionem, locationemve fecisse, promississe, aut iniuisse; aut alium, mandante, vel consentiente me, promississe, fecisse, aut iniuisse. Ita me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei euangelia.

Notariis, scriptoribus, aliisque episcopi ministris pro omnium opera, sumptu, ac labore, in conficiendis literis, quibus beneficii collatio, confirmatio, institutio, prouisio continetur, non plus duobus aureis ad summum persoluatur.

Episcopi munus erit cauere, ne propter iuris patronatus occasionem pluris aliquanto res cui illud ius annexum est vendatur, aut transferatur; si qui vero nihilo minus ita vendiderint, pœnas contra simoniacos editas incurrant.

Ne redimendæ vexationis specie in causis beneficiorum simoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus, ad redimendam vexationem, ne in casibus quidem iure permissis, pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi episcopi consensus accesserit: cuius partes erunt, & perspicere diligenter an subsit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & iure permissam esse cognouerit, non denegare ei qui petierit facultatem se a vexatione liberandi. Qui contra quam decretum a nobis est fecerit, episcopi arbitrio plectatur; &, quod actum fuerit, irritum sit ac nullum.

Vt omnis ad simoniam aditus intercludatur, statuimus vt non solum auctores simoniæ, sed eius internuntii, & interpretes, notarii etiam, qui simoniaca instrumenta conficiunt, iisdem pœnis teneantur, quibus addicti sunt ii qui per simoniam contraxerint.

Iis etiam pœnis comprehendi volumus eos, qui scientes inter eos, qui contrahunt, simoniacam pactionem intercedere, in eorum gratiam sua beneficia obligant.

Monemus & obtestamur episcopos, aliosque, quibus est ius conferendi beneficia, vt familiaribus suis certam mercedem constituent; ne illi hoc subsidio destituti, beneficia ecclesiastica, tamquam suæ operæ, & laboris precium, præcipue sibi proponant: fraudari tamen ecclesias nolumus probatorum hominum ministerio, si qui sint in eorum familia, quorum doctrinæ & pietati vtiliter sacrum munus committi possit.

Qui beneficium ecclesiasticum vacans multis & ambigiosis precibus per se vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, vt per biennium in eum neque illud, neque aliud beneficium conferri possit.

Eamdem poenam illis proponimus, qui beneficia ecclesiastica, quæ nondum vacent, postularint; præter eas, quæ a sacris Canonibus huic iniquitati constitutæ sunt.

De edicto proponendo in examine eorum, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis.

QVIA sacrum Tridentinum Concilium ad prouinciales Synodos illam cognitionem reiecit, an expediat, vt ii, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis, ad examen vocandi sint per edictum; re diligenter considerata, statuimus vt, cum primum episcopus parochialem ecclesiam vacare cognouerit, intra triduum ad cathedralis & vacantis ecclesiæ ianuam publicum edictum per totos decem dies, vel aliud longius tempus, eiusdem episcopi arbitrio, propositum esse iubeat; quo omnes inuitentur qui volent examinari, vel alios examinandos nominare: vt transacto præstituto tempore, examen confici possit: ac deinde orato gregi ex ea formula, quæ in dicto Concilio præscripta est, idoneus rector præficiatur.

De examine & inquisitione in promouendis ad cathedrales ecclesias.

QVONIAM statuit sancta Tridentina Synodus, vt in prouinciali Synodo forma examinis, seu inquisitionis, aut instructionis natalium, vitæ, ætatis, doctrinæ atque aliarum omnium qualitatum, quas sacri Canones, & ipsa Tridentina Synodus in promouendo ad episcopatum postulant præscribatur: nos hanc formulam sanctissimi domini nostri arbitrio comprobendam proponimus.

Cum examen de aliquo ad episcopatum prouinciæ nostræ promouendo faciendum erit, episcopus, in cuius diocæssi maiorem eius anni partem versatus fuerit, mandato a summo pontifice accepto, ex quinque probatis & doctis ac iuratis, omnique exceptione maioribus testibus, de eius fide, vita, & moribus cognoscat in hunc modum.

An sit bonæ existimationis.

An hæresis nomine, aut schismatis suspectus sit.

An hæreticorum libros legerit, habeatve.

ANNO
CHRISTI
1565.

An cum hæreticis versatus fuerit , aut eis aliquo modo fauerit.

An statuto ecclesiæ tempore confiteatur , & eucharistiam sumat , ac Missæ interfit.

An sacris ordinibus sit initiatus , & quampridem.

An sit criminofus , vel vitio aut infamia notatus.

An cum aliquo inimicitias gerat capitales , & præsertim in loco episcopatus.

An filios habeat non legitimos , & cuius ætatis , & quot.

An familiam suam prudenter & catholice regat.

An bigamus sit.

An excommunicatus , aut suspensus.

An apostata.

An ei publica pœnitentia imposta fuerit.

An aliquando insanierit , aut a dæmone vexatus fuerit.

De natalibus vero , ætate , gradu , & corporis habitu , a duobus , vel tribus testibus fide dignis , vel ex instrumentis publicis hoc modo cognoscat.

An ex legitimo matrimonio natus sit.

An hæretici filius neposve sit.

An trigessimum annum confecerit.

An in vniuersitate studiorum magister , siue doctor , aut licentiatus in sacra theologia , vel iure canonico , merito sit promotus , aut publico alicuius academix testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur.

Et , si regularis fuerit , an a superioribus suæ religionis similem fidem habeat.

An aliquo vitio , vel insigni deformitate corporis , & in qua parte laboret.

An comitali morbo tentetur.

De doctrina autem sic periculum faciat.

Adhibitis tribus theologiæ , totidemque iuris pontificii peritis , quos , si ibi non fuerint , ex vicinioribus locis accersat , promouendum vndecumque euocatum interroget.

Quid differant inter se sacramenta veteris & nouæ legis.

Quot sint ecclesiæ sacramenta , & quomodo singula nominentur.

Quæ sit eorum materia , forma , minister.

Quod officium presbyteri , diaconi , & subdiaconi , quodve minorum ordinum.

Quæ præcepta diuina, quæue consilia euangelica.

Duos item locos ei proponet interpretandos, alterum veteris, alterum noui testamenti, a mane ad vesperam dato spatio cogitandi.

Quibus interpretatis, percunctantibus etiam aliquid de iure pontificio, ita respondebit, vt etiam si theologus sit, tamen se iuris canonici in iis quæ ad episcopi munus pertineant, non omnino rudem esse ostendat.

His confectis, ex formula præscripta a sanctissimo domino nostro, coram eodem episcopo fidei professionem faciat.

Quod si promouendus in pluribus ciuitatibus, vel diocæsisbus proximum triennium moratus fuerit, eius fidem, vitam, & mores, illi etiam episcopi, in quorum locis sex menses manserit, a summo pontifice admoniti, vel ab eo, qui processum confecerit, rogati, suo testimonio comprobent: idque scriptum ad eundem mittant, a quo processus confectus sit. Is vero acta hæc omnia in publicum instrumentum relata ad sanctissimum Romanum pontificem obsignata quamprimum mittat.

De vita & honestate episcoporum & clericorum.

PIE ac sapienter sancta Tridentina Synodus, duce Spiritu sancto, ecclesiæ vtilitati consuluit, cum episcopis, & reliquo clericorum ordini certas officiorum vias, rationesque præscripsit; quibus intelligerent, se, cum in Dei militiam adscripti sunt, non ad commoditates, aut voluptates, sed ad labores, ac sollicitudines vocatos esse: & in iis numerari, quos dedit Deus, quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi. Quare ipsis diligentissime prouidendum est, ne a recta viuendi via, & ab officii sui ratione deflectant; ne quidquam præ se ferant, quod non simplex, castum, integrumque sit; vt modestiæ, frugalitatis, benignitatis, & quæ nos Deo tantopere commendat, sanctæ humilitatis ac virtutum omnium ceteris exempla præbeant. Est enim vberissima docendi ac pascendi ratio eorum, qui pietatem, quam profitentur, vitæ integritate & innocentia comprobant: & quæcumque verbis alios docent, ea factis exprimunt suis: non

ANNO
 CHRISTI
 1565.

iam quæ sua sunt quærentes, sed quæ Iesu Christi. Id autem cum omnium clericorum professio requirat, tum maxime episcoporum dignitas postulat, qui cum sint mundi lumina, religionis ac pietatis exemplo ceteris præluce debent; neque committere, vt vlla in parte Dei lucem, in ipsis collocatam, propriis tenebris obscurare videantur: qua in cogitatione obeundi sui muneris, illam episcopi perfectam imaginem, digito Dei ab Apostolo descriptam, assidue sibi proponent: *Oportet episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed domui suæ bene præpositum.* Hæc autem clericorum, maximeque episcoporum studia & officia, si reliquorum oculis, auribusque obseruabuntur: profecto efficient, vt illi glorificantes Patrem qui in cælis est, magis etiam vitæ exemplis, quam doctrinæ præceptis ad imitationem virtutis incitentur. Itaque nos, qui eo consilio huc conuenimus, vt quæ a sacra Tridentina Synodo sancita sunt, exequentes prouinciæ nostræ mores ad optimam Christianæ religionis disciplinam conformaremus; ecclesiasticis hominibus certas recte pieque viuendi formulas constituimus: quas partim a sacra Tridentina Synodo summatim expositas latius explicauimus; partim haustas ex veterum Canonum fontibus, eiusdem Concilii auctoritate reuocauimus ad vsum, vtilitatemque nostrum hominum; nonnullis etiam additis, quæ maxime ad huius temporis statum rationemque pertinere videbantur.

De frequenti diuini sacrificii oblatione.

CVM pontifices, vt inquit Apostolus, ex hominibus assumpti, pro hominibus constituentur in iis, quæ sunt ad Deum, vt offerant dona & sacrificia pro peccatis; episcopus dominicis & reliquis festis diebus, nisi iure impediatur, Missam celebret.

Tridentini etiam Concilii auctoritatem secuti, præcipimus sacerdotibus reliquis, cuiuscumque gradus, conditionis & dignitatis illi sint, vt iisdem diebus Missam celebrare ne omittant.

Curatis vero, vt præterea ter in hebdomada, aut eo etiam sæpius, quo vel loci consuetudo, vel necessitas cre-

briorem diuini sacrificii vsum postulabit. Ceteris etiam clericis, vt singulis mensibus diaconi quidem, & subdiaconis saltem; qui vero in minoribus aut etiam clerici tantum sunt, semel sacram eucharistiam sumant.

Qui sine necessaria causa id facere omiserint, parochus eos sui officii admoneat; &, nisi paruerint, ad episcopum deferat.

De dignitate ab episcopo retinenda.

ALIENVM est valde ab episcopali dignitate; si episcopi in consuetudine principum sese deprimant & abiiciant.

Ne igitur principibus accumbentibus stent ipsi.

Ne eo quidem nomine, quod, sumpto a principibus cibo, Deo gratias agere debeant.

Neque inter Missam, pacem, aut missale illis exosculandum præbeant.

Denique seruent cetera omnia, quæ illis sacra Tridentina Synodus ea dere grauissimo decreto præcepit.

Principes autem summo studio cohortamur, vt meminerint episcopos eos duces esse, quorum cura & vigilantia fideles ad calorum regnum diriguntur: Quamobrem eos quo debent honore prosequantur.

Qui clericus episcopo, vel alii superiori cuiusvis generis, quem reuereri, & colere debet, maledixerit, episcopus in eum ex sacris Canonibus animaduertat.

De episcopi vestitu.

EPISCOPVS non profano ornatu, aut apparatu, sed fidei & vitæ splendore sibi auctoritatem quærere debet.

Itaque in vestitu sericum non adhibeat.

Non preciosis pellibus vtatur.

Vnguenta ne sumat, neve alias odorum suauitates consecretur.

Sit annulo episcopali contentus.

Ne mulæ, aut equo episcopali stragulum & ornamentum ex villuto, aut serico, sed ex corio factum aut lana adhibebit.

Ephippiis aut calcaribus, aut frenis inauratis non vtetur.

Lineam tunicam, quam rochetum appellant, ex decreto Innocentii III. in Concilio generali, in ecclesia & in publico habeat.

Sine talari tunica, quæ ad collum adstricta sit, ac moze-

ANNO
CHRISTI
1565.

ta, neque e cubiculo exeat: neque quemquam, nisi ex familia, admittat, neque eum vestitum ante noctem, vel nisi dimissis omnibus, deponat.

Vestes quibus priuatim utetur, tales omnino sint, vt modestiæ & grauitati consulatur.

In itinere quoque tam in diœcesi, quam extra, eum vestitum habeat, ex quo illum esse episcopum appareat.

De episcopi supellectili.

IN eius supellectili nihil aureum, aut argenteum fit, præter leuissima ac tenuissima quædam instrumenta ad cibum ori admouendum comparata.

Nihil auro, argenteo ornatum.

Nihil sericum, aut serico distinctum.

Non colorum varietas.

Non aulæa, aut tapetia.

Nihil acu pictum.

Nihil varie textum.

Nihil studiosius elaboratum.

Denique non pluris fit artificium & manuprecium, quam rei necessitas postulet.

Simplici tantum corio, aut panno mensas aliave sternere liceat.

Signa & tabulas profanarum rerum reiiciat.

In ædibus duo tantum loca vestiri possint, quæ attributa sint episcopo: alter eius valetudinis causa, alter eorum gratia, qui ad episcopum conueniunt.

Liceat etiam & hospitem gratia, qui accipiendi sunt, habere necessarios apparatus, non tamen diuersi generis, nec maioris precii, quam eos, qui ad ipsius usum conceduntur: ita vt in omnibus humilitas & modestia episcopalis eluceat.

Equos ne alat, nisi necessarios.

Domesticam omnem luxuriam, in ædificiis extruendis magnificentiam, picturas & inania ornamenta, ac delicias excludat.

Caueat denique, ne quid in eius domo appareat, quod non simplex, ac purum sit, quod non Dei zelum & omnium inanium rerum contemptionem testetur.

Cum in iis, quæ ad priuatum usum, cultumque requirantur, eam moderationem adhibuerit, vt sordes & super-

uacaneum sumptum fugerit; omnem operam & artificis splendorem ad publicum Dei templorum cultum & ornamentum conferat.

ANNO
CHRISTO
1565.

De episcopi mensa.

ACCUMBENS episcopus mensæ benedicat; & quam decet frugalitatem & temperantiam adhibeat.

In ea præter primam escam & vnum iurulentum cibum, alterum lacticinium & duo fructuum genera, vnum aut alterum, vel, vt aliquid consuetudini & hospitum stomacho indulgeamus, tertium ad summum simplicis opsonii ferculum tantum ei apponi liceat; etiam quorumuis hospitum causa.

Bellaria, placentæ, omniaque saccharo artificiose condita, ceteraque escarum lenocinia, exquisita etiam vinorum genera prohibentur.

Adhibeatur vero in eius mensa lectio sacrorum librorum; vt conuiuæ non solum corporis cibo, sed etiam epulis animæ recreari possint.

Parasiti, sanniones, scurriles ioci & maledicta non admittantur.

Quemadmodum autem benedictio cibi caput, sic actio gratiarum clausula esse debet; vt Dei laudes, sicuti par est, vsquequaque celebrentur; & omnia eius benignitati accepta referantur.

De episcopi familia.

EPISCOPVS domui ac familiæ suæ bene præsit; curetque vt honestas decorumque seruetur, tam in internis quam in externis, qui enim domum suam regere nescit, nec Dei ecclesiam recte gubernabit.

Familiæ numerus is tantummodo sit, quo simul ecclesiæ utilitati & episcopi necessitati consulatur.

Eum autem vehementer hortamur, vt in familia, quam plurimos possit, habeat clericos, qui non nisi clericali vestitu vtantur, & in illis, si commode fieri possit, ad minimum duos sacris initiatos & bonæ existimationis, qui vigilantem, in opera misericordiæ incumbentem, ac diuinarum literarum mysteria scrutantem episcopum studiosius attendant, eiusque actionum & sanctæ conuersationis quasi testes sint & imitatores. Habeat deinde ecclesiasticam personam, spectatam & probatam, quæ præfecta sit moribus

bus

ANNO
CHRISTI
1565.

bus familiæ, ac de omnium salute sollicita; spiritualem curam sustineat, eamque bonis & piis artibus, ac literis, præsertim sacris, pro cuiusque sensu & intelligentia, erudiendam curet.

Familiares arma ne ferant, nisi in itinere, vel necessitatis causa, idque episcopi arbitratu.

Sericum, aurum & argentum, colorumque varietatem omnino excludentes, nigrum tantummodo vel fuscum colorem in vestibus adhibeant. Quibus scissis, aut prætextis ad elegantiam non vtantur.

Calcei inaniter non incidantur.

Non sint turgidæ caligæ, non virgatæ, non sectæ, aut acu pictæ; sed simplices & vnius coloris ac generis. Denique talis sit domesticorum omnium vestitus, vt ex eo etiam appareat, illos esse ministros ministrorum Dei.

De canonicis horis non intermittendis.

MALITIÆ ac negligentia clericorum, qui quas debent canonicas horas dicere omittunt, occurrere cupientes, ex decreto Leonis X. in Lateranensi Concilio, mandamus, vt clericus quicumque curatum, vel sine cura ecclesiasticum obtinens beneficium, si post sex menses ab eo die, quo illud obtinuerit, sine iusti impedimenti causa diuinum officium non dixerit, beneficiorum fructus suos non faciat: sed eos tamquam iniuste perceptos, in eius ecclesiæ fabricam, vel pauperum eleemosynas erogare debeat. Si vero canonicè admonitus, in eadem negligentia ac malitia perstiterit, beneficio priuetur. Officium autem omittere, vt beneficio priuari possit, is iure dicatur, qui quindecim dierum spatio bis illud omiserit. Quæ pœna ab iis, qui plura obtinent beneficia, toties repetenda est, quoties huius delicti conuicti fuerint, quamquam illud grauius est, quod eos omitti officii rationem Deo reddere oportet. Qui vero, sacris initiati, beneficium ecclesiasticum non habent; si diuinum prætermiserint officium, præter graue peccatum, quod committunt, grauius etiam ab episcopis in eos animaduertatur.

Qui libri potissimum a clericis legendi.

CLERICI postquam decimumquartum annum attigerint, vt legem Domini, in cuius sorte sunt, dies noctesque meditari possint, habeant sacrorum librorum si non

Concil. Tom. 36.

G

copiam, certe necessarium delectum; omnino vero testamentum vetus & nouum; catechismum Romæ edendum, cum primum in lucem prodierit; sacrum Tridentinum Concilium; constitutiones has nostras & dioecesanas proprii episcopi; Kalendarium festorum dierum, quod episcopi in sua dioecesi singulis annis edendum curabunt.

ANNO
CHRISTI
1563.

Parochi vero, vt ecclesiasticos ritus cognoscere, recteque curam animarum administrare possint, præter eos libros, quos supra diximus, sibi etiam comparent homiliarium ab episcopo eligendum.

Summam Antoninam, vel aliam ab episcopo delectam, & quos præterea ab eis legi episcopus iusserit.

Hortamur autem vt in lectione pastoralis sancti Gregorii & sancti Ioannis Chrysostomi de sacerdotio assidue versentur.

De clericorum vestitu & reliqua vitæ moderatione.

EPISCOPI ex sacri Tridentini Concilii auctoritate per edictum, ad mensem ab eis proponendum, moneant omnes & quascumque ecclesiasticas personas, quæ aut sacris initiatæ sint, aut dignitates, personas, officia, beneficiæ qualiacumque ecclesiastica, etiam simplicia, obtineant, etiam si studii causa absint, re in gymnasiis publicis, aut vbiuis locorum sint, vt, qui in prouincia manent, ad duos menses, qui vero extra prouinciæ fines, ii ad quatuor clericalem habitum sumant, ordini suo ac dignitati congruentem; hac constituta pœna, vt qui non paruerint, si in sacris ordinibus sunt, ab omni ordinum suorum munere sint suspensi & beneficiorum suorum omnibus anni vnus fructibus iure ipso priuati sint: quos episcopus pijs locis arbitrio suo attribuet.

Sin autem beneficium ecclesiasticum nullum obtinent, alias pœnas luant episcopi iudicio.

Si qui autem post mensem, transacto tempore, in edicto ad clericalem habitum sumendum præscripto, eum vel non suscepisse vel susceptum abiecisse conuicti fuerint, officiis ac beneficiis ecclesiasticis priuentur, & seuerè præterea ab episcopo puniantur.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, ceterique clerici, clericali tonsura sint insigniti ad eam formam, quam ratio vniuscuiusque ordinis, episcopi arbitrio, postulabit.

ANNO
CHRISTI
1565.

Ita sint abrafo capillo, vt tonsura conspicua fit omnibus.
Comam vero & barbam ne studiose nutriant: capillis simplicem cultum adhibeant.

Barba ab superiore labro ita recidatur, vt pili in sacrificio Missæ Christi Domini corpus & sanguinem fumentem non impediunt.

Ne in habitu clericali aut studiosius exquisita cultus elegantia, aut nimis abiecta negligentia & affectata sordes appareant.

In omni vestitu color tantum niger adhibeatur; nisi fortasse alium colorem requirat dignitatis gradus. Omnem habitus & ornamenti nouitatem clerici fugiant.

Ne serico vestimento, aut ornamento domi, aut foris vtantur.

Iubemus vero illos laneum & ei ordini decorum vestimentum adhibere.

Reticulum, aut subbirretum, vt vocant, ne ferant, nisi valetudinis causa & sine redimiculis.

Camisas ad collum & ad manus crispas & rugosas, vel artificio elaboratas reiiciant.

Collare, quod dicunt, simplex, ac modice latum honeste reclinetur.

Externa vestis simplex, ac talaris erit, quæ neque a ceruicibus in tergum reflectatur; sed apto ad collum nodo decentissime annexa sit.

Toga vero, quod mantelletum vocant, aut æquetur cum tunicæ longitudine; aut nemini permittatur, nisi sit ex numero prelatorum, quibus ex dignitatis gradu, iudicio episcopi, debeatur.

Interior eiusdem generis ad talos demittatur, quam tamen pro hominum genere proque loci natura ac conditione, ordinariorum arbitrio, in aliquibus moderandam relinquimus.

Pallium, quod ferraiolum appellant, ne sumant, nisi per pluuias; tum vero nec a collo plus duobus digitis emineat, neque eo sine talari toga, vel tunica vtantur. Verum tamen, si iter faciendum sit, illis vti liceat habitu contractiore & ad iter accommodato, sed simplici, & in quo honestas & decorum ordinis eluceat.

Turgidis caligis & dissectis abstineant.

Concil. Tom. 36.

G ij

Calceos & crepidas ad elegantiam non incidant.

Torques, armillas, ac monilia respuant.

Annulum non induant, nisi quibus propter officii munus, aut honoris gradum sit iure concessus, quo loco & vnico, nec magni precii, contenti sint.

Quæcumque autem de episcoporum mensa eiusque benedictione & cibis, lectione & gratiarum actione, suppellectili, auro, argento & serico, cubiculorum apparatu, ædificiorum magnificentia, superuacaneis sumptibus, priuata moderatione, templorum cultu & ornamento, familiæ cura & institutione, eiusque vestibis, eorumve modo, colore & ornamentis, equorum numero, & si quæ alia decreta sunt, quæ non sint episcoporum tantum propria, eadem a clericis quibuscumque cuiusuis conditionis, ordinis & dignitatis sint, accurate seruari iubemus; etiam si in alienis ædibus, aut cum propinquis habitent.

Meminerint autem in quibusdam, quæ episcopis permessa, ipsis communia esse possunt, eo maiorem sibi moderationem adhibendam esse, quo dignitatis gradu episcopis sunt inferiores.

Si quis personatus vestes clericales, aut monachales, vel adeorum formam induerit, & is qui eas assumpserit, & is qui accommodarit, graues pœnas subeant.

De clericalibus ædibus.

QUONIAM non solum malum cauere, verum etiam omnem mali suspicionem fugere oportet, ne in cuiusquam offensionem incurramus; in ædibus ad canonicorum, aliorumve clericorum domicilium & vsum ædificatis, aut aliis, in quibus ipsi habitant, feminas quascumque, etiam quouis sanguinis, cognationis, aut affinitatis vinculo coniunctas habitare prohibemus; nisi episcopus in alicuius vrgenti necessitate aliter faciendum esse duxerit; cuius conscientiam in hoc valde oneramus.

Ne parochi, aut omnino clerici, quauis etiam dignitate præditi, ecclesiæ, etiam si commendata sit, ædes, aut earum partes in vrbe, aut in opidis positas, in quibus ipsi habitare soleant, aut debeant, vlllo modo laico locent; nisi ecclesiæ magna prematur inopia, & ea domus commode episcopi iudicio diuidi possit.

Si vero ædes extra urbem & opida ruri sitæ sint, locan-

ANNO
CHRISTI
1565.

di facultatem habeant; modo earum diuifio eiufdem epifcopi iudicio recte & commode fieri poffit.

Caueat etiam epifcopus, ne in vrbe, aut extra, huiufmodi ædes, vel aliæ ab ecclefia feiunctæ, vel etiamfi patrimoniũ sint, ac propriæ, locentur iis quorum fidem, vitam, moreſve ſuſpectos eſſe iudicauerit.

Canonici cathedralium, & collegiatarum eccleſiarum habitent in canonicalibus ædibus, in quibus commode epifcopi iudicio commorari poſſunt: qui inſpectis ædibus, ſi quid reparandum, inſtituendumve ſit ad habitationis commoditatem, pro modo fructuum præbendæ, ab eo, qui canonicatum obtinet, reparari ac reſtitui iubeat. Quo factò curet vt in illis ædibus habitent, quibus ſi abeſſe etiam iuſta de cauſa contigerit, nemini præterea, niſi canonicus ſit, in eis habitandi facultas concedatur ſine iuſſu epifcopi.

Quarum ædium atrium, vbi claudi poteſt, vna claue concludatur; quæ a decano, vel alio, epifcopi & capituli arbitratu, aſſeruetur.

Quota autem hora atrii ianua aperiri, claudive debeat, quidque ad honeſte ibi viuendum pro loci ratione requiratur, iudicium ſit epifcopi.

Rectores parochialium ſeu curatarum eccleſiarum, quicumque ſint, in earum ædibus tantum habitent; ibique cibum & ſomnum capiant: niſi aliud epifcopus cenſuerit ex cauſa neceſſaria.

Clerici ne de nocte poſt primam horam, niſi ex iuſta cauſa, & cum lumine, domo exeant.

De armis, ludis, ſpectaculis, & eiufmodi a clerico vitandis.

CLERICORVM arma ſunt orationes & lacrymæ: idcirco edicimus, ne clerici arma cuiuſuis generis ad offenſionem, vel etiam ad defenſionem ferant, exceptis cullis ad domeſticum vitæ uſum accommodatis, niſi forte extra ciuitatem ſuſpectis locis iter eis faciendum ſit.

Quod ſi epifcopus probabili iuſtaque de cauſa id eis permittendum iudicauerit; tunc, ſcripto impetrata uenia, ipsis vti liceat: non tamen publice, niſi rei aut facti neceſſitas poſtulet.

Omnino baliſta, haſtis, & ſclopeto, telis, aliisque huius generis instrumentis ipsis interdiciamus.

Clerici perſonati non incedent.

Choreas priuatas aut publicas non agent, nec spectabunt.

ANNO
CHRISTI
1565.

A venatione abstinebunt.

Fabulis, comœdiis, & hastiludiis, aliisque profanis & inanibus spectaculis non intererunt; ne aures & oculi, sacris officiis addicti, ludicris, & impuris actionibus, sermonibusque distracti polluantur. Clericalis ordinis hominibus omni genere saltationis, & ludi, præsertim vero alexæ, & tesserarum, ac talorum interdiciamus.

Prohibemus etiam globos, qui malleis ligneis impelluntur: item follis ludum, id est, pilæ maioris.

Nec solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus; aut quemquam ludentem in ædibus suis permittere.

Si autem valetudinis interdum causa, parua pila, aut alio non indecoro eiusmodi exercitationis genere vti contigerit; nec publice id faciant, nec pecunia intercedat in ludo, nec quidquam quod facile pecunia æstimari possit.

Non in comestationibus & ebrietatibus, sed vt sobrie viuamus, prædicat Apostolus: ideo clerici minus honestis conuiujs ne intersint, ne ad bibendum quemquam incitent.

Quod si interdum solennibus festis diebus, vel cum sacrorum, aut exequiarum causa in vnum congregantur, aliqui sint inuitandi; ne plures sex, & eos clericos, ad suam mensam adhibeant.

Vt flagitii occasionem, quæ in cauponis & tabernis deesse non solet, clericis adimamus, cauponarum aditu & vsu eis omnino interdiciamus, nisi in itinere necessitatis causa: quo loco cum mulieribus ne discumbant. Monemus autem episcopos, & vehementer hortamur, vt in singulis eorum ciuitatibus curent parandum vnum aut alterum pudicum & honestum diuersorium, quo suarum diœceseon clericis rusticanis necessitatis causa conuenire liceat, nec in eo hospitio improbis aut nequam hominibus locus sit; ne ve feminis vlllo modo; sed tantum clerici, ac religiosi viri, si fieri possit, in eo recipiantur.

De negotijs secularibus a clerico fugiendis.

QVI Deo militat, implicare se negotijs secularibus prohibetur; idcirco edicimus;

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Ne clericus, sacris initiatus, aut ecclesiastico beneficio præditus, coram iudice sæculari aduocati aut procuratoris nomine causas agat: nisi ab aliis in iudicium vocatus, suam vel ecclesiæ suæ, propinquorum etiam, si necesse erit, & miserabilium personarum causas, ab episcopo facultate prius scripto concessa, tueatur.

Ne in profanis negotiis officium tabellionatus exerceat.

Ne artem medendi faciat.

Ne in negotiationibus & mercaturis se interpretem, & medium interponat.

Negotiationem etiam omnis generis omnino prohibemus.

Artes vero honestas concedimus, vt aliquid manibus suis lucretur, quo sibi quæ ad victum necessaria comparare possit.

Ne aliena prædia lucri causa conducat.

Ne aliorum tutelam aut curam suscipiat.

Ne pro aliis fideiubeat.

Ne alicuius principis, aut alterius, negotiorum procurator sit sine facultate ab episcopo prius per literas impetrata, singulis annis renouanda.

Neve parum memor ordinis ac dignitatis suæ, sit in famulatu laicorum, etiam principum, eorumve, quibusvis aliis obsequiis, nisi cui ex causa, & ad officium, sacerdotali munere non indignum, episcopus huius rei potestatem ante scripto fecerit. Huiusmodi autem licentiæ, scripto permissæ, quotannis renouentur; alioquin irritæ ac nullæ sint.

Neve præcursor, aut assecla feminarum, aut eis discumbentibus adsistat aut ancilletur.

Qui autem huiusmodi sæcularia negotia exercendi facultatem, seu dispensationem impetrarit, intra duos menses episcopo exhibeat: qui concessas ante sacri Tridentini Concilii confirmationem auctoritate generalis bullæ sanctissimi domini nostri Pii IV. pontificis maximi non admittat.

Quæcumque in hac vniuersa, quæ ad vitam, & honestatem clericorum pertinet, parte variis titulis expressa præcepta continentur, efficiat episcopus vt ea omnia ab omnibus, ad quos spectat, diligenter & inuiolate seruentur.

Qui vero clericus, cuiusvis etiam gradus, ordinis, dignitatis, in aliqua re iis non obtemperarit; is aut salutaris poenitentia, aut pecunia, suspensione ab ordinum munere, & beneficiorum administratione, aut ipsis etiam beneficiis, aut carcere, aut exilio, aut pluribus simul ex iis poenis, aut etiam grauioribus pro modo culpæ episcopi arbitrato mulctetur. Qui iterum in eadem re peccarit, duplicata is poena pro ratione criminis ab eodem plectetur.

De residentia.

DECREUIT sacra Tridentina Synodus vt ii, qui non legitime a suis ecclesiis abessent, pro rata temporis absentia, ecclesiarum, quibus præessent, fructus suos non facerent; se vt in fabricam ecclesiæ, aut in pauperes loci erogarent: quod si non exequerentur, statuit vt eorum superiores ecclesiastici omittas ab illis huiusmodi officii partes ipsi susciperent.

Si qui igitur prouinciæ nostræ episcopi post confirmationem Concilii Tridentini in ecclesiis suis ex eiusdem Concilii præscripto, non resederint; neque metropolitanum, aut, eo absente, antiquiorem prouinciæ episcopum intra mensem docuerint causam suæ absentia sanctissimi domini nostri vel metropolitani, vel antiquioris episcopi scripto comprobata esse; aut se fructus illos iis, quibus eiusdem sacri Concilii decreto propterea debebant, persoluisse; nos illam ipsam fructuum partem iam nunc hospitali vniuscuiusque ciuitatis, cuius illi sint episcopi, quod maioribus prematur sumptibus, in vsum pauperum loci erogandam assignamus. Et si id hospitale intra duos menses eos fructus auctoritate superioris ecclesiastici non exegerit, alteri hospitali eiusdem ciuitatis, quod in eorundem fructuum petitione iudicio præuenerit. Quod si aut nullum in ea sit hospitale, aut quæ sint hospitalia, sex mensibus eos fructus non exegerint, fabricæ ecclesiæ attribuiamus.

Si qui vero posthac abfuerint, fructus, quos suos non fecerint, iam nunc eisdem locis, qua supra dictum est ratione adscribimus; nisi ipsi episcopi intra tres menses a die absentia iis, quibus ex Concilii decreto debent, persoluerint.

Itaque mandamus hospitalium, & fabricarum mini-
stra-

ANNO
 CHRISTI
 1565.

stratoribus ac procuratoribus, cum denuntiatione etiam periculi eorum conscientia, vt totam summam sine vlla vel pactione, vel remissione primo quoque tempore exigant.

Statuimus etiam, vt ex capitulo singularum cathedralium ecclesiarum tres primi praesentes, singulis sex mensibus, metropolitanum, vel, eo absente, eundem antiquiorem prouincia episcopum certiore faciant, an eorum episcopi in suis ecclesiis resideant: & qui, & quamdiu ab eis abfuerint; sin minus, iidem distributionem vnus mensis fructus suos non faciant.

In reliquis etiam inferioribus curatis beneficiis, si qui post confirmationem Concilii abfuerint sine licentia, ab ordinario scripto permiffa, quam ad mensẽ eidem ordinario exhiberi volumus, vel non probarint se eos fructus, quos pro rata temporis absentia suos non fecerunt, iis, quibus ex eiusdem Tridentini Concilii debebantur, soluisse; eos omnes iam nunc reficiendis & ornandis eorum ecclesiis attributos esse decernimus. Quam attributionem episcopi, quorum conscientia hoc onus imponimus, ad sex menses, implorato etiam, si opus sit, principum & magistratum auxilio, omnino exequendam curabunt.

Quod si contigerit eos, qui propter absentiam a suis beneficiis fructus suos non fecerint, ipsis beneficiis postea cessisse, curent episcopi, vt vel ex fructibus pensionum, si qua illis, qui cesserint, fuerint reseruata; vel ex eorum bonis, cuiuscumque illa generis sint, satisfiat ecclesia.

Qui si in his negligentes fuerint, sciant se prima quoque prouinciali Synodo praetermissi huius officii rationem reddituros esse.

Si quid intercesserit quamobrem id minus exequi possint, ad metropolitanum referant; vt ad rem conficiendam ipse quoque suam operam conferat; & in ea auctoritatem sanctissimi domini nostri interponendam curet.

Quoniam vero multorum, beneficia curata obtinentium, ea est contumacia, vt neque decretis Tridentini Concilii, neque constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. neque episcoporum edictis moniti, adduci possint vt beneficiorum suorum residentia praesentes satisfaciant, statuimus vt episcopi ad mensẽ edicto proposito iubeant omnes, qui in eorum ciuitatibus, diocesibusve beneficium

eiusmodi in titulum, vel commendam obtinent, si in provincia illi sunt, ad duos menses, si extra, ad tres, ad eadem beneficia accedere, in iisque residere: ea proposita in edicto pœna, vt qui non paruerint, etiam si præter curatum illud beneficium, dignitates, personatus, aut canonicatus in ecclesiis etiam cathedralibus obtineant, præter pœnas, quæ eodem Concilio, & Pii IV. constitutione contra non residentes propositæ sunt, ordinum suorum munere officiove suspensi, & eo beneficio iure ipso priuati censeantur.

Transacto tempore in edicto præstituto, episcopi eos, qui non resideant, propositam priuationis pœnam subiisse declarent.

Interim vero eos fructus, quos suos absentes non facient, iidem episcopi suo arbitratu aut ecclesiarum fabricis, aut pauperibus loci adiudicent.

Intra mensem publice edicant episcopi, vt quibuscumque studii causa non residendi in beneficiis curatis licentia permessa est, eam suo quisque episcopo intra spatium trium mensium exhibeat. Qui si illam a die confirmationis sacri Concilii Tridentini ad diem regulæ, a sanctissimo domino nostro Pio IV. latæ, comperit, nisi, quemadmodum ab ipsa præscribitur, ordinarii consensus accesserit, nullam & irritam declaret, proptereaque eum, qui huiusmodi facultatem impetrarit, ex decreto Concilii Tridentini residere cogat in ipso beneficio.

In iis autem facultatibus absentia studiorum causa, quæ deinceps concedentur, hæc necessario ponenda sunt: vt vere in publico, celebrique gymnasio theologia, vel facris Canonibus studeant.

Vt minores sint triginta annis, aut fuerint, cum in publico gymnasio iisdem studiis operam dare cœperunt, quæ nunc cupiunt absoluerent.

Vt illud beneficium, antequam sacrum Tridentinum Concilium a sanctissimo domino nostro Pio IV. confirmaretur, obtinuerint.

Vt intra annum ad ordinem saltem subdiaconatus promoueantur.

Vt singulis sex mensibus episcopo scriptum sui doctoris exhibeant, quo is ipsos in eo studii genere proficere testetur, quod etiam episcopus secreto ab aliis cognoscere studeat.

ANNO
CHRISTI
1565.

Quod si omnes suprascriptæ conditiones in licentia expressæ non fuerint; aut is, qui impetrat, qualitates omnes, quæ in scripta licentia requiruntur, non habeat; aut quæ ipsi seruanda proponuntur, deinceps non præstiterit; facultates irritæ ac nullæ sint: & qui impetrarit, sciat se fructus suos non fecisse, neque facere; ac pœnis, quæ non residentibus propositæ sunt, teneri.

Concedatur autem ad quinquennium tantum, ab eo die numerandum, quo eum in publico gymnasio theologiæ aut sacris Canonibus constet operam dare cœpisse.

Quicumque plures parochiales ecclesias retinentes, intra tempus a sacro Tridentino Concilio præstitutum non demiserint; eos episcopi intra duos menses beneficiis omnibus ecclesiasticis iam ipso iure priuatos esse declarent.

Fructus vero, & quos ex eodem decreto suos facere non potuerunt, & qui deinceps, quamdiu vacauerit ecclesia, percipientur, fabricæ vel ornamentis eorundem beneficiorum, vti magis expedire censuerit episcopus, iam nunc attribuimus; excepta tamen congrua portione, idoneis vicariis ab episcopo assignanda, quos ipse, facta declaratione, statim in illis ecclesiis constituere debet.

Præterea, qui ecclesiastica quæcumque beneficia obtinent, in quibus, & si curata non sunt, tamen residere iure, vel consuetudine debent; si muneri suo defuerint, in eos episcopi, & illis pœnis, quæ a sacro Tridentino Concilio statutæ sunt, & aliis arbitrio suo seuerè agant: fructusque quibus ex eodem Concilio mulctandi erunt, piis locis attribuunt.

Vt autem episcopi pœnas de contumacibus in hoc genere possint sumere, statuimus vt in singulis collegiatis, & cathedralibus ecclesiis, singulis tribus mensibus, tres primi ex capitulo præsentés, canonicorum, & eorum, qui præpositi ecclesiis, & aliorum, qui in eis huiusmodi beneficia possidentes non resideant, nomina ad episcopum deferant.

Parochi vero episcopum admoneant, si qui intra fines suæ parochiæ, eiusmodi habentes beneficia, quæ personalem item residentiam requirant, non resideant.

Vicarii etiam foranei eamdem diligentiam adhibeant, si qui curati in regione sibi ab episcopo commissa non resederint.

Qui huic officio deerit, sicuti episcopo videbitur, ple-
ctatur.

ANNO
CHRISTI
1565.

*De diligentia ab episcopo adhibenda in statu uniuscuiusque
parochiæ cognoscendo.*

*Ezech. 3.
Proner. 27.*

SVMMA vim ac necessitatem habet illa Domini sen-
tentia, *Speculatorem dedi te domui Israel*; & alio item loco,
*Diligenter agnosce vultum pecoris tui, & considera super greges
tuos*; vt episcopi quanta maxima possunt diligentia ob-
seruent sibi commendatum gregem, neque ab eo vnquam
oculos deiiciant, quid ei opus sit animaduertentes, vt ex
prophetae sententia, contractas partes alligare, infirmas
consolidare, ægrotas sanare, abiectas oves reducere, per-
ditas requirere & recuperare possint.

Quoniam vero lustrare omnia propriis oculis nequeunt,
in singulis parochiis deligant certos ac probatos viros, qui
inuestigent an populus ambulet in viis Domini; an ali-
quid sit, quod episcopi cognitionem & medicinam desi-
deret; an aliquid quod corrigi & emendari debeat: quæ-
que compererint, fideliter ad episcopum deferant.

Parochus etiam librum habeat, in quo omnium, qui in
eius parochia sunt, nomina, & cognomina quamprimum
describat, singulorumque sexum, ætatem & statum. In eo
deinceps describat & recenter natos, & mortuos, & in
parochiam habitatum venientes, & inde emigrantes. Quem
librum episcopo, quoties is petierit, vel inspiciendum, vel
describendum dabit.

Obseruabit etiam suæ parochiæ novos inquilinos, de-
que eorum orthodoxa fide, & sacramentorum perceptio-
ne, deque mulieribus, quas secum habuerint, an matrimo-
nii, cognationis, affinitatis vinculo vere coniunctæ sint, an
impudiciæ nomine suspectæ, ab eo sacerdote, in cuius pa-
rochia proxime habitarint, & a parochiæ incolis accurate
cognoscet.

Inquirat autem studiose de pauperibus suæ parochiæ,
præsertim puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis,
ægrotis, senio confectis, aliisque personis temporali vel
etiam spiritali misericordia indigentibus: quibus & ipse
pro viribus opitulari, & alios suo exemplo & hortatu ad id
officium incitare studeat.

Præcipue vero de iis omnibus sæpe certiosem faciat epi-

ANNO
CHRISTI
1565.

scopum, vt qui communis eorum pater est, iisdem paternam curam & pietatē quacumque poterit ratione præstet.

Quamobrem etiam episcopus quotannis per sacra quatuor anni tempora suæ ciuitatis parochos adhibebit: & illis de eorum animarum statu, quarum curæ præpositi sunt, diligenter interrogatis, omnia commemoret, quæ eorum officii munus contineant, eisque & doctoris diligentiam & pastoris vigilantiam præstabit.

De vicariis foraneis constituendis.

Vt episcopus in vrbe etiam externum gregem facilius quasi præfens intueri & curare possit, deligat aliquot probatos sacerdotes, quibus singulis, imposito vicarii foranei nomine, tribuat certas regiones diœcesis suæ.

Id autem munus ad archipresbyteros, archidiaconos, qui in diœcesi sunt, & præpositos, aliosve ecclesiastica dignitate præditos, quos idoneos iudicauerit, potissimum deferet, sin minus, ad alios auctores, qui apti sint ad huiusmodi officium.

Hi autem vicarii regionis, sibi per episcopum commissæ, presbyteros cuiuscumque conditionis, curam animarum habentes, semel singulis mensibus modo in vnam, modo in aliam eius regionis parochialem ecclesiam cogant, idque in orbem eodem ordine semper faciant.

Pridie eius diei quam in vnum locum conueniant, peccata sua omnes confiteantur; sequenti die in ea ecclesia, in qua coacti fuerint, Missam singuli celebrent.

Tum vniuersi in choro Missam conuentualem pro mortuis, vel de sancto Spiritu, solenni more canent; in qua eorum aliquis, a vicario prius admonitus, concionem ad populum habeat.

Confectis sacris & habita processione circa cœmeterium, orationibusque consuētis, in domo rectoris illius ecclesiæ, vnico tantum ferculo contenti, ea qua decet modestia & caritate cibum capiant.

Deinde conferant inter se quæ ad boni pastoris officium & ad curam animarum recte gerendam pertinent: & consulant de difficultatibus & incommodis suæ parochiæ, quorum explicatio, vel remedium, aliorum consilium & operam requirat. Iidem autem vicarii libellum de casibus conscientiæ episcopis, ac sedi apostolicæ reseruatis, metro-

politani cura edendum, reliquis sacerdotibus legent; & aliquot capita tum harum constitutionum, tum earum quæ in Synodo diœcesana decernentur, simulque quidpiam ex probata summa de casibus conscientia explicabunt.

Præcipue autem de presbyterorum vita & moribus quærant & quales se in pastoralis præbeant cura.

An eorum culpa diuinus in ecclesia cultus desideretur.

An re ipsa præstentur ea, quæ episcopi, vel alii eorum nomine in ecclesiarum necessitatem, earumve reparationem impendi iusserint.

An libros habeant, quos ex decreto nostro habere debent.

An reliqua in hac Synodo decreta feruentur.

De his omnibus, & si quid proprie mandarit episcopus, deque aliis, quæ ad vtilitatem animarum episcopi cognitionem desiderant, ipsum per literas diligenter certiores faciant.

Quoties in urbem venerint, primum episcopum addeant; deque eorum statu, qui sibi commissi sunt, accurate edoceant.

Curati vero quicumque, etiam si quauis dignitate præditi, in iis, quæ ad officium suum spectant, vicariis quos diximus obtemperent.

Quod si aliqui ad conueniendum negligentes, vel ad mandata eorundem vicariorum exequenda contumaces fuerint; episcopi in illos pro modo culpæ animaduertant.

Hi autem vicarii voluntate episcopi ab officio amoueri semper possint; ac si male id administrarint, pœnas dent eiusdem episcopi iudicio.

De visitatione.

INTER episcopalis officii munera, præcipua est & ad salutem gregis maxime necessaria visitatio; ideo monemus episcopos omnes vt singuli ex decreto sacri Tridentini Concilii ecclesiam suam, ac diœcesin visitent intra tempus ab eodem Concilio præstitutum.

Meminerint autem visitationem ad salutem eorum, qui visitandi sunt, institutam esse: quamobrem illis maxime propositum esse debet, vt in eis incorruptam, orthodoxamque doctrinam, probatam morum disciplinam tueantur ac restituant.

Visitationis ordo is adhibebitur, vt primum ciuitatem,

ANNO
CHRISTI
1565.

deinde diœcesin visitent ; nisi forte aliud episcopo videatur. In ciuitate cathedralis ecclesia primo loco visitetur ; rum singulæ collegiatæ ; deinceps parochiales omnes ; quo & parochi & quicumque præterea sacerdotes & clerici in parochiis commorantur, euocandi sunt. Scholas, feminaria, sodalitates, hospitalia, ac cetera pia loca visitantes, studiose ac diligenter inspicient.

Studebunt, verbi Dei prædicatione, vehementi cohortatione, ad religionem, vitæ innocentiam, pacemque & concordiam omnes adhortari.

Si vero priuata admonitione opus esse intelligent, in eam, docendo, arguendo, obsecrando pro rei, personæ, ac temporis ratione incumbent.

Confirmationis sacramentum, vbi opus erit, ministrabunt.

Omnes ad pœnitentiam cohortabuntur, & quos aliquo peccato teneri cognouerint, cuius absolutio episcopo reseruata sit ; eos pie confitentes & humiliter veniam petentes, vel ipsi, vel per alios, ad id munus delectos, absoluent.

In singulis locis a viris atate, vsu & probitate commendatis, de omnibus subtiliter inquirent, quæ eos pro officii sui munere scire oportebit.

Ecclesiam & eius partes omnes inspicient.

An eo cultu & nitore teneatur, qui domum Dei decet : si quid restituendum, reparandum, reconcinnandumve sit, iubeant ab iis, ad quos pertinet, refarciri.

An sanctorum reliquiæ, tuto, ornate, decenterque conditæ asseruentur.

An quæ de sepulcris, ac cœmeteris a nobis sancita sunt, re ipsa præstentur.

Si consecranda sint altaria, consecrabunt.

Si qua ecclesia aut cœmeterium pollutum sit, reconciliabunt.

Videndum etiam an desint vestes, libri, calices, patenæ, corporalia, & reliqua eius generis instrumenta & ornamenta, quæ ad altaris ministerium & ad diuina officia sint necessaria.

An illa munda & purgata seruentur.

An Missæ, aliaque diuina officia, qua oportet pietate, ac deuotione celebrentur.

An ecclesie libri, vetera scripta, instrumenta & priuilegia custodiantur.

An eorum extet ratio, quæ in inuentarium relata sunt.

Tum de dignitatibus, canonicis, & aliis ecclesie ministris quærendum erit;

An rite sint ordinati.

An ordinibus initiati, quos eorum officii munus requirit.

An ecclesias, beneficia, seu ecclesiastica officia legitime obtineant.

An in ea se quisquam intruserit.

An resideant & administrationi sacramentorum & Missarum, diuinorum officiorum celebrationi & anniuersariorum persolutioni, aliisque oneribus & muneribus satisfaciant.

Quæ sit eorum vitæ, ac morum ratio; qui vestitus, quibuscum versari soleant, qualis sit eorum familia.

An sordidis & illiberalibus artibus, & ab eorum gradu alienis, operam dent.

An ecclesie iura & bonorum ecclesiasticorum possessionem defendant.

An eorum fructus recte dispensent.

An pacem inter se habeant; se in aliorum pacificationem interponant; inimicitiarum & odiorum causas tollere studeant.

An populus pie versetur in ecclesia, Missamque & alia diuina officia reuerenter attendat.

In parochiis præter ea omnia quæ diximus, videant;

An parochi ex decreto, in hac Synodo edito, libros habeant, in quibus baptizatorum, confirmatorum, compatrium, eorum qui matrimonio coniunguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur.

An rite sacramenta præbeantur.

An sacrosanctum eucharistie sacramentum, chrisma, & reliqua sacra, ea munditia, cura & custodia qua debent conferuentur, & suo tempore mutantur.

An eucharistia pie & honorifice, prosequente fidelium comitatu, ad ægrotos afferatur.

An legitime matrimonia & in ecclesia, adhibitis ex decreto Tridentini Concilii denuntiationibus, debito tempore contrahantur.

An

ANNO
CHRISTI
1565.

An suæ curæ commissas ecclesias, maxime diebus festis, deserant, vt inseruiant alienis.

An Dei verbum prædicent, & pueros rudimentis fidei instruant.

An libros, quos nos in hac Synodo habendos præscripsimus, habeant.

Denique dispicient an in populo sint hæretici, vsurarii, concubinarij, alijque flagitiosi & facinorosi homines, qui inimicitias gerant; qui quadragesimam, alia ieiunia, festos dies, & reliquos ecclesiæ ritus non seruent; quique saltem semel in anno peccata sua confessi non sint, aut sanctam eucharistiam non sumpserint.

An sint qui legata pia non exequantur.

An domestica disciplina patrumfamilias in educandis liberis diligens, pia, & honesta sit.

His exquisitis, cognoscere studeant, quinam ex regularibus prædicandi munere fungantur, & fidelium confessiones audiant; an & eorum probata sit doctrina, & probata doctrinæ vita respondeat.

An hospitalia & alia pia loca recte administrantur; eorumque bona prudenter, fideliterque in eum vsum, cui ad dicta sunt, distribuuntur.

An qui in hospitalibus sunt, pie viuant.

De scholis, sciant quos libros discipulis magistri interpretentur; & an illi officio suo satisfaciant.

An magistri tales sint & ita admissi, quemadmodum in hac Synodo mandauimus; si secus, amoueantur.

De bibliothecis diligenter quærant, an in eis sint hæretici libri, aut qui aliter iure prohibeantur.

Si quid in omnibus iis tollendum, corrigendumve fuerit, tollent & corrigent; & ad puniendos delinquentes, censuras & alia iuris remedia adhibebunt.

Omnes vero summo studio monebunt & hortabuntur, vt officij sibi commissi munus fideliter ac diligenter exercent.

Neque solum hæc, sed quæcumque a Tridentino Concilio, & a nobis præcipiuntur, & alia multa, quæ pro eorum prudentia ac pietate ad vtilitatem ac salutem populorum eis in mentem venire poterunt, exquirent & exequentur.

Caueant vero ne legem victu, procuratione, & mune-

ribus a sacro Tridentino Concilio definitam transeant.

Comitatum non habeant nisi necessarium; in quo plures omnino ne sint quindecim hominibus, & iumentis duodecim. Si plures duxerint, alant suis sumptibus. In mensa duo tantum fercula afferre liceat.

Quod ad reliqua attinet, decretum in hac Synodo factum de episcopalis mensæ moderatione seruetur.

Si visitator gradu inferior sit episcopo, propositam a nobis visitandi formulam in reliquis omnibus diligenter obseruet, in comitatuque octo hominibus ad summum & sex iumentis contentus sit.

Si præter huius decreti præscriptum cuiquam graues fuerint, dupli restitutione teneantur: Præterea inferiores, episcopi arbitrio, episcopus Synodi prouincialis iudicio, alias pœnas subeat. Dent autem operam, vt non solum quam diligentissime, sed etiam quam celerrime visitationem conficiant.

De iudiciali foro episcopi.

Vt a foro episcopali, quantum fieri potest, auaritiæ labe amoueat: & quam minimis possint incommodis, atque sumptibus causæ in eo agantur; nos, præter eam diligentiam, quam in ea re maximam episcopi in sua quisque diœcesi adhibere debent, hæc statuenda censuimus.

De notariis & scribis.

EPISCOPI intra sex menses omnibus notariis & scribis sui fori, tam ciuitatis, quam diœcesis, communem taxam præfiniant, quam pro opere & officii sui mercede ab vnoquoque in singulis causarum generibus pro loci & cuiuscumque rei ac personæ conditione exigi liceat.

Qui non obtemperarit, in eum vehementer animaduertant.

Singuli collegium notariorum curiæ episcopalis primo quoque tempore instituendum curent, quod certum numerum pro suæ diœcesis conditione contineat.

Collegium statuta episcopo probanda conficiat; officiales deligat, qui iudicent de eorum inter ipsos controuersis, quæ ad eorundem officium pertineant. In causas autem, quæ inter notarios & litigatores extiterint, se omnino non interponant, sed eas episcopi iudicio relinquunt. In aliis vero causis, si cuiquam cum eis in iudicio

ANNO
CHRISTI
1565.

agere contingat, eorum iura, priuilegiaque seruentur.

Postulantibus testimonium formulæ curiæ, quam sty-
lum vocant, de aliqua causa, nec detur, nec datum vim ha-
beat; nisi ei maior collegii pars subscripserit. Cuius etiam
formulæ exemplum, ab episcopo approbatum & subscri-
ptum, publice in collegio asseruetur.

Qui in collegium notariorum adscribi voluerint, eos
episcopus diligenter examine probet; tantū idoneos re-
cipiat.

Excommunicatos, infames, & omnes qui a testimonio
dicendo iure repelluntur, reiiciat.

Eos qui vigesimumquintum annum non attigerint, qui-
que per quadriennium in notariatus officio integre, perite-
que non sint versati, non admittat.

Probatos prius non recipiat, quam iurarint episcopo ea
iusiurandi formula, quæ infra scripta est; quam etiam ab iis,
qui in notariorum collegium adscripti iam sint, ad duos
menses præstari iubemus:

Ego N. notarius a reuerendissimo domino N. episcopo,
vel domino N. eius vicario delectus, nihil vel dedi, vel
pollicitus sum gratia huius officii obtinendi.

Commissum mihi munus diligēter ac fideliter exercebo.

A litigatoribus, quorum fuero notarius, vel a quocum-
que alio, eorum nomine, quauis de causa, nihil, ne sponte
quidem datum, accipiam, præter id quod episcopi taxa-
tione præfinitum fuerit.

Nihil agam, neque me, aut quemquam alium interpo-
nam, quo mihi vlla causa scribenda committatur.

Non ero promotor, vel procurator in causis, quæ agen-
tur coram reuerendissimo domino episcopo, seu eius re-
uerendo domino vicario generali, vel aliquo ab eis consti-
tuto, seu eorum ministro.

In causis vero, in quibus sum vel fuero notarius, om-
nes actus iudiciales substantialiter in manuali, seu memo-
riali coram reuerendissimo domino episcopo, seu eius vi-
cariis, aut alio ab eis præposito, & etiam coram ipsis li-
tigatoribus, si expectare voluerint, conscribam. Conscri-
ptos eos & instrumenta, & omnia alia & singula in causis
producta cum reuerendissimus dominus episcopus, vel
alii supradicti, seu litigatores, vel eorum aliquis, petierint;

in regeſtum fideliter quamcelerrime referam, vel referenda curabo.

ANNO
CHRISTI
1565.

Litigatorum poſtultatu, vel alicuius eorum, in ſingulis terminis ſucceſſiue litigatoribus iſtis copiam dabo, cum per reuerendiſſimum dominum epiſcopum, ſeu alios ſupradictos decreta fuerit, ſine recuſatione & fraude, contentus mercede epiſcopi taxatione præſinita.

Secreta eiufdem officii & cauſarum nemini patefaciam, præſertim atteſtationes teſtium & conſilia aſſefforum, atteſtationeſque & ſententias, donec publicatæ & ſententiatæ, & per reuerendiſſimum dominum epiſcopum, ſeu alios ſupradictos ſubſcriptæ fuerint. Conſtitutionibus & mandatis reuerendiſſimi domini epiſcopi obtemperabo.

Inſtituta quoque officii, & officialium collegii honeſta iuſſa ſeruabo;

Nec vlllo vnquam tempore contra faciam; & omnia & ſingula ſupraſcripta omni dolo & fraude omnino remotis iniolate præſtabo: & ita promitto & iuro; ſic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei euangelia.

Nullus notarius iudicibus ordinarii delegatis, arbitris, nec arbitratoribus originales proceſſus deferat, ſed eorum tantum exempla & regeſta fideliter collata, niſi alicuius inopia aliud aliquando epiſcopo ſuaderet.

In huiuſmodi exemplis, ſeu regeſtis nihil ſuperuacaneum ſcribant.

Quare nec dies feſtos ad ſubſtantiam rei non neceſſarios apponant.

Nec productarum citationum repetitiones cum inhibitione, vel ſine ea, ſed illarum executionem tantum his vel ſimilibus verbis adſcribant: Eo die, &c. reproducta fuit citatio de qua ſupra, quæ fuit executata vt ſupra.

Nec dignitates iudicum, vel litigatorum repetant, ſed ponant tantum his vel huiuſmodi verbis: Reuerendiſſimus epiſcopus N. iudex. N. actor. N. reus.

Nec in charta bibula ſcribant, nec ea litera, quæ legi facile non poſſit; ſin minus, male ſcripta epiſcopus notarii impenſa ſcribi melius iubeat; vel ab iis, qui regeſtum petierunt, dimidiam tantum partem taxæ, vel maiorem, vel minorem, ſi ei videbitur, ſolui iubeat.

Notarii in literis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus, ſacri

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Concilii Tridentini decretum seruent; in aliis, quæ mere spirituales sunt, etiam si nullum stipendium eis constitutum sit, nihil omnino accipiant, præter scripturæ mercedem ab ordinario statuendam.

Qui notarii contra hæc decreta peccarint, vel alioqui in officio suo deliquerint, eos episcopi ab officii vsu submo-ueant ad tempus, vel etiam in perpetuum, si id delicti gra-uitas postularit; & aliis pœnis suo arbitratu coerceant.

Quæcumque de notariis sancita sunt, iis etiam scribas & cancellarios teneri volumus.

Pensiones in cancellariis episcoporum assignatas, vel quæ cuicumque soluantur, irritas & nullas decernimus; nisi quæ iure tolli non possunt.

Cancellarias vero deinceps vendi, locari, vel earum no-mine, vel occasione, quouis prætextu cuiusvis personæ, quidquam solui prohibemus.

Notarii, & si qui præterea in hoc deliquerint, ple-ctantur amissione officii; & aliis præterea pœnis episcopi arbitratu.

De causidicis, & aduocatis fiscalibus.

CAVSIDICI, & aduocati fiscales, ad causas in foro epi-scopi ne adhibeantur, priusquam iureiurando episcopo se obstrinxerint, se nullam causam suscepturos, quam a iusti-tia, & æquitate alienam existimauerint.

Hortamur etiam principes, & magistratus, vt idem in laicorum causis seruandum curent.

De ceteris custodibus, & reis.

PRÆSCRIBANT episcopi taxam executoribus, vel mi-nistris & carceris custodibus, vt ab iis, qui capti & in car-cerem inclusi sunt, pro comprehensione, & carceris com-moratione, & victu id tantummodo exigatur, quod æqui-tas, & ciborum precium postulet. Si qui carcere tenentur, sibi, quæ ad victum pertinent, ab aliis, quam custodibus, & ministris carceris suppeditari voluerint, id eis facere li-ceat; neque propterea asperius tractentur; aut in deterio-ra loca compellantur.

Mandent præterea, vt si quamcumque pecuniam, vestes, arma, aliasve res secum habeant ii, qui in carcerem inclu-duntur, tuto loco collocentur, & asseruentur. Qui locus duabus claudetur clauibus, quarum altera apud ianitorem

carceris sit, altera apud pauperum procuratorem.

Ex illis autem rebus, quæcumque, & quotcumque sint, nihil vel ianitori, vel executori, vel ceteris ministris attingere liceat; sed eis, si inde exierint, vel eorum heredibus, vel illis quibus a iudice attributæ fuerint, integræ & intactæ asseruentur.

Qui contra fecerit, duplo mulctetur: quæ mulcta ei, cui damnum datum sit, attribuatur.

Curent etiam per certos homines, ab eis deligendos, semel in hebdomada visitandos eos, qui in carcere tenentur; qui si illos indignius & acerbius tractari compererint, referant ad episcopum, qui pro sua prudentia, ac pietate, ne quid iniquius fiat omnino provideat.

Designent vero episcopi aliquos, qui miserabilium personarum causas gratis defendant.

Magnopere autem hortamur laicos magistratus, ut eiusmodi in re eadem ratione utantur.

De ministris ecclesiæ, & diuinis officiis.

NE studium ac pietas eorum, & qui celebrant, & qui audiunt diuina officia, perturbetur; neque quisquam alieni muneris partes usurpet, sed suum quisque officium diligenter exequatur; omniaque ut debent in domo Dei ordine fiant: decreto sacri Tridentini Concilii obtemperantes, quod in prouincialibus Synodis certam diuinis officiis, & ecclesiæ ministris formulam pro cuiusque prouinciæ ritu, & moribus præscribi voluit, hæc statuimus.

Communia de ministris.

CATHEDRALIVM, & collegiatarum ecclesiarum capitula, quibus ius est creandi cuiusvis generis officiales & ministros, in eisdem ecclesiis initio anni semper tres deligant canonicos, quorum munus sit, cum huiusmodi creatio facienda erit, prius diligenter de eorum, qui creandi erunt, moribus inquirere; deinde coram episcopo iurare eos, quod ipsi sciant, probos, idoneos, & dignos esse qui ei muneri præponantur. Quod si aliter officiales creentur, eorum creatio nulla & irrita sit.

Archidiaconi, archipresbyteri, alique in dignitate ecclesiastica constituti, canonici, & reliqui ecclesiarum ministri in sacris ecclesiæ officiis munus suum ipsi obeant, non per alios exercent.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Singulorum autem munera, atque officia, ad res diuinas obeundas pertinentia, hac Synodo explicanda illa quidem videbantur; sed quoniam quæ iis de rebus sacrorum Canonum legibus olim explicata sunt, ea partim vsu eorum neglecto obscurata sunt, partim pro varia & locorum & temporum ratione iam pene omnino mutata videntur; non certa quædam præcepta tradi, ac præscribi facile possunt, ad quorum sane rationem omnis vnus cuiusque eorum munerum regula, atque vsus dirigeretur: eam ob causam his nostris decretis ea tantum munera præscribenda censuimus, quæ ad ecclesiarum, quæ in nostra provincia sunt, administrationem hoc tempore pertinere maxime viderentur. Sed quæcumque alia etiam munera vel communi iure, vel probatis cuiusque ecclesiæ constitutionibus, vel dignitatum, personatum, portionum, aliorumve officiorum ecclesiasticorum institutione ipsis ecclesiæ ministris in officiis diuinis attribuuntur: ea omnia magna cura, summaque diligentia studeant episcopi ab omnibus seruari, & quæ antiquata sunt, ad vsum reuocari. Nec vero ab iis præstandis cuiquam se propterea excusare liceat, quod his nostris constitutionibus ex iis officiis aliqua aliis ministris, vel alio nomine appellatis, adscripta sint.

Quod si aliqua dignitas, personatus, aut officium in ecclesia fuerit, cui neque ab institutione, neque a iure communi, neque a propriis constitutionibus, quæ probatæ sint, neque his decretis proprium munus in diuinis officiis sit attributum, aut quod sit, non satis constet; episcopi, duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis proprium munus, quemadmodum cum sententia sacrorum Canonum, & cum propriæ ecclesiæ probatis constitutionibus, & cum his functionibus pro ratione loci magis congruere iudicabunt.

Ceteris etiam beneficiis, quæcumque iam ab ecclesiasticis officiis immunia reperiuntur, siue canonicatus, siue clericatus, siue etiam simplicium nomine appellentur, iis episcopus pristina munera restituat: ac, si non constat satis qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat aut Missas, diuinaque officia celebrandi, aut si clericatus, simpliciaue beneficia sint, minorum etiam ordinum functio-

nes obeundi ad diuini cultus propagationem. Nec vero tamen vetamus, quin talia beneficia vnire episcopo liceat ex facultate sibi communi iure Concilioque Tridentino permiffa.

Ea vero officia, & cetera quæ in diuinis rebus a nobis hac Synodo præcipiuntur, episcopi, propositis censuris, & aliis pœnis efficient, vt ab omnibus ea ratione, qua dictum est, diligenter præstentur.

Ne multis ecclesiæ ministris eodem tempore absentibus diuinus cultus deferatur, canonici, & qui præterea choro, vel ecclesiæ addicti sunt, quo tempore eis a iure communi, vel a sacro Tridentino Concilio permiffum est vt ab ecclesia abesse possint, a præfidente chori, si triduo reuerfuri sunt, si diutius abfuturi, ab ordinario facultatem discedendi perant.

Si quid præterea ab eo, qui discessurus est, eius ecclesiæ constitutiones requirunt, in eo constitutionibus pareat.

Nemini autem ita profit absentia licentia, vt eo tempore distributiones quotidianas percipiat.

Nixi etiam constitutione Bonifacii VIII. & Tridentini Concilii auctoritate, decernimus vt nulla canonicorum aut aliorum pactio, remiffio, vel collusio fiat, factave vim habeat; nullumve statutum aut consuetudo, quæcumque illa fit, valeat, quibus aut absentibus quauis de causa eius diei, vel sacrae horæ, in qua muneri suo defuerit, aut omnino cuiquam contra quam iure communi, & eiusdem Tridentini Concilii, & his nostris constitutionibus definitum sit, distributiones quotidianæ dari possint. Si datae fuerint, qui acceperit, suas non faciat, sed eas restituat: quæ iure ipso accrescant aliis inseruientibus, qui huiusmodi pactio, remiffio, collusione, vel præbitioni assensu non fuerint; nisi ex constitutionibus ecclesiæ probatis alteri debeantur. Si vero omnes consenserint, vsibus ecclesiæ iam tunc addictæ intelligantur.

Declaramus autem in his excipi eos, qui ob infirmitatem, vel aliam necessitatem, aut manifestam ecclesiæ utilitatem, ex ipsa constitutione Bonifacii, aut sacris Canonibus, vel Tridentina Synodo excusantur.

Efficiant episcopi intra sex menses, vt in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, in quibus vel nullæ, vel tenues sunt distri-

ANNO
CHRISTI
1565.

distributiones quotidianæ, tertia fructuum pars omnium dignitatum, & canonicatum, aliorumque reddituum, quemadmodum a Tridentino Concilio præceptum est, in quotidianas distributiones conuertantur.

De officio eius qui choro præsidet.

IN cathedralibus, & collegiatis ecclesiis, qui choro præsidet, vigilet diligenter, ne quid prætermittatur in diuini officii institutione, vel progressionem, vel in reliquis, quæ ad probatam chori rationem pertinent, & aliis, quæ communibus, vel propriis constitutionibus in diuinis officiis ob- eundis præscribuntur: Neve absurde, indecore, vel præpo- stere quidquam fiat. Si qui suo officio non satisfaciant, eos graui- ter, & amanter obiurget; si non resipuerint, iubeat punctatorem in libro illos describere, & ad episcopum de- ferre, cui dignas pœnas pendant. Sin ipse in suo munere obeundo negligens fuerit, ab episcopo, vel ab alio, qui ec- clesie præsit, puniatur.

Si quæ autem ecclesia non habet, qui huic muneri no- minatim præpositus sit, vel si habet, is non adsit in choro, præsidens officio fungatur, qui primo chori loco tunc sedet ex iis, qui dignitates, aut canonicatus in ea ecclesia obtinent.

De iis qui dignitates, personatus, aut canonicatus habent.

QUI dignitates, aut personatus in ecclesiis obtinent, & canonici nominis, ac institutionis suæ memores ea pieta- te, & assiduitate diuina officia colere debent, vt alii eo- rum exemplo ad studium & amorem diuini cultus ac- cendantur.

Itaque auctoritate etiam Tridentini Concilii præcipi- mus, vt cum in choro psallendum est, ipsi quoque quan- tum honoris gradu ceteris præstant, tanto studiosius psal- mis, hymnis, & canticis vna cum aliis modulantes, Dei laudes concelebrent. Cui officio si defuerint, pro absenti- bus habeantur; & earum horarum, quas ea ratione non obierint, distributionibus mulctentur.

Constituatur ex canonicis sacerdotibus hebdomada- rius qui diebus infra statutis Missam, & vespers canat; cui octauo die succedat alius eiusdem ordinis: idque sem- per, aut in orbem fiat, aut alio modo, pro ecclesie consue- tudine. Is, si suo officio defuerit, trium dierum distributio-

nibus careat; quas episcopus arbitrio suo, vel ceteris choro operam dantibus diuidat; vel in locorum piorum vsum conferat: tributa tamen aliqua parte canonico, qui collegæ munus expleuerit.

Reliqui canonici decoro cantu antiphonas exordiantur, quas mansionarius dictarit.

Si celebranti episcopo, aut alia pontificalia exercenti, diligenter non adstiterint, & inseruierint; pœnam subeant, quæ ei videbitur.

Quibus canonicatibus, præbendis, dignitatibus, aut personatibus, & officiis adiunctum est munus aliquod presbyteri, diaconatus, aut subdiaconatus; qui ea obtinent, si, quemadmodum a Tridentino Concilio præscriptum est, suo officio per se non fungantur, priuentur eius officii distributionibus, in quo muneri suo defuerint: nisi legitime impediti, impetrata licentia ab eo, qui choro præfederit, vel superiore ordinario, per alios satisfecerint.

Quibus autem canonicatus, ac portionibus non est annexus ordo presbyteratus, diaconatus, & subdiaconatus, iis episcopus, cum consilio capituli, singulis singulos ordines annectat; quemadmodum a Tridentina Synodo præscriptum est.

Canonici, quo tempore diuina officia celebrantur, non habeant capitula, nisi fortasse aliter euidens necessitas postularit. Qui contra fecerint, distributionem ne capiant eius horæ, in qua id commiserint.

Neque etiam diebus festis capitula habeantur: nisi probabilis causa intercesserit.

De officio magistri chori, & ceremoniarum.

CHORI vel ceremoniarum magister, siue alio huiusmodi nomine appelletur, qui diuinis officiis celebrandis tamquam magister est, denuntiet officium simplex, vel solenne celebrandum.

Quando de dominica, de festo, vel de feria.

Quæ antiphonæ, orationes, psalmi, lectiones recitandæ, aut canendæ.

Quando standum, sedendum, caput submittendum, aut flectenda genua.

Omnes ecclesiæ ministros sui officii admoneat.

Adolescentes, vel rudes, quibus euangelium, epistola,

ANNO
 CHRISTI
 1565.

vel aliquid eius generis publice recitandum sit, prius in sacristia audiat, & erudiat.

Eum omnes audiant; qui non audierint, ab eo, qui choro præsidet, corripiantur: & si opus erit, ad episcopum deferantur.

Tabellam in sacristia affigendam conficiat, in qua præscribat, quid a singulis canonicis, vel aliis beneficiatis in singulis horis per hebdomadam, aut etiam per plures dies recitandum, cantandumve sit: qui, quo tempore, & ordine Missam celebrare, vel horas dicere, aut alia munera obire debeant.

Qui autem, quod ei in tabella præscriptum fuerit, non fecerit, in quam horam peccarit, eius distributiones amittat.

Si magister in officio suo deliquerit, a præsidente chori obiurgetur; & ab ordinario puniatur pro delicti modo. Si in aliqua ecclesia non fuerit huiusmodi officium, episcopus, capitulo adhibito, ad id constituat clericum aliquem probatis moribus, & in diuinis officiis exercitatum: cui stipendium det communibus etiam sumptibus, si opus erit.

In qua vero ecclesia fuerint magister cæremoniarum & magister chori distincti, suas cuique munerum partes ex his regulis episcopus, de capituli consilio, arbitrio suo attribuat.

De officio sacristæ.

SACRISTA habeat custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum ecclesiasticorum, & totius thesauri ecclesiastici.

Vasorum, vestimentorum, instrumentorum, & ornamentorum, omnium altarium, & reliquorum omnium munditiæ, nitorique consulat.

Eiusdem curæ sint lumina, cera, & oleum.

Vinum, hostias, candelas, & cereos, ceteraque e sacristia necessaria ad diuina officia præparet.

Aquam benedictam singulis hebdomadis, vel etiam sæpius, si opus erit, ipse renouet; vel ab aliis renouendam curet.

Altare maius, & omnia alia, præcipue diebus festis, decenter ornet.

Hora congrua ipse, vel alius eius vice, campanæ sono det signum matutini, Missæ, & aliarum horarum canonicarum.

Habeat in sacristia tres tabellas: vnam, in qua omnes

Missæ, & officia pro mortuis, & reliqua descripta sint, quæ ex imposito onere, ac munere, quacumque de causa in ea ecclesia celebrari oporteat; alteram, in qua vniuscuiusque dignitatis, canonicatus, præbendæ, capellæ, altaris, seu alterius beneficii & officii eius ecclesiæ, in Missis, & aliis diuinis officiis obeundis debita munera contineantur: tertiam, quam supra diximus a magistro chori conficiendam esse. Curetque, vt quæ tribus his tabellis præscripta sunt munera, a quibus debent, omnino præstentur.

ANNO
CHRISTI
1564.

Eiusdem officium erit operam dare, vt e sacristia sermones de inanibus, profanisque rebus, multoque magis iurgia, rixæ, & turbæ omnes arceantur.

Laicos ibidem versari ne patiatur.

Nemini permittat, vt sacris vestibus induatur, nisi tunc cum ei Missa celebranda sit.

In iis qui primo, qui secundo loco, qui deinceps Missam celebrare debeant, ordinem tabulæ seruandum curet.

Si quis autem suo tempori præsto non fuerit; vel ei quem absens suo nomine substituerit, vel proximo post absentem, suo arbitrio Missæ locum det.

Duobus autem ad summum potestatem faciat eodem tempore parandi se ad Missæ celebrationem.

De officio mansionarii.

MANSIONARII, qui chori sunt quasi quædam columnæ, totum fere horarum, ac diuinorum officiorum pondus sustinentes, munus suum accurate obeant.

Cum oportuerit, ad lectorile accedant, vt antiphonas, responsoria, gradualia, & alia huius generis canant.

Solennibus festis diebus, & quoties opus erit, pluuialia induant, nisi alii nominatim huic officio præfecti sint.

Si muneri suo defuerint, illius horæ, in qua non satisfecerint, distributione priuentur: & alii eius arbitratu qui choro præsidet, illorum officii partes suscipiant.

Iidem, vt muneri suo commodius satisfacere possint, ab iis oneribus liberentur, quibus ad chori vtilitatem, magistri ceremoniarum, & eius qui choro præsit arbitrio leuandi videbuntur, neque quo tempore diuina officia in choro fiunt, paruam Missam celebrent: nisi necessitas postularit.

Eisdem episcopi honestum stipendium constituendum

ANNO
CHRISTI
1565.

curent. Quod si illis etiam dantur distributiones, eodem tempore, quo canonici, pro officii & laboris modo eas percipiant.

Ex mansionariis duo in singulas hebdomadas deligantur, idque in orbem fiat, nisi aliud probatus ecclesie mos requirat.

Horum alter officium ordiatur & perficiat, consistens in medio choro, vel ad lectorile, quod ab ea parte sit, vbi is fuerit: Missam etiam festis diebus semiduplicibus canat, nisi alii sint ei muneri prepositi.

Alter psalmorum tonum instituat pro tempore, & antiphonarum, quae vbi legenda fuerint, ab ipso tantum, vel solum ab alio legantur.

Diebus vero festis in decantandis antiphonis, canonicis & alii voce preeat: & quae cantanda, vel legenda sunt, ipsis indicet. Is, antequam officium inchoetur, chorum ingressus, libros preparet: Missam, psalmos, antiphonas & alia, quae vsus requisierit, inueniat.

Mansionarii in suo munere contumaces, vel negligentes, pro modo culpa, iudicio eius, qui choro preest, distributionibus careant.

De officio punctatoris.

PUNCTATORIS creandi morem in omnibus ecclesiis cathedralibus vel collegiatis retineri iubemus.

Is in mensem, vel in aliud certum tempus pro cuiusque ecclesie consuetudine a capitulo constitutus, iuret, se in officio suo obeundo fidem, ac diligentiam prestiturum.

Studiose exploret & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui sacras horas & diuina officia non obierint: quique contra quam his, aliisve constitutionibus prescriptum est, in choro quidquam fecerint: qua in re is nullius non odio, non amore, non spe, non metu moueatur.

Si aliquem iniuria notarit, de suo ei satisfaciet: si vero notandum pretermiserit, de suo item tantumdem det, quod in ecclesie vsu conuertatur, & integras vnus hebdomadae distributiones amittat.

Libros punctationum diligenter custodiat, & episcopo & capitulo singulis mensibus exhibeat, & quoties id episcopus vel capitulum postularit.

Quo tempore is in officio punctatoris permanferit, facris horis & officiis omnibus interfit: nifi abfit de eius licentia qui choro praefidet: quo tempore alium, ab eodem chori praefecto probandum, substituat, qui suo muneri satisfaciat. Si secus fecerit, pro singulis vicibus vnus diei distributionem amittat.

Vt autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid iniuste aut remitti aut adimi possit, praeter delictum a capitulo alter punctator ab episcopo creetur. Is, scripto iureiurando apud episcopum praestito, altero in libro omnes, qui suo muneri defuerint, notet. Singulis hebdomadis ambo punctatores libros inter se conferant; & si qua in re discreparint, episcopus, vel eius vicarius illico omnem eorum controuersiam sine vlla forma iudicii, sublato quocumque etiam appellationis impedimento, dirimant.

Episcopus deligat ad id punctatoris officium, quem voluerit, idoneum clericum.

Eidem episcopo facultas sit, de ea cathedrali, vel collegiata ecclesia, in qua punctator creandus sit, omnes, quoscumque libuerit, propositis poenis suspensionis a diuinis, & aliis suo arbitratu cogendi, vt id munus suscipiant & obeant.

De officio thesaurarii.

THESAURARIVS capituli, siue alius quocumque is nomine dicatur, qui quotidianas distributiones partitur, curet ipsas vnicuique distribuendas pro rata parte laboris & officii ex iuris & harum constitutionum praescripto & ex ordine librorum punctatoris.

Is distributiones eorum, qui absentia, vel errati causa norati fuerint, ne persoluat: si id fecerit, tantumdem de suo det, quod in ecclesiae vsum conferatur: & ob eam causam etiam vnus mensis distributiones amittat.

De officio custodum.

CUSTODES ecclesiae, vel quicumque alio nomine id negotium curant, obseruent diligentissime & clericos & laicos, contra decorum, & honestatem ecclesiae delinquentes: eosque sui officii moneant; ac si non resipuerint, ad chori praefectum, vel episcopum deferant.

Omnia quae ecclesiarum honestati, ornamento, decoro-ve officere possint, prohibeant & arceant.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Neve quemquam in ecclesia morari sinant.

Maxime autem vigilant, ne altaria spolientur, aut quidquam ex ecclesia surripiatur.

De functionibus minorum ordinum ad usum reuocandis.

EPISCOPI ex Tridentini Concilii præscripto veteres sacrorum ordinum functiones, quibus in locis intermissæ sunt, ad usum reuocandas omni diligentia curent.

Atque ideo in cathedralibus saltem ecclesiis, sex mensium spatio, singulis minoribus ordinibus instituant aliquos, quibus ex eiusdem Concilii formula stipendium attribuant: vt non ea solum munera, quæ illis infra præscribimus, in eisdem ecclesiis expleant; verum etiam cetera, quæ sacris antiquorum Canonum decretis ad eos pertinere episcopi cognouerint, ac si quæ item alia ad cuiusque ecclesiæ vtilitatem, dignitatemve eisdem pro temporis ratione imponenda duxerint.

Quibus sic constitutis licebit episcopo ab eorum officiorum, quæ ab eis deinceps præstanda erunt, munere alios liberare, quibus id oneris ex nostris constitutionibus supra impositum est.

De ostiario.

OSTIARIUS fores ecclesiæ custodiat.

Ecclesiam suo tempore claudat & aperiat.

Infideles, hæreticos, excommunicatos, & alios, quibus iure interdictum est, ab ecclesia arceat & eiiciat.

Ne populum propius ad sacerdotem, rem diuinam facientem, accedere patiatur.

Campanas pulset.

In ecclesia dormientes, vendentes, ementes, deambulantes, colloquentes, aliave ratione diuina officia perturbantes, & quouis modo indecore atque irreuerenter se habentes, moneat. Si pertinaces sint, expellat, aut ad superiorem deferat.

Mendicantes excludat.

Ecclesiam verrendam curet.

Bruta denique, canesque expellat.

Quidquidve in ecclesia dedecet, amoueat.

De lectore.

LECTOR in ecclesia prophetias, quæ in Missa legenda sunt, & lectiones pronuntiet, quæ ex veteri & nouo testamento in matutinis dicuntur.

Pueros, si ita episcopo videatur, prima fidei rudimenta doceat.

ANNO
CHRISTI
1565.

De exorcista.

NEMO energumenis manus imponere, aut causa eiciendi dæmones exorcismos legere audeat; nisi exorcistæ ordine sit initiatus.

Is exorcismos memoriæ mandare studeat, idque ex libris, episcopi iudicio comprobatis: & cum res postulauerit ut eo munere fungi oporteat, id ne agat, nisi consulto & consentiente episcopo.

Episcopus autem nemini, ne sacerdoti quidem, permittat ut id munus exequatur, nisi eius aetatem & mores probarit.

Caueat etiam ne intercedat ullus in exorcismis quæstus, neve vlla curiosa percunctatio, præsertim quæ ad diuinationem pertineat.

De acolutho.

ACOLUTHVS subdiaconos & diaconos ad altaris obsequium affectans, eis inferuiat.

Lumina accendat & deferat.

Vrceolos vini & aquæ ad Missæ sacrificium paret.

Communia de ratione diuinorum officiorum.

VIDEANT episcopi, aliis doctis & piis viris adhibitis, ne quid apocryphum legatur in diuinis officiis, & quoad eius fieri possit, a communi Romanæ ecclesiæ officio ne discedatur.

Diuina officia ex ordine Kalendarii & ecclesiæ instituto celebrentur: nec ea ratio sine iusta causa mutetur. quam obrem a magistro chori cathedralis ecclesiæ, vel alio, cuius id munus sit, edatur singulis annis Kalendarium dierum festorum; quo singulorum dierum officii ratio præscribatur.

Omnes inferiores ecclesiæ, quæcumque illæ sint, diuinorum officiorum rationem dirigant ad regulam Kalendarii cathedralis ecclesiæ, neque ab ea discedant. Si quæ vero ecclesiæ diuinorum officiorum alios ritus habent apostolica auctoritate concessos, eis vtantur; verumtamen ea quoque, quæ hic de diuinorum officiorum ratione præscribuntur, vbi apostolicæ concessionis expresse non aduersentur, inuiolate seruent.

In

ANNO
 CHRISTI
 1565.

In vrbibus, opidis, aut vicis nullum signum commu-
 nium officiorum campana detur ante signum cathedralis,
 vel cuiusque loci matricis ecclesie, nisi episcopo aliud vi-
 deatur: maxime vero sabbato hebdomadæ sanctæ, & in
 angelica salutatione matutina, meridiana & vespertina;
 qua in re matutinum excipimus, quod non vbique eodem
 tempore dici soleat.

Horæ canonicæ omnes quotidie in choro dicantur;
 quæ ratio neque concione, neque solenni Missa, neque alia
 causa impediatur, nisi euidens necessitas intercesserit, de
 qua iudicium sit episcopi.

Nec horæ aliquæ beatæ Virginis, ne in matutino qui-
 dem, in choro omittantur; exceptis diebus & locis, quibus
 ex ratione officii eas prætermittere licet.

Horæ ita commode diuidantur, vt mane aliquod inter-
 uallum, si id fieri poterit sine detrimento diuini cultus, de-
 tur canonicis, & aliis ad studium diuinæ scripturæ, aut sa-
 crorum Canonum.

Chorus ita vel sepiatur, vel constituatur, vt tempore di-
 uini officii laicis aditus in eum esse non possit; vel saltem a
 clericis seiuncti sint.

In choro, vel omnino in ecclesia, nemo ministret sine
 superpelliceo, aut ceteris indumentis, quæ pro ratione of-
 ficii requiruntur.

Superpellicea latis sint manicis, non angustis, instar
 rocheti.

Candelæ & cerei in Missa & aliis diuinis officiis ea exi-
 guitate ne adhibeantur, quæ in tanto mysterio dedeceat, &
 adstantibus offensionem afferre possit.

Episcopi ne patiantur circulatorios, circumforaneos, &
 id fallax hominum genus, tempore diuinorum officiorum
 in foris & plateis ecclesiarum versari; vt ne populus illece-
 bris eorum & artificiis ab ecclesiis euocatus, salutares co-
 gitationes abiiciat.

Curent iidem, vt ex eo more pulsandi in tenebris sanctæ
 hebdomadæ ad repræsentandam creaturarum rerum pertur-
 bationem in passione creatoris, omnis licentia & indecor-
 rustumultus amoueat.

De musica & cantoribus.

IN diuinis officiis, aut omnino in ecclesiis, nec profana
 Concil. Tom. 36. L

cantica, sonive, nec in sacris canticis molles flexiones, voces magis gutture oppressæ quam ore expressæ, aut denique lasciuia vlla canendi ratio adhibeatur.

Cantus & soni graues sint, pii, ac distincti, & domui Dei, ac diuinis laudibus accommodati: vt simul & verba intelligantur, & ad pietatem auditores excitentur. Cantores, vbi fieri potest, clerici sint: omnino autem in choro clericalibus vestibus, & superpelliceo vtantur. Organo tantum in ecclesia locus sit, tibiæ, cornua, & reliqua musica instrumenta excludantur.

Et si in hymnis, psalmis & canticis, suis vicibus organo canatur, omnes tamen eorum versiculi in choro distincte pronuntientur.

Quando & quomodo ad diuina officia conueniendum.

CVM in ecclesiam ad diuina officia diurna, vel nocturna conueniendum erit, id campanæ sono significetur; ea interposita mora, qua omnes facile possint conuenire. Signo audito, qui dignitates in ecclesia, etiamsi præfecti sint, personatusve, aut canonicatus habeant, ceterique omnes, qui interesse debent, præparent se ad diuinas laudes, & mature ad ecclesiam progrediantur.

Ingressi in ecclesiam, factisque ad sacrosanctam eucharistiam, vel, vbi ea non seruetur, ad altare maius precibus, recta in sacristiam proficiscantur.

Quo loco, retenta talari veste, superpelliceum assumant, & reliquum vestitum ad sacrum munus necessarium, quod vt seruos Dei decet, tacite & modeste faciant.

In ingressu chori ad matutinum & alias horas & diuina officia, is ordo seruetur:

Vt paulo post vltimum campanæ signum ad rem diuinam faciendam, vniuersis in sacristia paratis, pulsetur paruula campana, qua egressus sacerdotum ad Missas celebrandas significari solet: vt omnes, qui in ecclesia, vel circum eam sunt, diuini officii celebrationem instare intelligant.

Postea omnes, de sacristia ordine procedentes, exeant: & vbi se ad altare humiliter inclinarint, suum quisque locum in choro adeat.

Ibi flexis genibus & submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Deinde dato signo, vel pronuntiato Pater noster, per

ANNO
CHRISTI
1565.

hebdomadarium, ad initium officii omnes surgant & officium inchoetur.

Qui vero in ecclesia, vel circum eam, aut in sacristia fuerit, & eo ordine chorum ingredi neglexerit, dimidia parte distributionum illius horæ priuetur, nisi aliqua de causa, quæ ei, qui choro præsidet, vel ordinario probetur, impeditus fuerit.

Si quis ausus fuerit inchoare officium, priusquam eo ordine in chorum conuenerint, & distributionem vnus horæ amittat, & grauiori etiam pœna ab episcopo plectatur.

Si quis autem aliis in choro iam consistentibus aduenerit, idem institutum seruet, & in sacristia & in choro.

Si quis non venerit ad matutinum ante finem capituli de beata Maria virgine, cum de ipsa officium celebratur: alioqui ante finem psalmi, *Venite exultemus*: in aliis etiam horis, ante finem primi psalmi, pro absente habeatur, illiusque horæ distributione careat.

In Missa vero nisi venerit ante finem vltimi Kyrie eleison, eandem negligentiae pœnam subeat.

Si quis cum possit initio officii, vel supplicationum conuenire, aduentum suum in extremum a nobis præfiniti temporis punctum de industria distulerit, absentis loco habeatur.

Quomodo versandum in choro.

OMNES in choro diuina officia, vt temporis ratio postularit, alternis vocibus canant, recitent, attenteque audiant.

Id non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose faciant.

In choro pro temporis & officii ratione, ex instituto, & more ecclesiæ sedeant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, ceteraque eius generis adhibeant: omnes vero æque idem faciant.

In choro etiam in matutino officio, clericali birreto, non pileo vtantur: alioqui moneantur a præfidente chori, vel ab eo, qui proximo loco sedet: & nisi paruerint, pro absentibus habeantur.

Faceffant somnus, risus, ioci, rixæ, colloquia.

Ne vagentur in choro, vel ecclesia.

Neve locum mutant, ne occasione quidem genua flectendi.

Ne in choro, vbi communi officio opera datur, priuatim officium dicant.

Neve literas, libros, aliave scripta legant.

Ne exeant, nisi diuino officio confecto, ne causa quidem de communi re agendi, si necessitas non coegerit, tumque a præfecto venia petita.

Si cum diuina celebrantur officia, sacerdoti, vel clerico, vel ministro, interdum per ecclesiam necessario sit incedendum, grauius & modeste id faciat. Neque cum vlllo sermonem habeat de rebus inanibus.

Qui dignitates aut personatus habent, canonici & alii omnes, qui aliquid in his commiserint; si moniti a præfidente chori non respuerint, & horæ illius distributione careant, & pro modo culpæ alias pœnas dent, episcopi, aut eius, qui ecclesiæ præsit, arbitrato.

Quomodo a choro recedendum.

POST diuinum officium in choro flexis genibus submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Tum vel surgente, vel signum dante hebdomadario, confurgant omnes.

Et inter se consalutantes, & ordine procedentes, simul exeant, & de more ante altare se inclinent.

Eodemque ordine ad sacristiam progrediantur, vbi modeste & quiete superpelliceum exuant, non in ecclesia. Qui fecus fecerit, monitus a præfecto chori, nisi respuerit, distributionem illius horæ ne capiat, & ab ordinario pro modo culpæ plectatur.

De matutino & prima.

MATVTINVM officium, vel media nocte, vel saltem eo tempore instituat, vt sub ortum solis absolutum sit; vel ea hora, quam episcopus præscripserit: ea tamen habita ratione vt vere matutinum dici possit, & aliæ horæ, Missæ, & officia mature perfici queant. Sed præterea eorum canonicorum, & clericorum commoditati consulatur, qui prope ecclesiam non habitant.

Matutinum vesperi non dicatur, exceptis tamen diebus octauæ festi & solennis diei corporis Domini nostri Iesu Christi, ceterisque diebus, quibus ex Romanæ ecclesiæ instituto est permixtum in iis ecclesiis, vbi hæc consuetudo seruatur.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Matutinum in choro ecclesie celebretur quouis anni tempore.

At si tamen vehementia frigora sint, vel alia vlla iusta causa intercedant, de licentia episcopi in sacristia, vel honesto alio eius ecclesie loco dici possit.

Prima oriente sole dicatur, vel paulo post, pro consuetudine ecclesie.

De Missa solenni.

E P I S C O P V S Missam maiorem, & vespervas, nisi impediatur, paschalibus, & aliis maioribus festis diebus cantet.

Diebus vero dominicis, & festis duplicibus canonicus hebdomadarius id faciat: nisi iis diebus ii, qui in ecclesia dignitates obtinent, id munus obibunt vel ecclesie instituto, vel episcopi iussu.

Aliis diebus, nisi de more, vel instituto ecclesie id munus sit canonicorum, quod seruari iubemus, idem prestabunt mansionarii, aut alii sacerdotes ad id designati.

Qui sacerdos Missam solennem in ecclesia cathedrali, vel collegiata celebrare debet, & suo muneri defuerit; nisi legitime impeditus eius rei facultatem a presidente chori, vel sacrista impetrarit, in singulas vices soluat decem solidos, in usum ecclesie vel sacristie erogandos, arbitrio episcopi, vel ei dandos, qui illius loco celebrarit.

Qui impeditur, quo minus Missam celebrare possit, sacristam moneat in tempore, vt, accepta eius excusatione, curare possit vt ab alio Missa celebretur.

Episcopo, & ei, qui in ecclesia dignitate præditus sit, & canonico, die festo solennem Missam celebranti, adsistat sacerdos, qui adsistens dicitur, pluuiiali indutus.

Si adsistendi munus nemini attributum est, episcopus cum capitulo attribuat: vel certos eligat sacerdotes, qui id in orbem obeant; cuius officii immunes sint hebdomadarii, magister chori, & punctatores.

Diaconus etiam, & subdiaconus eisdem ministrent, sacris vestibus induti.

Aliis vero inferioribus vt ministrent diaconus & subdiaconus, sacris vestibus induti, in maioribus saltem ecclesiis, vbi id fieri poterit, episcopi curabunt.

Curet episcopus, vt, quemadmodum admonuit sacra

Tridentina Synodus, diaconi & subdiaconi, saltem dominicis, & festis solennibus diebus, cum altari ministrauerint, sacram eucharistiam sumant.

ANNO
CHRISTI
1563.

Diaconi, vel subdiaconi, qui ex iure, statuto, vel consuetudine, certis diebus altari ministrare debent, si defuerint, eius horæ distributionem ne capiant.

Quorum vices subeant ii, quos chori præfectus iusserit, quibus detur aliqua pars distributionis, quæ absentibus est adempta.

Vbi nemini nominatim id munus in ea ecclesia impositum est, quibus diaconis, vel subdiaconis chori præfectus id negotii dederit, id suscipiant, dum singulis præbendis propria munera ab episcopo assignabuntur: vel alii diaconi, & subdiaconi constituantur, qui eo fungantur officio.

Episcopi, quam sæpissime possint, solenni Missæ, ac diuinis officiis intersint. Diebus vero dominicis, aduentus, & quadragesimæ, nisi legitima causa intercesserit, omnino ne desint.

Episcopum ad celebrandam vel audiendam Missam, ad aliave diuina officia solennia venientem, canonici deducant & reducant.

De ecclesiis, & earum cultu.

ECCLESIAS quascumque siue curatas, siue non curatas, sacella & oratoria diruta episcopi ad eam rationem, quæ a sancta Tridentina Synodo præscripta est, restituenda, vel alio transferenda curent. Lapidem, cæmentum, & omnis materia eorum locorum ad profana ædificia ne adhibeantur, nisi episcopi auctoritas ex iusta causa intercesserit. Quod enim semel Deo consecratum est, ad priuatos hominum vsus transferri non debet.

Altaria etiam, quæ extra ecclesiam, & quæ sub dio nec septa aut munita sunt, episcopi aut sepienda, si fieri possit, aut demolienda curent.

In ecclesia, præsertim cum diuina celebrantur officia, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat:

Deambulare, nugari, circulos habere, negotiis operam dare.

Cum mulieribus, de quibus suspicio esse possit, colloqui.

Altaribus, fontibus baptismi vel aquæ benedictæ adherere.

ANNO
CHRISTI
1565.

In limine, aut ante fores immorari.

Auersum ab eucharistiæ sacramento irreuerenter sedere, aut, cum in Missa sustollitur, stare.

Aut quouis modo diuina officia perturbare.

Aut irreuerenter in ecclesia versari.

Ne clericus, aut alius quiuis in ecclesiis, earumve cœmeterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusque quidquam venale proponat: ne si ad vsum quidem sacrificii, vel ecclesiæ futurum sit.

Nemini cum venaticis canibus, vel volucris in ecclesiam ingredi liceat: neque hastam, vel sclopetos, balistas, aliave eiusdem generis in eam inferre.

Ne mendici elemosynæ causa in ecclesiis vagentur, sed extra ianuam consistant.

Qui in horum aliquo deliquerit, a rectore per se, vel per alium ecclesiæ ministrum moneatur: nisi paruerit, ab ecclesia expellatur: si id commode fieri non possit, ad episcopum deferatur, qui in eum suo arbitratu animaduertat: qui etiam rectorum, & aliorum ecclesiæ ministrorum huius officii negligentiam coerceat.

Rektor cuiusvis ecclesiæ pernoctationes, aut nocturnas vigilias in ea posthac nemini permittat: sed sub noctis horam ecclesiarum fores claudat.

Neque vlllo pacto quemquam præter sacerdotes admittat, nisi nocte natalis Christi Domini, cum Missa celebratur.

Neve patiatur, si fieri possit, populum ad eas excubare.

Qui contra fecerit, episcopi arbitratu puniatur.

Magnopere vero a principibus petimus, vt ad rem adiuuandam, suam quoque potestatem conferant.

Sicut ecclesiastica immunitas, Dei præcepto, & canonicis sanctionibus constituta, quam diligentissime custodienda est, neque permittendum vt confugientibus ad ecclesiam & loca sacra, aliqua vis contra sacros Canones inferatur: ita summopere cauendum, ne facinorosi, nisi necessario ad ea, quasi ad asylum, in sacrarum constitutionum fraudem se recipiant.

Mandamus igitur omnibus, & singulis clericis, proposita pœna excommunicationis, aliisque arbitrio episcopi, vt, quoties ab aliquo exule damnato, vel criminoso, qui in

loco libero sit, postuletur vt illum in eorum ecclesiis, cœmeteriis, vel domibus recipiant, omnino antequam assentiantur, ordinarium consulant: &, quidquid ille tali in re censuerit, faciant.

ANNO
CHRISTI
1565.

Quod si, clericis minime præmonitis, tales personæ ad huiusmodi loca venerint, iidem clerici, eiusdem pœnæ periculo, episcopum quamprimum certiores faciant, vt, quidquid ab eo hac in re decretum fuerit, seruent. Ipse autem episcopus de his commonefactus, considerata personarum, locorum, & temporis conditione, ac facti qualitate, decernet, quod ecclesiæ immunitati, sacrorum locorum honestati, & Canonum menti consentaneum iudicabit: ita tamen, vt ecclesiastica immunitas nulla ex parte violetur, neque propterea censeatur data facultas aliqua sæcularibus magistratibus, & potestatibus lædendi immunitatem, aut aliquos de his, quæ diximus, locis extrahendi, contra quam antea iure communi statutum esset.

Ne occisorum cadauera a iudicibus vel notariis maleficiorum in ecclesiis vlllo modo inspiciantur: sed eo illata exportentur: & huiusmodi inquisitiones, & omnia, quæ ad cædis cognitionem pertinent, a sacris locis reiiciantur.

Nemo vasa, vestes, vel alia ornamenta, sacris addicta, aut omnino quidquam ex sacra suppellectili, profanis hominibus, aut ad profanum vsum commodare audeat. Qui ita commodarit, grauiter arbitrio ordinarii puniatur.

Sacræ campanæ vsum, qui ad fideles præmonendos, vt ad diuina conueniant officia, est introductus, indignum est, ad conuocandos homines ad spectacula suppliciorum adhiberi. Quamobrem principes ac magistratus etiam atque etiam hortamur, vt campanis, quæ ecclesiarum vsui sunt addictæ, si consecratæ sint, ad pœnarum significationem quemquam vti ne patiantur.

De processionibus, & supplicationibus.

GENERALES processionibus a cathedrali, vel cuiusque loci maiori ecclesia proficiscantur, & eodem reuertantur, nisi aliud episcopo videatur.

In iis supplicationibus generalibus qui non venerit ante inuocationem sanctissimæ Trinitatis, pro absente habeatur, aut alia pœna ab episcopo plectatur.

Eas canonici & alii clerici, etiam cuiusvis dignitatis sint,
cum

ANNO
 CHRISTI
 1565.

cum superpelliceis, & vſitatis aliis ſacris veſtibus ſtatu-
 tempore ſemper obeant.

Præſectis eccleſiarum collegiatarum in vrbibus præci-
 pimus, vt, cum ſuis quiſque canonicis, & beneficiatis vo-
 catus, ſuperpelliceo, vel aliis ſacris veſtibus indutus, pu-
 blicas proceſſiones, præſata cruce, ſemper obeat. Quibus
 epiſcopus locum arbitrio ſuo quamprimum aſſignabit; ne-
 que eius rei effectus vlla appellatione retardari poſſit.

Ad huiuſmodi proceſſiones epiſcopi, cum eis videbi-
 tur, ex Concilio Tridentino vocent regulares omnes,
 quamuis exemptos.

Si qua controuerſia ſit de priore loco, ab epiſcopo ex
 auctoritate eiufdem Concilii tollatur.

Cruces clerici ferant talari veſte, & ſuperpelliceo indu-
 ti, iique eiufmodi ſint, vt eam apte, & decore ferre poſſint;
 omnes ordines grauiter, & modeſte procedant: colloquiũ
 que excluſis, pſalmis, hymnis, & reliquis ſacris precibus
 operam dent.

Nemo ordinem in proceſſione deferat, antequam ad
 eccleſiam, vnde profecti ſunt, redierint.

Laici a clericis, feminæ a viris ſeparatim proſequantur.

Videant epiſcopi, vt in ſupplicationibus, & proceſſio-
 nibus quibuſcumque, præſertim cum ſanctiſſima eucharis-
 tia circumfertur, & cum frequentior populus ad eccleſias
 indulgentiæ, feſti diei, ſacræ concionis gratia, vel alia de
 cauſa conuenire ſolet, ea modeſtia, & reuerentia adhibea-
 tur, quæ piis, & religioſis huiuſmodi actionibus maxime
 debetur.

Ne inter viam inaniter ſpectandi gratia ſubſiſtatur.

Ne petulanti factò, dictove cuiquam moleſtia infe-
 ratur.

Ne, quæ minus deceant, ſpectacula adhibeantur.

Neve actiones pro foribus ædium, aut in via repræ-
 ſententur.

Qui ſecus fecerint, ſeuere coerceantur.

Epiſcopi præſticiant certos viros, quibus curæ ſit, vt hæc
 omnia quæ de ſupplicationibus præſcripta ſunt, ſeruentur:
 & vt res ea qua decet pietate agatur.

Edendi, ac bibendi conſuetudinem, ſecumve eſculen-
 ta, & poculenta deferendi, aut ea vendendi in ſacris ſup-

plicationibus habendis, vineisque lustrandis, & suburbanis ecclesiis visitandis, parochi tollere studeant, fideles sapientius admonentes, præsertim die dominico, qui proxime sacras rogationes antecedit, quam dedecet, ubi piis orationibus mens & lingua exercenda est, ibi ieiunium, quod ad alliciendam Dei gratiam magnam vim habet, & tantisper seruare non posse.

De funere episcopi.

PIVM sanctorum patrum institutum ad concelebrandas episcoporum exequias, iamdiu intermissum, reuocantes, statuimus;

Vt episcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de capitulo præsentis vicinum episcopum, vel eo impedito, alium inuitent, qui statim veniat: ac, si viuum episcopum inuenerit, accuratissime consoletur, & ea officia præstet, quæ ad animæ salutem tali tempore requiruntur.

Mortuum vero vna cum sæculari & regulari clero solenni more ad sepulcrum prosequatur.

Nihil autem episcopus, pii huius officii gratia, impensæ, vel quouis alio nomine, a quoquam exigat, vel sponte oblatum accipiat.

Eius tamen expectationis causa corpus antistitis ne amplius quadraginta horis insepultum iaceat.

Interea vero curet capitulum, vt custodiat corpus, & circum ipsum frequentes ex clero sint, qui pro eius anima preces Deo faciant.

Eidem capitulo hoc munus iniungimus, vt primo quoque tempore prouinciales episcopos omnes de episcopi morte faciat certiores, qui in ecclesiis cathedralibus Missam solenni ceremonia pro eius anima celebrandam curabunt: & publicis supplicationibus, ac precibus indictis, Deum pie sancteque deprecabuntur, vt orbato gregi pastorem dare velit iuxta cor suum.

In exequiis eius plures viginti quatuor cereis non accendantur, idque impensæ vacantis ecclesiæ, nisi extent defuncti bona; vel alius sit, qui de iure, aut consuetudine sumptum facere debeat.

Episcopi negligentia in comprouincialis episcopi funere a Synodo prouinciali, canonicorum, & cleri, a successore episcopo grauiter puniatur.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Sacra anniuersaria pro mortuo episcopo quotannis
 fiant in cathedrali ecclesia; quamdiu proximus eius suc-
 cessor in episcopatu vixerit, viuentis episcopi, & capituli
 sumptibus.

De funeribus, & exequiis.

Vt vetus ecclesie institutum mortuorum funus piis
 precibus, & officiis solenni more prosequendi multis locis
 auaritia, ambitione, vel negligentia deprauatum, ad pri-
 stinam pietatis rationem reuocemus, clericis quibuscum-
 que cuiusuis dignitatis sint, etiam canonicis cathedralium,
 & collegiatarum ecclesiarum, ceterisque omnibus hæc
 seruanda proponimus:

Ante solis ortum, & post occasum, mortuum & effer-
 ri, & ad sepulturam recipi prohibemus.

Inter maioris Missæ celebrationem, mortuorum cor-
 pora sepulturæ causa in ecclesiam ne inferantur.

Singularum cathedralium, collegiatarum & parochia-
 lium ecclesiarum clericis, qui in funus venerint, vna tan-
 tum suæ ecclesie crux præferatur: neque alia in funere de-
 ferantur, nisi quas suus quamque clerus subsequatur. Quod
 si alii quoque clerici inuitati fuerint, eius rectoris, qui inui-
 tarit, crucem consequantur.

Ad tollendas controuersias, quæ magna populi offen-
 sione inter regulares qui beneficia curata obtinent, vel in
 eis curam animarum exercent, & parochos sæculares in ef-
 ferendis mortuis oriuntur, statuimus, vt cum ex parochia,
 cui sæcularis sacerdos præsit, mortuus effertur, vt in paro-
 chiali ecclesia sepeliatur, cui regularis sit præfectus, vel con-
 tra, tunc utique parochi, superpelliceo & stola induti, pa-
 res progrediantur. Reliqui vero regulares eum locum te-
 neant, quem in generalibus processionibus tenere consue-
 uerunt, non obstante quauis consuetudine, vel pactio-
 ne, quam inter se fecerint.

Cum mortuus efferendus erit, cuiusuis ecclesie clerus,
 qui vocabitur, in vnam proximam mortui ædibus eccle-
 siam, congruo processionis ordine conueniat; vnde om-
 nes ordine prodeuntes, bini canentes psalmos, aliasve sa-
 cras preces, mortuum ab eius ædibus ad sepulturam co-
 mitentur.

Cum ad ecclesiam venerint, omnes corpus suo item or-

dine circumstent, instituta officia celebrantes: nec prius discedant, quam corpus in sepulcrum illatum fuerit.

Deinde singularum ecclesiarum clerici eodem ordine, quo venerant, crucem præferentes, ad ecclesiam suam redeant: nisi aliquando aliud episcopo iusta de causa videatur.

Clerici ecclesiæ, in qua mortuus humatur, eius vestes, heredibus inuitis, ne fumant; sed iis, ad quos pertinent, reddant.

Candelæ omnes, cerei, & quæ intortitia vocantur, quæ circum crucem, & cadauer ad ecclesiam adferuntur, & alia, quæ circa feretrum, & in altaribus, ac reliquis in locis, dum diuina officia in funere celebrantur, heredum impensis accenduntur, ita Deo oblata esse intelligantur, ut eius ecclesiæ sacrificiæ, in qua mortui corpus humandum erit, continuo addicta sint.

Rectoribus vero vendere illas nullo modo, sed ad Misam, ceteraque diuina officia celebranda tantummodo uti liceat, nisi in alium ecclesiæ usum ordinarii licentia conuertantur.

Excipimus tantum ea, quæ clericis cuiusvis generis elemosynæ causa dari solent, & quæ funeralium nomine cathedralibus, & parochialibus ecclesiis ex sacris Canonibus debentur: quibus nihil obsit, quo minus quartam funeralium, quæ solita esset persolui, ex decreto Tridentini Concilii consequi possint.

Si mortuorum heredes ita se impie gesserint, ut religiosum exequiarum institutum negligentes, cruci, clericis, & funeri debita lumina adhibere nolint; ab episcopo ea cogantur comparare, quæ necessaria videbuntur.

Dent operam episcopi diligenti cohortatione, ut in singulis parochiis, communibus eorum sumptibus qui sunt in parochia, comparetur pallium, quod mortuo imponi solet; idque omnibus in funere gratis commodetur. Quod si parochiani id recusarint, singuli parochi, & alii ecclesiarum curatarum rectores pallium ad huiusmodi usum emant: pro quo mortuorum heredes illis minimum aliquid episcopi arbitrato largiantur.

Si vero nobiles homines aureo, vel serico, vel omnino precioso pallio uti voluerint, pecunia sua faciendum curent, quod ad eiusmodi cadauerum usum nullo modo in

ANNO
CHRISTI
1565.

posterum adhibeatur, sed illi ecclesiæ, in qua mortuus sepultus fuerit, illico post funus acquisitum sit, & in eius ornamenta conuertatur.

Statuat episcopus in ciuitate & diœcesi sua pro modo laboris, quantum mercedis causa dandum sit curatoribus exequiarum, ceterisque qui dant operam in funere, & iis qui campanas pulsant. Quibus etiam, quamdiu in exequiis campanas pulsare debeant, arbitrio suo præscribat.

Miserabiles personæ, quibus mortuis aut nihil superest, aut ita parum, vt sua impensa humari non possint, a parochio sumptibus ecclesiæ sepeliantur.

Exequiarum, sepulturae, & anniuersariorum causa nemini quidquam pacisci, aut exigere liceat, neque etiam petere, vel quid aliud committere, quod simoniacæ labis, aut sordidæ auaritiæ suspicionem habeat.

Pias tamen consuetudines in his seruari iubemus, cuius rei episcopus curam suscipiat.

Pia etiam legata exigi volumus, neque ea, quæ elemosynæ causa vltro data fuerint, accipi prohibemus.

Nemini quemquam in funere laudare liceat, nisi & eum, quem laudare velit, episcopus dignum censuerit, & laudationem scriptam ante probarit.

Liceat tamen in funere concionem habere, quæ tota referatur ad humanam miseriam, fidelium oculis proponendam, omnesque ad vigilandum cohortandos, ne, cum venerit Dominus hora qua non putarint, inueniat eos dormientes.

Caueant autem parochi, & alii ecclesiarum rectores, ne quod pietate adducti suadere debent mortuorum hereditibus, vt anniuersaria officia illorum causa celebranda current, id cupiditate impulsæ molestius flagitent. qua in re si peccarint, episcopi arbitrio puniantur.

Quicumque laicus, vel sæcularis clericus in iis deliquerit, quæ his decretis præscripta sunt, ab ordinario loci graui poena afficiatur.

De sepulturis.

NON est ferenda nostri temporis insolentia sepulcrorum, in quibus putrida cadauera, tamquam sacrorum corporum reliquiæ, excelso & ornato loco in ecclesiis collocantur, circumque arma, vexilla, trophæa, & alia victoriæ

signa & monumenta suspenduntur: vt iam non diuina templa, sed castra bellica esse videantur. Ambitiosam igitur hanc in mortuorum corporibus decorandis arrogantiam detestantes, & ecclesiarum decori consulentes, eiusmodi sepulcra excelso loco posita, & ea quæ parietibus inclusa, vel adiuncta etiam in vna parietum parte eminent, nisi marmorea, aut ærea sint; siue illis corpora contegantur, siue inania & ibi tantum honoris causa sint constituta, & eorum omnis generis ornatum & apparatus ad tres menses amoueri, ac tolli omnino iubemus, ossaque ac cineres in sacro loco altius in terram defodi, ita conditos, vt sepulcrum e solo non emineat.

Monemus vero episcopos, vt morem, multis locis intermissum, mortuos in cœmeteriis sepeliendi, restituendum curent: inde submotis, si qui ea vsurparint.

Et si cui locus sepulturæ deinceps dabitur in ecclesia, humi tantum detur: & sepulcrum, in quo condetur, opere fornicato cum reliquo ecclesiæ pauimento æquatum sit.

Hæc vt efficiantur, diligenter operam dabunt episcopi, adhibito etiam, si opus erit, magistratuum auxilio.

Quæ pertinent ad bonorum & iurium ecclesiasticorum conseruationem, rectam administrationem, & dispensationem.

ECCLESIAŖVM res quamplurimæ, aut destitutæ defensoribus, aut etiam ab iis, quibusearum procuratio credita erat, proditæ, ita perierunt, vt monumentis vel interceptis vel perditis, nulla spes iam reliqua videatur illas in ius suum vindicandi. Id ne deinceps accidat, neve quifquam, quod in Christi patrimonio negligentior sit, quam in suo, merito reprehendi possit, statuimus;

Vt episcopi & capitula tam cathedralium, quam collegiatarum ecclesiarum, hospitalium etiam, ac quorumcumque piorum locorum gubernatores, seu administratores & alii quicumque, qui beneficia ecclesiastica quæcumque cum cura, vel sine cura, quocumque nomine nuncupentur, etiam commendata, nunc obtinent, ab huius decreti editione; qui vero in futurum quomodocumque obtinuerint, ab adeptæ possessionis die, quisque intra spatium sex mensium, edictis etiam interim publice propositis, omnium & singulorum bonorum mobilium & immobilium, iurium, annuorum censuum, siue reddituum, nominumve

ANNO
 CHRISTI
 1565.

debitorum & aliorum quorumcumque ad eorum ecclesias, vel eorum administrationi commissas, monasteria, vel beneficia, eorumve mensas quocumque iure pertinentium, rationem diligentissime conquirendam, & eorum omnium inuentarium, in quo locorum etiam fines, conditionesque omnes sigillatim describantur, per publicum notarium diligenter conficiendum curent. Episcopus quidem, adhibitis duobus, a capitulo cathedralis ecclesie delectis: Capitulum autem coram episcopo, aut aliis praefectis ab eo: alii vero coram fide dignis testibus.

Ex eo inuentario exempla duo, notarii publici auctoritate ad certam eorum fidem munita, conficiantur: quorum alterum episcopi & capitula ecclesiarum cathedralium in archiuo, quod vtrisque commune sit, asseruent: alterum ad metropolitanum mittant. Praefecti vero & capitula ecclesiarum, quae collegiatae sunt, alterum exemplum in communi eorum archiuo retineant: alterum in archiuo cathedralis ecclesiae, intra cuius fines sunt, asseruandum tradant.

At vero in quibus ecclesiis vel cathedralibus, vel collegiatis archiuum eiusmodi non sit, ab episcopo instituat.

Ceteri autem singuli, qui beneficia quaecumque ecclesiastica quouis titulo obtinent, exemplis item duobus eodem modo confectis, vnum in ecclesia sua diligenter custodiant: alterum ad cathedralem ecclesiam perpetuo considerandum mittant: vnde, si vsus postulabit, exemplum sumere eis liceat gratis.

Archiuua singula duabus clauibus occludantur.

In ecclesiis cathedralibus, earum vnam episcopus, alteram capitulum custodiat: in collegiatis alteram praefectus, alteram capitulum seruet.

Praeterea in visitationibus, eiusmodi inuentaria episcopi secum afferant, & cum iis, quae seruantur ii qui visitandi sunt, sigillatim conferant: perspiciantque diligenter, ne quid eorum, quae ibi descripta fuerint, desit, quod ecclesiae vel minimo detrimento esse possit. Et, si quae forte deerunt, ecclesiae restitui, omniaque eius damna sarciri studeant. Ipsa quoque inuentaria, si eis videbitur, renouari iubeant. Et vtique quaecumque accessio, vel immutatio facta sit, ea quotannis in inuentaria referatur.

Qui in his, vel negligentia, vel contumacia, vel fraude peccauerint; si capitula, & alii beneficia ecclesiastica obtinentes, episcopi arbitrio: si episcopus, primæ prouincialis cuiusque Synodi, pœnas dabit.

Episcopi intra sex menses vniones perpetuas, etiam ecclesiis iurispatronatus factas, & ipsa patronatus iura ex præscripto Tridentini Concilii recognoscant, & traditam eiusdem Concilii decretis de illis rationem diligentissime seruent.

Si quæ laicis concessa ecclesiæ bona, aliquo modo caduca facta sint, caueant episcopi & quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, ne pœnam caducitatis remittant: nisi seruent iis, quæ in hoc genere iura præscribunt: si secus fecerint, episcopi in Synodo prouinciali pœnas dabunt; ceteri ab episcopo plectantur.

Qui bona ecclesiæ feudi nomine obtinent, a successoribus in ea inuestituram intra tempus a iure præstitutum renouandam curent, eisdemque fidelitatis iusiurandū dabunt.

Pari etiam ratione heredes eorum & inuestituram postulent, & iurent iis, qui ecclesiæ præfuerint.

Qui id facere omiserint, constitutas legibus pœnas pendant.

Ne autem res ecclesiasticæ cum aliis confundantur, mandamus, vt feudatarii omnes in eiusmodi renouationibus omnia bona, eorumque fines sigillatim & nominatim publico instrumento describant.

Hanc vero curam præcipuam ordinariorum esse volumus, vt illos cogant hæc omnia exequi, propositis pœnis eorum arbitratu.

Nemini beneficiorum ecclesiasticorum bona propinquis suis intra tertium gradum in emphyteusim, aut ad cuiusvis temporis spatium, etiam per suppositas personas locare liceat, nisi euidentis & magna ecclesiæ utilitas, iudicio episcopi, præter alia iuris requisita, aliud postulare videatur. Si aliter factum fuerit, nulla sit locatio, & qui locarit, ab ordinario puniatur.

Ex auctoritate sacri Concilii Tridentini negotium damus episcopis prouinciæ nostræ, vt singuli vna cum canonico a capitulo & altero de clero ab ipsis deligendo recognoscant, etiam ex officio, quascumque locationes bonorum

rum

ANNO
 CHRISTI
 1565.

rum ecclesiasticorum, ad longum tempus a triginta annis factas; & si eas in damnum ecclesiæ & contra canonicas sanctiones contractas fuisse adiudicauerint, irritas & nullas declarent.

Nolumus cedentibus, aut decedentibus iis qui ecclesiastica obtinent beneficia, illorum fructibus fraudari successores, aut saltem eorum recuperationem litibus & controuersis difficilem reddi: qua re fit, vt interim ecclesia debitis muneribus & officiis destituatur.

Idcirco sancimus, ne ecclesiarum rectores, aut quicumque beneficia ecclesiastica quomodolibet obtinentes, sine ordinarii licentia, scripto permessa, pendentes beneficiorum fructus quouis prætextu vel causa alienent, nisi venditionis, vel locationis nomine: & tunc dilata in id tempus precii vel mercedis solutione, quo fructus erunt a solo separati.

Quod si secus factum fuerit, contractus irritus fit & nullus: & qui fecerit, arbitrio ordinarii pœna afficiatur: quam etiam sustineatis, qui eo in suam rem vti voluerit.

Cum pro cuiusque ecclesiæ consuetudine populus ad oblationes inuitatur, id grauitè & modeste faciendum est. Nec eo vasis, aut sacculi genere pecuniam accipiant, in quo quid quisque dederit, cerni possit: vt fideles pietate adducti, non pudore quodam modo coacti, eleemosynam afferant.

Quæ cum ad subsidium sacerdotum, vel aliorum pauperum, vel ecclesiarum reparationem & ornatum sit instituta, eam populus liberaliter præbere debet.

Ne per inscitiam aut obliuionem id peccatum committatur, vt decimæ iis, quibus legitime debentur, vel omnino non soluantur, vel ex parte tantum: ideo mandamus & parochis, vt inter Missam, & prædicatoribus in concione primo quoque dominico die aduentus & quadragesimæ doceant populum, quid de solutione decimarum sacrum Tridentinum Concilium statuerit; vehementerque hortentur ac moneant, vt debitas decimas integre persoluant, ne propositas ab eadem Tridentina Synodo excommunicationis pœnas subire cogantur.

Quibus etiam diebus eiusdem Tridentini Concilii decretum contra occupantes quouis modo fructus, bona &

iura ecclesiarum & aliorum piorum locorum, communi lingua populo recitent.

ANNO
CHRISTI
1565.

Quia contingit interdum vt clerus vrbanus congregatus, reliquo clero dioecesano non adhibito, aliqua decernat quæ ad clericos vniuersæ dioecesis pertineant, magno nonnunquam absentium damno; idcirco nos communi eorum vtilitati consulentes, statuimus vt clerici, qui extra ciuitatem sunt, cum primum in dioecesanam Synodum conuenerint, aliquos eligant, qui vrbane congregationis deliberationibus, quæ ad vniuersum clerum spectant, intersint.

Præcipimus etiam clero ciuitatis, vt antequam congregetur, semper eos, qui delecti fuerint admoneat, vt ad congregationes adesse possint. Si vero non admonuerit, quidquid ibi actum, decretumve sit, externo eius dioecesis clero detrimento esse non possit.

Omnes vero ecclesiasticas personas & eorum bona, libertatem, commoda & iura omnia principibus summopere commendamus, admonentes ecclesiasticam immunitatem, siue ad hominum vitam, siue ad bonorum possessionem, fructusque pertineat: Dei ordinatione, summorum pontificum decretis, & sacrorum Conciliorum auctoritate tributam, nulla ratione violandam esse.

Neque enim principes & magistratus res ecclesiasticas attentare; neque sacros & religiosos homines ad suum iudicium, potestatemque reuocare; neque Deo addictis bonis manum iniicere, aut vllum onus imponere debent, imo vero meminisse oportet, quas a Deo facultates consecuti sunt, eas ad ipsius Dei gloriam, & honorem, hominumque sacrorum salutem & incolumitatem conferendas esse; qui pro eorum quiete, ac felicitate Deo preces assidue faciunt.

Cuius officii cum maxime intelligentes fore confidamus, in primis catholicum, eundemque potentissimum Hispaniarum regem & reliquos deinceps prouinciæ principes; dubitare non possumus, quin re ipsa efficiant, vt eorum magistratus & communitates nihil aduersus immunitatem & libertatem ecclesiasticam vlllo vnquam tempore moliantur, quod ita vt fiat, episcopi pro sui officii munere curare & eniti debebunt.

ANNO
CHRISTI
1565.

Sacræ Tridentinæ Synodi decretum secuti monemus omnes, quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, vt hospitalitatem benigne exercent, memores Christum Dominum in hospitibus recipi; a quo recipiuntur ipsi in æterna tabernacula.

Hoc autem hospitalitatis officium eo magis episcopis colendum est, quod illis eam virtutem Apostolus in primis amplectendam proposuit.

In hospitalitate autem non is habeatur delectus personarum, vt diuites potissimum inuitentur, qui cum fenore reddant, quod acceperint; sed cum ecclesiasticarum personarum domum nemini, quantum per facultates licuerit clausam esse deceat, profecto illis maxime patere debet, qui Dei voce, sanctorum patrum cohortationibus & exemplis, sacrorum Conciliorum præcepto & auctoritate nobis commendati sunt.

Et sacrorum Canonum decretis statutum est, & sanctissimorum patrum testimoniis celebratum, quæ bona fidelium pietas Deo consecrauit, ea vel illorum necessitatibus honeste subleuandis, qui diuinis dicati obsequiis, Christi ministri & dispensatores mysteriorum Dei effecti essent; vel ecclesiis reficiendis, earumque ornamentis ad diuinum cultum necessariis comparandis, vel pauperibus sustentandis addicta esse; siquidem vbi primum ecclesiæ bona esse cœperunt, eam naturam, & conditionem consecuta sunt, vt in alium quam in sacrum & pium vsum eorum fructus conuerti nefas esset. Quare cauendum est, ne cupiditate prolapsi, quæ radix est omnium malorum, dum vel propriis, vel propinquorum & familiarium diuitiis & honoribus studemus, quæ Deo dicata sunt bona & ecclesiæ detrimento, & pauperum gemitu, & bonorum offensione ad aliorum vsum conuertamus. Itaque nos sacrorum Canonum, & sanctorum patrum auctoritate innixi, atque iis adducti quæ sacra Tridentina Synodus de officio administrandi bona ecclesiastica significauit, eos omnes, qui ea obtinent, vehementer monemus, vt muneris sui memores, hæc quæ sequuntur diligentissime præstent. Episcopi, abbates, præpositi parochi, ac ceteri omnes cuiuscumque dignitatis & gradus, ecclesias, etiam eorum administrationi commissas,

ac quæcumque beneficia ecclesiastica, etiam simplicia, quomodocumque, etiam commendata, in prouincia nostra obtinentes, omni diligentia cognoscere studeant, quibus oneribus eorum ecclesiæ, & beneficia ex bonorum ecclesiasticorum natura, vel ex illorum, quæ obtinent, propria institutione, vel ex conditione apostolicis literis in prouisione dictorum beneficiorum eis præscripta, vel alia quacumque eius generis ratione subiaceant, illisque integre satisfaciant. Quod si facere omiserint, sed eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent usum, non impenderit; se ex sacris Canonibus & sanctorum patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant; & eorum omnium necessaria restitutione teneri: neque vlla omnino, etiam immemorabili, consuetudine excusari.

Atque ideo, si metropolitanus tale quid commiserit, antiquior suffraganeus de eo ad Synodum, & Synodus ad sanctissimum dominum nostrum Romanum pontificem deferat; Si episcopus sit & ab archiepiscopo, vel, eo absente, ab antiquiore suffraganeo monitus plene non satisfecerit, ad Synodum prouincialem primo quoque tempore celebrandam, per eundem deferatur; vbi & restituere cogatur, & pœnas subeat Synodi arbitratu.

Si vero inferiori gradu quam episcopus fuerit, quicumque is sit, si ab ordinario loci monitus non satisfecerit, præter restitutionem eorum, quibus pia opera defraudauit, per sex menses administratione bonorum ecclesiasticorum prohibeatur. Quod si iterum in eo peccarit, grauioribus etiam pœnis plectatur.

Quo in genere tanto etiam grauius animaduertendum erit in eos, qui beneficia ecclesiastica obtinent commendata, quanto magis ex industria peccasse videbuntur, si literis apostolicis præscriptam legem propositam ante oculos habentes violare non veriti fuerint.

Nouerint etiam ii, ad quos scientes huiusmodi fructus, vel aliquid ex illis commodum quouis nomine peruenerit, se eadem restitutionis lege teneri.

Ii vero, qui ecclesias & beneficia ecclesiastica quæcumque obtinent, quorum fructus ad eos, tamquam diuinorum obsequiorum ministros, honeste sustentandos pro-

ANNO
 CHRISTI
 1565.

prie sunt attributi, si vberiores sint quam ad tuendam vitam, conditionisque suæ rationem requiratur; dubitare non debent, ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, vt præter ea, quæ ad victum, & cultum eorum satis essent, suppeterent etiam, quibus diuini cultus ornatus, ac splendor conseruaretur; & pauperum inopia, & indigentia subleuaretur; quemadmodum etiam Deus plerosque diuitiis cumulat, vt amicos sibi faciant, a quibus cum defecerint, in aterna recipiantur tabernacula. Quamobrem per viscera misericordiæ Iesu Christi obtestamur, atque monemus, vt meminerint ea bona non esse sibi credita ad luxum, neque ad augendos consanguineos, sed ad vitam honeste, vt fidelem Dei ministrum, & pietatis Christianæ magistrum decet, traducendam. Ex eo vero, quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant se, quos non pauerint, occidisse; atque ob violatam sanctissimæ caritatis legem mortale peccatum commisisse: quo sibi iram in die iræ thesaurizauerunt.

Modum autem, & rationem, qua metiri se pro conditione, & gradu vnumquemque oporteat ad vitam suam fructibus ecclesiasticis honeste ducendam, eam esse omnes debent intelligere, quæ ab iis non discrepet, quæ in sacris Canonibus, & præsertim in his nostris constitutionibus, de clericali frugalitate & modestia statuta sunt.

Quæ vero de fructibus ecclesiasticis dicta sunt, eadem etiam de suppellectili omni, ceterisque rebus, quæ iisdem fructibus comparatæ sunt, dicta esse intelligantur; ne quæ de domestico ecclesiasticorum hominum cultu, & ornatu per nos in hac Synodo decreta sunt, aut ad propriam auaritiam, aut ad propinquorum splendorem statuta esse videantur.

Quæ ad sacramentum matrimonii pertinent.

DILIGENTISSIMI sint episcopi in ea obseruatione, ne quisquam a regula, quam in celebrando matrimonio seruandam statuit Tridentina Synodus, vlla ex parte discedat.

Ne autem matrimoniorum, quæ contrahentur, memoria facile pereat, si quam facultatem episcopi, aut parochi cuiquam alii sacerdoti, vt in contrahendo matrimonio interfit, concedendam aliquando duxerint, id scripto tantum faciant; eiusque exemplum episcopi in aliquo libro

descriptum diligenter asseruent. Parochi autem in eum librum referant, in quo coniugum & testium nomina ex præscripto Tridentini Concilii scribere debent. Quidquid vero eo libro parochi singulis annis scripserint, id in fine anni episcopo describendum tradant.

Denuntiationes, quæ matrimonium antecedere debent, festis illis diebus fiant, qui ecclesiæ præcepto seruantur, media ea Missa, ad quam frequentior populus conuenire solet, quo id facilius notum omnibus esse possit.

Si parochus in matrimonio denuntiationes, vel benedictionem sine probabili causa procrastinavit, cuius iudicium deinde sit episcopi, ab eo plectetur.

Parochi, cum sponis benedicendum erit, id celebrata Missa, cui illi intersint, semper faciant.

Vsum autem illum in ecclesia bibendi, & frangendi cyathi, & alia id generis, quæ indecore fiunt, cum aliqui matrimonio iunguntur, amplius ne adhiberi patiantur.

Episcopi ea quæ de matrimonio Tridentina Synodo in reformatione matrimonii, & in his nostris constitutionibus decreta sunt, communi lingua diuulganda curent; & omnibus suæ diocesis parochis eorum exempla distribuant: vt illi singulis quibusuis tribus mensibus frequentissimo populo in ecclesiis recitent, nisi aliud episcopo videatur.

De meretricibus, & lenonibus.

VT meretrices ab honestis mulieribus omnino internoscantur, curent episcopi, vt aliquem amictum palam indutæ sint, quo earum turpem conditionem & vitam omnes notam habeant.

Neve eisdem liceat, etiamsi aduenæ sint, in meritoriis tabernis, vel publicis cauponis pernoctare, vel commorari, nisi itineris causa, idque vnum diem tantum. Curent etiam in vnaquaque ciuitate locum eis assignandum, ab hominum frequentia, & a maioribus ecclesiis remotum, vbi omnes habitent, ea lege, vt si extra eius loci fines domum, eiusve partem conduxerint, vel in quacumque domo quauis de causa amplius vnum diem habitauerint, & ipsæ, & domini, seu locatores seuerius puniantur. Quam rem quamprimum efficiendam principes & magistratus pro sua pietate suscipient.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Ab iis etiam petimus, vt huiusmodi impudicis mulieribus omni gemmarum, auri, argenti, & ferici vsu interdican-
 dicant.

Omnisque, qui lenocinio quaestum faciunt, ex suis finibus exterminent.

De histrionibus, cingaris, tabernis meritoriis, & aleatoribus.

DE his etiam principes, & magistratus commonendos esse duximus;

Vt histriones, & mimos, ceterosque circulatores, & eius generis perditos homines e suis finibus eiiciant; & in caupones, & alios, quicumque eos receperint, acriter animaduertant.

Vt vagum & fallax cingarorum genus arceant, nisi certis sedibus collocati, vitam honestis artibus, & in reliquis omnibus, vt Christianos homines decet, agere velint.

Vt ganeas, & tabernas meritorias, omnis nequitiae sentinas, e prouincia tollendas curent.

Quod si qua ferenda videbuntur, iubeant neminem in eis hospitio recipi; sed tantum vinum, & edulia venalia proponi.

Et quoniam vsu compertum est, ex alex ludo saepe furta, rapinas, fraudes, blasphemias, aliaque id generis flagitia proficisci; prohibeant taxillis, aut alea ludi: & graui-
 ter in publicos aleatores, & in eos qui huiusmodi ludis interfunt, quive domum ad recipiendos ludentes expositam habent, animaduertant.

Maxime vero efficiant, vt bonis artibus vel instituen-
 dis, vel renouandis, otia, quantum fieri poterit, e ciuitatibus tollantur.

De immoderatis sumptibus coercendis.

COPIOSIS & locupletibus illud semper propositum esse debet sancti Ioannis apostoli: *Si quis habuerit substantiam mundi huius, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in illo?* vnde facile intelligunt, quam facultates suas ad pauperum difficultates, & necessitatem subleuandam conferre debeant. Quamobrem magnopere cauendum est, ne subsidia pauperum in superuacaneos sumptus & inanes delicias effundantur.

Proinde admonemus, & enixe hortamur principes, &

magistratus, vt effusam impensam, & omnem intemperantiam certis legibus coercentes, modum statuunt non solum quotidianis epulis atque conuiuuiis, verum etiam vestibus, equis, rhedis, famulis, aliisque non necessariis apparatibus; & denique omni & domestico & externo ornamento, & instrumento moderationem adhibeant, qua pecuniæ effusione sublata, innumerabilibus malis, quæ inde ortum habent, occurratur.

Quod facilius etiam fiet, si principes ipsi, quorum mores, & viuendi rationem populi plerumque imitari solent, non modo leges proposuerint, sed etiam, quemadmodum legibus parendum sit, exemplo docuerint.

De usuris.

VSVRAM ad perniciem populorum, latius manantem pro nostri muneris cura reprimere cupientes, quædam huius generis delicta ex sacrorum Canonum, & probatorum patrum sententiis delegimus; quæ quoniam frequentius in hac prouincia committi animaduertimus, ea præcipue, ac nominatim prohibenda duximus, eo consilio, vt, si quis in aliis etiam eiusdem generis vetitis contractibus deliquerit, pœnas, a iure constitutas, sibi subeundas esse intelligat.

Ex mutuo, vel depositis, etiam apud Iudæum factis, nihil præter sortem a quouis homine percipi ex conuento, vel principaliter sperari possit, tametsi pecuniæ ipsæ sint pupillorum, aut viduarum, aut locorum piorum, vel etiam dotales, nisi quatenus id iure nominatim permittatur.

Si quis oblatas re ipsa, loco & tempore pecunias, etiam dotales, sibi debitas, accipere recusauerit; nihil præter sortem, etiam ratione damni emergentis, vel lucri cessantis, vel ex quacumque alia causa accipere possit.

Ne fiant cambia, cum literæ ad destinatum locum vere non mittuntur, & ibi non fit solutio, sed vno, & eodem loco pecunia datur & recipitur, vel quando dantur & accipiuntur pecuniæ cum eo pacto, vt habeatur recursus ad domum vel ad respondendum dantis aut accipientis, quod pactum vulgo vocatur *la ricorso*: atque ita impensæ, aut alterius rei onus imponitur.

Ne cui liceat cum altero ita contrahere, vt is totam pecuniæ summam ei, qui dederit, soluat; cum ille partim pecunia dederit partim nominibus, quæ difficile exigi possunt.

ANNO
CHRISTI
1565.

possint, vel in rebus pluris quam valeant: æstimatis.

Ne cui, præsentem pecuniam quærenti, quidquam carius vendatur, vt statim ab venditore per se, vel per interpositam personam vilius ematur.

Ne quis rem aliquam, ob dilatam solutionem, carius vendat iusto precio.

Ne ob anticipatam solutionem res minoris ematur iusto precio, vel solvatur minus quam debeatur.

Ne res vendatur, dilata in tempus solutione, ita vt precium, quod interim rei accreuerit, venditori solvatur, si eiusdem periculo non sit diminutio.

Ne res modico precio pignori detur, vel vendatur pacto redimendi intra certum tempus: vt, si ad dictum tempus res redempta non sit, res libera sit emptoris, vel eius, qui pignori accepit.

Ne frumentum, vinum, oleum, aliudve detur, vt eo quod datum est, aliquid amplius exigatur, siue eiusdem generis, siue alterius quomodocumque, etiamsi operæ sint.

Ne quis mutuo det frumentum, vel id genus aliud corruptum, vt tantumdem integri carioris reddatur; etiamsi restitutio differatur in quodcumque tempus debitori commodum.

Ne in societate, in quam alter pecuniam confert, alter operas, lucri distributio constituatur, nisi per quotas partes.

Nec vltra eas, certa pecuniarum summa, vel quid aliud, conferenti pecuniam persolvatur.

Neque fiat pactio, vt fors salua sit, fructus vero communiter diuidantur.

In societate animalium, quæ inæstimata alicui dantur ad custodiam, siue vt operas præstet, omnes casus, etiam fortuiti, semper sint periculo eius qui dederit; nisi id alterius focii dolo, vel magna negligentia accidisse constiterit.

Nec fiat pactum, vt fors sit semper salua, etiam ex primis fetibus.

Neve quidpiam certum, præter sortem, ex fructibus animalium quotannis solvatur.

Et in locationibus animalium, quæ fiunt certo precio, si illa absque dolo, aut negligentia eius qui conduxit, deteriora fiant, id semper sit damno eius qui locarit.

Si autem animalia dentur æstimata, ita vt fors danti falsa sit, nihil omnino percipi possit.

Ne fiant contractus, qui libellarii, seu ficti libellarii dicuntur, vbi non antecedit emptio certæ rei immobilis precio iusto.

Vel vbi venditor redimere cogatur; vel vbi non possit redimere, nisi post certum tempus.

Vel vbi annuus census, ad cuius solutionem res obligatur, superat æstimationem fructuum, quos ex ipsa re dominus solet aut potest percipere.

Et si loco pecuniæ vinum, frumentum, vel quid aliud in singulos annos promittatur; illud ad pecuniæ, & iusti precii rationem redigatur pro consuetudine locorum.

Si qui autem in aliquo ex his casibus, aut aliis, qui vsuram sapiunt, & a iure, vt iniqui, prohibentur, contraxerint, ipsi contractus, etiam iureiurando muniti, nulli, irriti, & inanes sint. Contrahentes vero, tabelliones, qui instrumenta confecerint, proxenetæ vsurarum, aut lucri participes, ministrique omnes horum scelerum, & pœnis iure statutis, & ecclesiasticis censuris puniantur.

Hortamur vero principes & magistratus, vt ipsi etiam huic pesti, quibus maxime poterunt, remediis occurrant.

CONSTITVTIONVM PARS TERTIA.

De piorum locorum administratione.

VT pia loca omnia fideliter diligenterque administrantur, quæ sacrum Tridentinum Concilium episcoporum curæ ac studio maxime commendauit; hæc mandamus, quæ illi ab omnibus seruanda curabunt:

Qui hospitalia, seu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, senum, pauperumve vsum præcipue instituta, in commendam, administrationem, aut quemcumque titulum, aut ecclesiis suis vnita, obtinent; domos & ædificia horum locorum ruinosa vel disiecta sarciant & restituant.

Quæ ab aliis occupata, aut amissa, iniusteve alienata sunt, recuperent.

Impositum illis onus & officium omnino obeant.

Hospitalitatemque ex fructibus illi muneri attributis re ipsa exercent.

ANNO
CHRISTI
1565.

Ceteraque omnia præsent, quæ a Viennensi & Tridentino Concilio præscribuntur.

Quod officium si moniti ab ordinario non fecerint, vel per ecclesiasticas censuras, & alia iuris remedia ad sui muneris functionem compellantur; vel eiusdem Tridentini Concilii præscripto eos episcopi ab illa administratione curave in perpetuum amoveant.

Quibus nullo modo condonent, aut remittant eos fructus, quos, contra hospitalium institutionem perceptos, in foro conscientia restituerentur.

Qui pecuniam ecclesiis, confraternitatibus, aut quibuscumque piis locis debent, illorum procuratores, syndici, ministri esse, aut ullam denique in eis officii aut negotii partem administrare non possint.

Administratores ecclesiastici, vel laici piorum locorum, siue hospitalia, Montes pietatis, confraternitates, misericordiarum, caritates, consortia, disciplinae, siue alio quocumque nomine nuncupata sint, qui nunc sunt, intra tres menses; qui deinceps deligentur, antequam ad administrationem accedant, iurent se fideliter & accurate munus suum executuros.

Fructus qui pauperibus addicti fuerint, veris pauperibus tantum distribuant, quemadmodum cuiusque inopia, & eius voluntas, a quo bona illa profecta sunt, postularit.

Qua in re, ne vlla fraus fieri possit, ineatur aliqua ratio, episcopo probanda, qua ei constare possit, in quas personas fructus illi erogati fuerint.

Quos autem compererit episcopus, vel inique distribuendo, vel in suum commodum vertendo, vel inutilibus & superuacaneis sumptibus faciendis, male in administratione versari, eos pro modo culpæ puniat, & ad restitutionem legitime compellat, & ab officio etiam, si ei videbitur, amoveat. Quod si contra quam a Tridentino Concilio decretum est, ne rationem administrationis reddant, tribunal episcopi declinare voluerint, ecclesiasticis poenis ab eodem coerceantur.

Iis qui bona piorum locorum administrant, ea, si immobilia sint, vel preciosa mobilia, vendere, permutare, in emphyteusim dare, aut quouis modo alienare, nisi iis seruatis, quæ a sacris Canonibus requiruntur, & ex consensu

atque auctoritate episcopi, nullo modo liceat. Qui contra fecerint, episcopi arbitrio puniantur; & quod actum est, irritum ac nullum sit. ANNO
CHRISTE
1564.

Piorum locorum bona administratorum arbitrio ne locentur; sed publice locanda proponantur, facta omnibus conducendi potestate.

Quos piis locis aliquid debere constiterit, iis eorum locorum bona locari ne liceat.

Qui piorum locorum bona conducere voluerit, det idoneum fideiussorem, cum quo iure agi possit æque atque cum ipso principali conductore. Aliter facta locatio & conductio irrita ac nulla sit.

Vt autem hæc, ceteraque omnia, quæ Tridentina Synodus de hospitalibus, & aliis piis locis statuit, facilius episcopi præstare possint; præcipimus parochis, vt diligenter singula, quæ in parochiis suis sint hospitalia, & pia loca, eaque præsertim, in quibus re ipsa hospitalitas, ceterave administratorum munera non exercentur; ad episcopum quamprimum deferant, cuius arbitrio parochi huius officii prætermisisti pœnas dabunt.

Rogamus autem principes, & magistratus omnes, ne episcopos suo officio fungentes, & contra contumaces iure agentes impediunt; sed ea, qua decet pietate, eos omni ope & auxilio iuuent;

In petendis eleemosynis, hospitalium & aliorum locorum piorum nomine, hæc præcipue seruari iubemus;

Vt in illis hospitalibus & piis locis re ipsa quæ debetur hospitalitas, & pia opera exercentur: vt ea loca sint in illa diocesi, in qua eleemosyna petenda sit; neque ea ad utilitatem eiusmodi locorum alienæ diocesis conuertatur.

Vt, qui petet, sit eiusdem diocesis.

Sit bonæ existimationis.

Non fuerit ex numero quæstorum, quos damnauit sancta Tridentina Synodus.

Illud officium gratis, vel constituta certa mercede, præstet; nec vlllo modo particeps sit eleemosynarum.

Ab episcopo eiusdem diocesis scriptam licentiam quotannis renouandam impetrarit.

Qui contra quam hoc decreto sancitum est, petierit, ab episcopo grauius puniatur.

ANNO
CHRISTI
1565.

Cui etiam curæ erit, vt quæ eleemofynæ collectæ fuerint, vere in pium tantummodo eorum locorum vsum, quorum nomine petitæ fuerint, conferantur.

In hospitalibus, piisque diuersoriis, vbi hospitalitas exercetur, mares cum feminis, etiam specie matrimonii, nisi id certissime constet, versari ne liceat; neve ea loca, quæ bonorum subsidio sunt addicta, circulatoribus, aleatoribus, nebulonibus, & istiusmodi nequissimis hominibus pateant.

Mendici morbum simulantes moneantur, vt se in aliqua arte potius exercentes, inde sibi honestum vitæ subsidium comparent, quam ignauitæ ac desidiæ dediti, ostiant in triuiis, & in templis miserrime mendicent.

Si id recusauerint, curent episcopi, vt eiiciantur, neque illis domorum hospitalium præterea aditus pateat.

Summopere vero hortamur principes & magistratus, reliquosque omnes Christi fideles, vt mendicos vere ægrotos vnum in locum conducendos, ibique eleemofynis sustentandos, studiosissime curent.

Pœnam excommunicationis eo ipso subeundam proponimus notariis scribisque omnibus, qui testamenta, codicillos, aliasve tabulas de legatis ad pias causas, de rebus, quæ pro male partis, vel furto ablatis, relictæ sunt, quas ipsi rogati conscripserint, aut ab aliis scriptas apud se habeant; nisi ad tres menses episcopo id significauerint. Iis vero qui posthac eius generis negotia scripserint, nisi intra mensem, cuius initium fiat a morte testatoris, eidem episcopo rem notam fecerint, eamque particulam de legatis, vel relictis rebus descriptam & auctoritate publica munitam, debita mercede accepta, illi tradiderint. Quæ omnia sic agantur, nisi iustum intercesserit impedimentum, quo sublato, ea, quæ supra scripta sunt, notarii exequantur.

Decretum autem hoc nostrum bis quotannis ab omnibus parochis populo sibi commissio recitari volumus.

Curent episcopi vt retento piæ eleemofynæ instituto, tollantur publicæ illæ comessationes, ceteraque huius generis, quæ a sodalitatibus, quas confratrias vel confraternitates vocant, præsertim intra ambitum ecclesiarum die pentecostes & die cœnæ Domini, ac certis aliis solennibus festis diebus, pietatis specie fieri solent, non sine bo-

norum offensione, proposita poena suo arbitratu.

Episcopi omnem curam & operam suam conferant ad erigenda & instituenda ex auctoritate summi pontificis loca pia, quæ Montes pietatis appellantur, in singulis ciuitatibus & insignioribus opidis; vnde mutuas pecunias pauperes possint accipere.

Eaque & quæ iam constituta sunt, studiose & fideliter administranda curent.

Principes autem, & magistratus obsecramus, vt ea in re episcoporum studium & diligentiam omni ope adiuuent; nec in eis quidquam præter sortem, nisi pro ministris & aliis necessariis sumptibus, idque ex summi pontificis auctoritate, accipiatur.

De monialibus.

Vt in monasteriis regularium mulierum, quæ in religionem Deo se dicarunt, & integra conseruetur vetus disciplina, & si fortasse vsquam deprauata est, restitatur; ad eamque sese ipsæ conformantes, in rerum diuinarum contemplatione liberius conquiescant: nos has pie recteque viuendi formulas, partim Concilii Tridentini decretis traditas, partim pro ratione horum temporum ad prouincia nostræ vtilitatem constitutas, ab omnibus in hac prouincia monialibus, etiam quæ regularium curæ commissæ, vel alia quauis ratione episcoporum iurisdictioni subiectæ non sunt, ex facultate a summo pontifice Pio IV. nobis data, seruari omnino iubemus.

De monialium numero.

Ex Tridentini Concilii iussu, vnicuique monasterio eum superior monialium numerum constituat, qui pro modo & facultate loci & consuetis eleemosynis sustentari commode possit, idque intra annum facere studeat; neque eum numerum, nisi facta monasterio annua, quæ factis sit, fructuum accessione, augeri villo modo liceat.

Monasteria, in quibus duodecim non sunt, quæ professa velo vtantur, quæque eum numerum propriis fructibus aut consuetis eleemosynis alere non possunt, transferre, & cum aliis monasteriis eiusdem aut alterius ordinis vnire studeat episcopus diligenter; vocatis ad id superioribus regularibus, si modo res agatur eius monasterii, cuius cura ad illos pertineat.

ANNO
CHRISTI
1565.

Si vero eiusmodi vnio minime expedire videatur, eum numerum monialium tempore interire & ad nihilum redigi finat, adempta omnino illis monialibus facultate recipiendi nouitias.

Earum autem monialium monasteria & monasteriorum fructus iam nunc aliis monasteriis, aut locis, quibus ex legibus eius ordinis deberi videbuntur, attribuuntur.

De præfectis & aliis ministris monialium.

EPISCOPI ad duos menses, posteaquam hæ constitutiones in lucem editæ erunt, abbatissas & quascumque præfectas, quæ suum præfecturæ officium perpetuum esse profiterentur, edicto etiam, si ita iudicarint, moneant, proposita priuationis pœna, quam ipso facto subeant, vt illa iura, sibi a sede apostolica concessa, ad alterum mensem ipsis, aut eorum vicariis, ac simul illarum superioribus, si regularium curæ commissæ sunt, exhibeant; vt an recte se habeant, cognosci, & de iis, si opus erit, ad summum pontificem referri possit. Quod si eo præscripto tempore non exhibuerint, eo dignitatis gradu illas priuatas episcopus declaret; detque operam earum superior, vt aliæ in earum locum rite sufficiantur.

Nulla monialis ambiat, aut vlllo quouis modo, siue directe, siue indirecte per se, aut per aliam, honores, officiaue aut cuiusuis generis sui monasterii quærat, hac constituta pœna, vt & ipsa & quæ sibi in ea re fauerint, in capitulo per tres sextas ferias ad pedes singularum monialium terram deosculantes, suam accusent ambitionem, ipsaque præterea, si id officium consecuta erit, eo ceterisque muneribus priuetur, superioris arbitrato.

Singulæ propria voluntate deposita, & ad obtemperandum paratæ, sibi que Dei gloriam & communem monasterii vtilitatem tantummodo proponentes, ad honores & officia eas eligant, quas omni remoto humanitatis affectu, Spiritus sancti impulsu, ad id munus magis idoneas esse iudicauerint.

Præfecta, quocumque nomine appelletur, ex Tridentini Concilii decreto, ne minor quadraginta annis eligatur; quæve in vitæ honestate vixerit octo annis postquam professæ est. Quod si in eodem monasterio non eiusmodi reperiatur, ex alio eiusdem ordinis deligi possit. Sin autem su-

periori, qui electioni præest, hoc etiam incommodum esse videatur, episcopo, vel alio superiore consentiente, eligatur ex iis, quæ in eodem monasterio triginta annis maiores natu sint, quæve annis saltem quinque post professionem recte vixerit. In reliquis constitutiones singulorum ordinum monasteriorum seruentur.

ANNO
CHRIST
1565.

Huiusmodi præfecta & eius vicaria, discretæ etiam, quæ alio nomine matres consilii vocantur, vbi eæ a capitulo eligi consueuerunt, tacitis suffragiis coram superiore, aut eius ministro eligantur; qui extra monasterium ad cancellos, siue clathros stet ex decreto Tridentini Concilii.

Nequaquam autem ad hæc officia deligi possint, nisi præfecta duas ex tribus partibus calculorum tulerit, vel suffragiis, vel accessu. Vicaria vero & discretæ pluribus dimidia parte suffragiis creentur.

In quibus monasteriis plures germanæ sorores sunt, si earum vna monasterio præficitur, reliquæ sorores neque vicariæ, neque discretæ, neque ianitrices fieri, neque scribæ, aut cellerariæ officio fungi possint.

Minora vero officia, veluti ianuæ, rotæ, sermonibus præpositarum, earumve quæ nouitias docent, sacristiæ præfectarum, & quæ iis præfunt, quæ manuum industria sese exercent; illarum præterea, quæ scribæ, aut ratiocinatoris munere funguntur, & quæ ægrotis ministrant, ab eo, qui electioni præest, vna cum confessore, præfecta, vicaria & discretis pro earum mentis conscientia, quibus opportunum videbitur, tribuantur. Quo decreto nihil derogatum sit iis monasteriis, in quibus ad huiusmodi officia capituli suffragiis moniales deligi solent.

Earum officia, quæ electæ fuerint, sint duorum annorum, aut in quibus ea esset consuetudo, ad summum trium. Illis cum perfunctæ fuerint, tantumdem saltem temporis vacent ab officiis; nec in eisdem confirmari possint a monialibus; nisi grauis causa extiterit, iudicio superioris probata; qui etiam eas ante tempus officio præfinitum inde mouere possit, si id male administrant.

Quæ delectæ fuerint, quemadmodum earum obedientia postulat, officia suscipiant, & eorum munera sine recusatione humiliter exequantur; quæ aliter fecerint sine iusta causa, quæ superiori probata sit, iure suffragii priuentur,

vt ne-

ANNO
 CHRISTI
 1565.

vt neque ipse alias eligere, neque ab aliis eligi possint, arbitrio superioris.

Præfecta monasterii, tamquam communis omnium monialium mater, ipsarum & corporis & animæ salutem diligentissime consulat, easque studiose admoneat, vt puro corde sint, vitæque integritatem seruent, & ad perfectionem virtutum omnium contendant; siquidem quæ religionem susceperunt, nisi ad summum illum gradum pro viribus peruenire conentur, minus sane efficiunt, quam debent, pro vitæ & ordinis instituto, quod profitentur. Meminerit autem sibi reddendam esse rationem iustissimo iudici eratorum, quæcumque moniales eius negligentia aut culpa admiserint.

In primis vero curet, vt pax & concordia sororum conseruetur, sublatis quantum ab ea fieri poterit, omnibus dissidii ac discordiæ causis, vt quemadmodum debent, vnum corpus & vnus spiritus in earum sponso Iesu Christo, perfecto caritatis vinculo colligetur.

Studeat etiam, vt singulæ suo munere recte fungantur; neque vlla alterius officium occupet, nisi auxilii causa; idque ipsius iussu, & vt omnia ordine perficiantur, in primisque vt silentium horis ac locis præscriptis seruetur. Si vero alicuius importunitas, aut re, aut verbo, sororum pace perturbata, caritatem violarit; acerrime ab ipsa præfecta, & si opus erit, a superiore etiam monialium puniatur, & eius animi elatio edometur.

Huic autem præfectæ, eiusve vicariæ, quæ, illa absente, eius vim & locum obtinet, moniales omnes omnino obedientiam, & obseruantiam præstent, quemadmodum earum votum postulat.

Quæ vero eius iussa neglexerit, neque pœnitentiam sibi impositam adhibere voluerit, aut superbe, & iniuriose responderit, non habita eius dignitatis ratione, aut contumaciter defendendo, vel excusando, eam impedierit, quominus illas reprehendat, aut castiget, quæ aliquid commiserint; vt suæ contumaciæ & insolentiæ graues pœnas pendat, apud superiorem accusetur ab iis, quas discretas appellauimus; quæ nisi id fecerint, flagella, disciplinae nomine, sibi semel adhibere, & humi cibum capere cogantur.

Singulis etiam hebdomadis præfecta monialium conuentum, siue capitulum habeat, corrigendi causa moniales pro erratis, quæ ipsæ publice, vel in suorum officiorum munere admiserint, quorum veniam ipsæ sponte, atque humiliter coram omnibus petant, eisque pœnitentiam imponendi, aliaque adhibendi, quæ earum institutis tradita sunt, ad pias in humilitate & sui contemptione continendas, atque ad virtutes omnes studiose sectandas.

Caueant autem moniales, ne pœnitentiam, sibi a præfecta impositam, pertinaciter recusent, neve superioris temporis delicta sibi inuicem iniquo animo obiiciant. Quæ hoc commiserit, ei hæc sit pœna, vt statim ad singularum monialium pedes terram exosculetur; sibi que flagella nomine disciplinæ adhibeat.

In negotiis paulo grauioribus præfectæ nihil decernant, nisi scientibus & consentientibus maiori ex parte discretis, seu matribus consilii.

In iis vero, quæ maioris sunt deliberationis, præfectæ vniuersum monialium capitulum conuocent; idque ipsis ratum sit, quod maiori monialium parti placuerit.

In omnibus autem tacitis suffragiis caueant moniales, ne suffragii pilas, vel calculos inter se tradant in manus. Iis, quæ id commiserint, ea pœna sit, vt priuatæ capitulo neque eligere, neque eligi suffragio possint, arbitrio superioris.

Ad suffragia autem de quacumque re ferenda non admittantur, nisi quæ triennium post emissam professionem in monasterio fuerint commorata.

Discretæ probitate & prudentia ceteris monialibus antecellant.

Neque sint pauciores quatuor, vbi moniales plures non sint quadraginta; quod si plures sint, saltem sex creentur.

Moniales reliquarum sermonibus audiendis eiusmodi præponantur, quæ ætate matura, & spectata probitate sint. Hæ diligenter, fideliterque suo officio fungantur: & ita loquentibus reliquis adsistant, vt, quidquid tum intus, tum foris dictum, factumve fuerit, ipsæ audiant, ac studiose animaduertant. Nec enim quidquam aut ita secreto proferri, vt eas lateat, aut, quod indignum sit Dei ancillis, dici, aut fieri patientur: in quo si quidquam secus commissum

ANNO
 CHRISTI
 1565.

fuerit earum culpa, vel negligentia, grauissima poena sui superioris arbitrio puniantur.

Nouitiarum curam sola magistra electa, loco a ceteris monialibus separato, habeat: alia praeterea nulla.

Hae nouitias in timore & cultu Dei & in obseruatione religionis erudiat, coneturque & vitae exemplo, quae nullam habeat ansam reprehensionis, assiduisque admonitionibus ita eas instituere in spiritualis & sanctae vitae ratione, ut progredientes, Deo adiutore, perfectae eius ancillae possint euadere.

Quae autem sibi id temere assumpserit, ut aliquam ex nouitiis erudiat, ius ei suffragii adimatur, ut neque eligere, neque eligi possit, quamdiu superiori placuerit.

Ianuae septorum monasterii die clausae sint vna saltem clauae; quae ab antiquiore ianitrice custodiatur, ut cum opus fuerit, aperiri possint. Nequaquam autem aperiantur, nisi duabus iantricibus praesentibus. At noctu duabus clauibus diuersis claudantur, quarum altera asseruetur a praefecta, altera vero ab eadem ianitrice antiquiore.

Cum autem ianuae aliqua necessaria causa aperiuntur, moniales non audeant eo accedere, ut externum quidquam adspiciant, vel cum vlllo omnino, aut mare, aut femina colloquantur. Quae id ausa fuerit, includatur in cellam, vbi tamdiu sit, quamdiu superiori videbitur; qua poena etiam plectatur ea quae ianuae praeposita est, si aut id permiserit, aut eiusmodi petulantiam statim ad superiorem non detulerit.

Quo tempore mutantur officia, vna aut duae moniales maturae ac prudentes praeficiantur monialium laboribus.

Hae ad rotam recipiant quae elaboranda sunt; iisque distribuant, quae ad id opus faciendum sunt idoneae: quibus perfectis, ea ex eadem rota restituant iis, quorum sunt, accepta mercede, semper ea praesente, quae rotae est praeposita.

Nulla praeterea quidquam, quod elaborandum sit, ne cognatorum quidem, aut affinium, accipiat. Quae contra fecerit, singulis vicibus sibi flagella disciplinae nomine adhibeat eo loco, quo moniales operibus elaborandis exercentur.

Si quae vel morbo, vel iusta alia causa non impedita, pi-

gritia, vel desidia, aut pertinacia quadam ab huiusmodi laboribus abstinerit; opsonio priuetur totum id tempus, quo labori non incubuerit.

In loco item vbi moniales in laboribus exercentur, lectio quotidie adhibeatur; qua absoluta, inter se conferant quæ audierint, certatimque eiectis vitiis ad virtutes consequendas seipsas cohortentur.

Curet laborum magistra, ne sermones, aut cantus profani, aut a monialium conditione & instituto abhorrentes inferantur.

Præfectæ, etiamsi earum officium sit perpetuum, scribæ, ac reliquæ, quæ monasterii bona quocumque modo administrant, fideliter & accurate eorum rationem præscriptam habeant.

Singulisque tribus mensibus ad capitulum summatim referant rationes accepti & expensi; vt omnes, quomodo se res monasterii habeant, intelligere possint. Verum quotannis rationem rerum omnium, quas administrarint, separatim superiori reddant, aut eius vicario, ac si fuerint, monasterii curatoribus deputatis. Quæ autem aut sibi vindicarint, aut perperam perdiderint monasterii bona, superioris arbitratu acerrime puniantur.

Vt autem nulla fraudis occasio relinquatur, in singulis monasteriis singulæ capsæ constituentur ad hunc vsum, vt in illis communis pecunia collocetur: quæ duabus clauibus, iis inter se diuersis, clausæ sint; quarum altera a præfecta monasterii, altera a maiori discreta asseruetur. Nec vero capsæ aperiri, aut in ea poni pecunia, aut inde auferri possit, nisi & præfecta & maior discreta & scriba monialis, quæ eius rationem ineat, interfuerint.

Duabus item clauibus, iisque diuersis, horrei, & eius loci, vbi farina asseruetur, ostia concludantur: quæ singulæ a singulis matribus, ei officio præpositis, custodiantur. Ea autem semper adsit, cum triticum, vel farina importatur, vel exportatur.

Præfecta & moniales bona monasterii alienare, permutare, locare, aut contrahere nullo modo possint, nisi sciente, consentiente, ac præfente rerum superiore, aut eius vicario: seruatibus item ceteris, quæ iure seruari debent. Aliter contractus irritus ac nullus fit.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Neque item ædificare, nisi consentientibus superiore ac ciuibus monasterii curatoribus; qui operam dabunt vt id quam minimo sumptu commode ac decenter fiat.

Quæ præpositæ sunt curæ ægrotantium, pias & misericordes se illis præbeant, quanta maxima possunt & patientia & diligentia: ac tales se illis præstent, quales ceteras velent, si ipsa ægrotarent.

Ægrotis cibus, & medicamenta opportuna a præfecta, & ab electis ad id ministris ita adhibeantur, vt monasterii facultates tulerint.

Præfecta autem caritatis causa eas quotidie visitet, vt & solatio sit, & melius ab eis cognoscat, ac curet quæ ipsis sint necessaria.

Si vero aliqua moritur, confessor cum comite, quem superior approbarit, ingrediatur septa monasterii tunc cum eius corpus ad sepulturam dandum fuerit: pieque ac celeriter, quod eo tempore perfoluendum sit, officio fungatur.

De puellis ad religionem admittendis.

Cum primum puellæ ad suscipiendum sacrum habitum offeruntur, monialium præfecta parentes, vel eos quorum curæ commissæ sunt, admoneat excommunicationis, quæ proposita est a sacro Tridentino Concilio iis, qui suas puellas, vel alienas inuitas eum cogunt suscipere, aut profiteri religionem. Idem ab earum superiore fiat, cum eius consensus requiretur.

In iis monasteriis, in quibus moniales pauciores sint quinquaginta, duæ tantum germanæ sorores, aut tres, quæ sint vnus generis ac familiæ, recipi possint.

Vbi vero plures sunt quinquaginta monialibus, ibi tres tantummodo sorores, aut quatuor eiusdem familiæ recipi liceat, si ita monialium capitulo videatur.

Præfecta & moniales de puella earum suffragiis ad suscipiendam religionem admittenda, quidquam polliceri, aut capitulum cogere non audeant, priusquam libero loco ab episcopo, aut ab eo cui ipse id munus delegarit, puella secreto examinata ac probata, facultatem suscipiendi in eo monasterio religionem scripto consecuta fuerit, consentiente etiam illius monasterii superiore.

Ab iis autem omnibus prius diligenter inquiretur de

moribus, vita, etate, quæ maior sit duodecim annis, ac de libera & pia voluntate puellæ.

ANNO
CHRISTI
1561.

Quæ anno saltem antequam examinetur, & monialium capitulo admittenda proponatur, propositum religionis suscipiendæ in eo monasterio, & episcopo, & monialibus, earumque superiori patefecerit, vt interim huiusmodi inquisitio mature fieri possit.

Quo etiam tempore ipso, confessori illius monasterii, aut cui episcopus eiusmodi munus puellas has audiendi commiserit, semel singulis mensibus peccata sua confiteatur, sacrosanctamque sumat eucharistiam, ac per sæpe moniales in locis collocutionum alloquatur, vt ab eis tum explorari accuratius, tum admoneri melius possit de omnibus, quæcumque illi agenda & ferenda erunt religionis causâ intra septa monasteriorum, ne vlllo vnquam tempore conqueri, & inscitiam excusare possit.

De puella admittenda ad suscipiendam religionem, ac mox etiam nouitia ad professionem, ferantur tacita suffragia, vt singulæ moniales, nullo affectu impeditæ, libere suæ conscientiæ possint satisfacere.

Nec verò huiusmodi puella ad religionem, neve nouitia ad professionem recipiatur, nisi duas ex tribus partibus suffragiorum tulerit.

Puellæ ad religionem admissio aliter facta, quam præscriptum sit, irrita sit & nulla.

Præfecta vero, cuius culpa vel negligentia id factum fuerit, ab officii administratione submota, velo etiam ad sex menses eo ipso priuata esse intelligatur.

Præfecta autem statim de suffragiorum exitu superiorem admoneat, vt in librum, ad huiusmodi vsum institutum, eius nomen, quæ recepta sit, ab eo referatur.

Cum primum suffragiis capituli aliqua recepta est, statim omnes vestium delicias, & inanem ornatum deponat: & nigro vel fusco vestitu, aut albo, at non serico, induatur ea modestia & submissione, vt omnes intelligant, eam mundo renuntiasse, vt Deo religiose inseruiat: quo vestitu semper vtatur, donec in monasterium introeat, & interea a choreis, & spectaculis inanibus abstineat.

Quæ vero eo modo, quo diximus, recepta fuerit, monialium vestibus in monasterio indui non possit, nisi sex

ANNO
 CHRISTI
 1565.

mensibus, postquam recepta fuerit, idque concessu episcopi, & monialium superioris; quibus liberum sit, vel producere, vel contrahere illud semestri tempus, quemadmodum eis expedire videbitur.

Tumultus autem euitandi causa deducatur mane ad monasterium ab intimis propinquis mulieribus, nulla pompa, nulloque inuitatu aliorum, & sola introducatur in ecclesiam interiorem monasterii. Missaque audita, & sumpta communione, ceterisque solennibus ceremoniis adhibitis, coram reliquis monialibus, a superiore, aut monasterii confessore vestiatur, qui illam adeo grauem, sacramque actionem aliquo pio sermone prosequatur. Quod etiam in professione seruetur.

Superior, siue confessor hanc cautionem adhibeat, ne puella nouitiæ nomen gentilium feminarum imponat, sed sanctarum, quæ ab ecclesia celebrantur.

Quæ puella postquam monialium vestem suscepit, amplius e monasterii septis exire non possit: nisi fortasse nondum professam poeniteret in monasterium introisse. Si vero semel exierit, nulla illi in posterum facultas redeundi concedatur.

Nouitiæ causa ante professionem ex decreto Tridentini Concilii nihil monasterio detur, præter id quod necessarium sit ad victum, & vestitum eius temporis, quo fuerit in nouitiatu, quod totum representari volumus, antequam puella in monasterium ingrediatur.

De nouitiis ad professionem recipiendis.

QVONIAM Tridentini Concilii decreto professio ante decimum sextum annum expletum, & ante annum probationis post susceptum habitum facta, nulla est, nullamque parit obligationem; curent episcopi, ne nouitia vlla ante illam ætatem & tempus ad professionem admittatur.

Præfecta autem monasterio triginta ante diebus episcopo significet, quo tempore nouitia professura sit; vt vel ipse, vel, si is abest, impediturve, alius, cui ille id negotii dederit, nouitiæ voluntatem cognoscat, perspiciatque an eiusmodi conditionibus sit, quas monasterii illius & ordinis regula postulat: an item monasterium idoneum. Ei denique demonstret, quam grauis ea res sit, quamve multas res tria illa religionis vota requirant: vt ea, antequam ad

professionem recipiatur, vinculi vim intelligat, quo se obstringi vult.

ANNO
CHRISTI
1565.

Si præfecta id facere neglexerit, eiusdem Tridentini Concilii decreto ab eius officio tamdiu amoueat, quoad episcopo videbitur.

Nouitia ne examinetur intra septa monasterii, sed extra in publica eius monasterii ecclesia, vt libere & fidenter suam voluntatem exponere possit.

Quod vero professione facta, elemosynæ gratia ad professam sustentandam monasterio datur, id quo tempore puella religionis habitum suscipiet, apud virum, monialibus & earum superiori probatum, deponatur: vt nullo impedimento tum monialibus præsto esse possit.

Nulla autem renuntiatio bonis a nouitia fiat; nisi quem admodum a Concilio Tridentino iustum est, facultate ab episcopo, vel eius vicario permessa, ad duos proximos menses ante professionem fiat.

Et quoniam, quæ moniales, professione facta, velum susceperunt, quotidie suæ religionis diuinum officium dicere debent, nulla ad professionem admittatur, quæ congrue legere, & officium discere nesciat. Id autem experiri debet is, cuius officium est eas examinandi: qui, se præsentem, eam legere iubebit.

Professionis autem, & diei, & anni, quo facta est, in libro ad eum vsu confecto, memoria conseruetur, manu eius monialis, quæ scribæ officio fungitur: adhibita subscriptione eius, quæ professâ sit, si modo scribere sciuerit; & superioris, qui eam admiserit.

Quo die puella profitetur, vel monialem habitum induit, in foresteriis, ædibusque monialium, ab eius propinquis, & amicis conuiuia ne fiant, neque bellaria dentur.

De diuinis officiis, precationibus, & lectione monialium.

CVM ad sanctimoniales valde pertineat laudare assidue Deum creatorem, conseruatorem, & redemptorem mundi, eidem gratias agere & supplicare, vt suam misericordiam omnibus hominibus ad salutem impertiat; idcirco moniales omnes die noctuque chorum frequentent: sacrisque officiis distincte, attenteque ab ipsis, & voce, & pio animi affectu celebrandis intersint: illis solum exceptis quarum præfecta iusti impedimenti excusationem acceperit.

Ad-

ANNŌ
 CHRISTI
 1565.

Adfint autem singulæ initio diuinorum officiorum, congruenti sui ordinis vestitu indutæ, in suis ac propriis locis, & vsque ad finem persistant: non prius inde discedentes, quam præfecta, aut vice eius alia, discessus significationem fecerit; nisi necessitate aliud postulante id eadem permiserit.

Soni, cantus, qui honesti & spirituales non sint, colloquia etiam, risus, quidquid præterea indignum est domo Dei, & eius diuina maiestate, cum qua colloquimur in oratione, omnino amoueantur.

Quæcumque autem contra hæc, quæ iussa sunt, aliquid fecerit, præfectæ arbitrio pro modo culpæ acriter puniatur.

Et quia mentis oratio tanto præstantior est ea, quæ solum ore exprimitur, quanto anima est excellentior corpore; piis incredibile solatium affert, & fructum; eosque quotidie nouis cumulat muneribus, in Deum quodam modo conuertens: ideo moniales, & velatæ, & conuersæ, præter horas canonicas, aliasque orationes, quas ex officio habere debent, quotidie in chorum vniuersæ conuenientes, nisi necessario impediuntur, saltem per horam, mentalem orationem adhibeant: semihora videlicet post matutinum, itemque post nonam, aut completorium, sublati ad Deum mentibus, piis & salutaribus rebus contemplandis; præsertim vero vitam, doctrinamque Domini nostri Iesu Christi, atque eius sancta mysteria studiose meditabuntur, passionem videlicet, mortem, resurrectionem, ascensum in cælum, extremum aduentum ad iudicium, beatorum gloriam, & damnatorum supplicia; aliaque eiusmodi, quæ ad Dei gloriam, & propriam proximorumque salutem pertineant.

Quoniam vero a Tridentina sancta Synodo prohibetur, ne in choro vel monasterii septis, sed in ecclesia publica sanctissimum Christi corpus conseruetur; efficiant superiores, vt eiusmodi decreto vbique obtemperetur.

Diebus festis vt otium, a quo mala omnia oriuntur, euitetur, moniales tempus, quod sibi a diuinis officiis, & consuetis orationibus superfuerit, in sacra aliqua lectione consumant, quæ ad Dei & sui ipsius cognitionem eas ducat, viamque monstret perfectionis, & æternæ vitæ, id-

Concil. Tom. 36.

Q

que vel separatim, vel coniunctim faciant; cum huiusmodi lectio suavis & fructuosa sit animarum oblectatio; vitia coerceat; ad virtutes inflammet, contra autem, inanium librorum lectio mentes corrumpat.

Quod ne accidat, superior, aut confessor omnes monasterii libros perspiciat, & recognoscat; singulas moniales in virtute obedientiae suos proferre cogens.

De communi vitae usu, ac de proprietate tollenda.

IN omnibus monasteriis, quod ad cibum, potum, somnum, ceterasque res attinet, omnes communiter viuant; vt a sacro Tridentino Concilio decretum est. neque quidquam inter eas differat, aut alia alii praefatur, aut posthabetur, quemadmodum votum paupertatis postulat: vt Tuum & Meum, atque omnis priuata rerum possessio, & re & verbo omnino tollatur, omnis etiam superuacaneus & inanis rerum usus.

Neque vlla sit, quae quidquam possideat, aut adhibeat, vt proprium; etiam si ad necessitatem concessum sit.

Omnes itaque monasterii prouentus, cuiuscumque generis sint, elemosynae etiam, & quaestus ex laboribus, libelli praeterea, legata & bona mobilia, & immobilia, quae testamento relicta, & quae donationis, vel alia quauis causa obtinuerint, a singulis monialibus ad communem monasterii utilitatem conferantur. Praefecta vero pro sua prudentia, & humanitate ex illis ipsis eius necessitati potissimum consulat, ad quam pertinerent, nisi obstaret paupertatis votum.

Vtque omnis proprietatis occasio tollatur de monasteriis, confessores, ac praefectae, voti paupertatis accuratius seruandi gratia, monialibus suadere studebunt, vt curent omnes vestes lineas, laneas, vel pelliceas, aut cuiusvis generis in communi loco asseruandas: duasque ex monialibus, quo tempore mutuantur officia, iis excutiendis, purgandis & sarcindis praeficiendas: quae etiam sororibus in singulas hebdomadas pro tempore, & vt usus feret, eas distribuunt, nullaque vestes apud se habeat, praeter eas, quae ad quotidianum usum sunt necessariae.

Aegrotarum vero vestes, contagionis nomine suspectae, separatim custodiantur, aut apud illas ipsas relinquuntur.

Dona, quae singulis mittuntur, ad praefectam afferantur.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

tur : nec vlla possit illa accipere , aut ad vsu[m] adhibere , nisi sciente & consentiente p[re]fecta. Quæ in id omnino incumbere debet , vt ex monasterio vitium proprietatis , tanquam multorum malorum causam euellat. Neque cuique permittat vt pecuniam apud se habeat.

Ter autem in singulos annos , p[re]fecta vna cum discretis , cellas & supellectilem singularum monialium diligenter inquirat ; & scrutetur ne vlla quidquam habeat proprii , aut plus , quam quantum ei ad suum vsu[m] concessum fuerit.

Quod si quæ proprii aliquid tenere deprehensa aut conuicta fuerit ; ea biennio actiua & passiuua voce priuata sit ex Tridentini Concilii decreto ; atque etiam iuxta suæ regulæ & ordinis constitutiones puniatur. multoque magis , quæ ex communi , aut ex eo , quod alicuius vsui tributum sit , furtim sibi aliquid vindicauerit.

Si p[re]terea speculum , catellus , vnguenta , aut sufficientia , & huiusmodi inanium rerum quidquam apud aliquam repertum fuerit ; superior statim id e monasterio auferendum , & eam apud quam inuentum fuerit , acriter puniendam curabit.

Monialis siue velata , siue conuersa sit , elemosynam dare , largiri , aut vendere esculentas res , vestes , aut bona cuiusuis generis sint , etiamsi ad vsu[m] ei attributa sint , aut etiam legare omnino non possit. Quæ secus fecerit , velum ei p[er] mensem adimatur ; ac ter se verberibus ad disciplinam affligere cogatur.

In quo tamen integrum sit p[re]fectæ concedere facultatem , cui concedi debere iudicarit , aliquid deuotionis , ac religionis causa , vel aliud exiguum elargiendi propinquis , ac bene merentibus.

Ad sonitum minoris campanæ omnes conueniant ad benedictionem mensæ , quam p[re]fecta , vel vicaria , vel ipsis absentibus , antiquior discreta faciat.

Deinde loco & ordine discumbentes non prius discedant , quam Deo gratiæ actæ fuerint. Quæ non obedierit , vno die opsonio priuetur , ac postremo loco in mensa federe cogatur.

Mane & vesperi ad primam , & ad secundam mensam aliquis spiritualis liber , qui ad religionem incendat , quoti-

die legatur, omnibus discumbentibus, cum silentio & attentione audientibus: vt vna cum corpore mens etiam recreetur.

ANNO
CHRISTI
1565.

Vniuersæ moniales, si fieri possit, vno loco dormiant, a præfecta, aut a vicaria optime concluso; cuius clauēs ab ipsa præfecta asseruentur.

Singulæ autem in singulis lectis omnino dormiant, & in singulis etiam cellis, si tanta ibi sit copia cellarum, vt omnes capere possint. Cellæ vero diu noctuque apertæ sint, vt præfecta in singulas horas inspicere eas possit. Dato autem signo eundi cubitum, locoque vbi dormitur clauso, præfecta, aut eius vicaria, aut aliqua ex discretis, omnes cellas visitet; vt an omnes in suis dormiant locis animaduertat.

De clausura, & quæ ad eam tuendam aliqua ratione pertinent.

MONIALIBVS nulla quidem nimia diligentia videri debet ad eius thesauri custodiam, cuius causa propinquis, rei familiari, ac terrenis omnibus rebus, curisque renuntiantes, in septa monasterii se incluserunt.

Vt igitur sanctum earum propositum, ea ex parte, quæ diaboli insidiis maxime patet, communiatur, curent episcopi, vt ad omnes fenestellas, vbi colloquendum sit, duo ferrei clathri, seu cancelli constituentur; qui saltem palmo distent alter ab altero.

Inter virgas ferreas, quibus singuli cancelli compacti sunt, non plus omnino quam vncia interfit.

Sint autem virgæ ita solidæ, vt neque facile frangi, neque flecti possint.

Intimo vero cancello, quo moniales ad colloquendum accedunt, ferrea lamina appingatur, quæ moueri nequeat: sitque exiguis foraminibus, ad audiendi tantum commoditatem perforata, cui lineus pannus nigri coloris, ligneis tabellis affixus, instar fenestræ, quæ aperiri possit, cum erit colloquendum, apponatur.

In ea lamina fieri possit quadrata fenestellula nouem tantummodo vnciarum, cuius clauis a præfecta custodiatur: neque eam fenestellulam aperire liceat, nisi quo tempore colloquendum sit cum episcopo, vel ordinis superioribus, aut cum parentibus, & fratribus monialium, & aliis arcta propinquitate & genere coniunctis: aut cum

ANNO
CHRISTI
1565.
instrumentum aliquod confici, vel sacrum sermonem au-
diri oporteat.

Quod vero ad huius fenestellæ concessionem attinet, excepta sint monasteria, quorum moniales vel lege, vel consuetudine ab externis hominibus conspici nunquam solent.

Ostia locorum, quæ colloctioni solum & intus & foris sunt attributa, semper clausa sint: quorum claves sint apud antiquissimam earum monialium, quæ audiendis sermonibus sint præpositæ, nec nisi cum opus sit longiori colloctione, aperiantur. Ceterum ianitrix ex clathrata ianux fenestellula, ianua tamen clausa; rotariæ ex rota respondebunt pulsantibus.

Loca autem intus & foris ad colloctionem attributa, cum ibi sint qui loquantur, semper pateant, vt quinam sint, videri possint.

Ostia, per quæ a septis monasterii in exteriorem ecclesiam patet aditus, ad mensum muro obstruantur. Si quid in hoc præfectæ culpa, vel negligentia commissum fuerit, ea & officio & velo superioris arbitrio priuetur.

Omnes fenestræ & cancelli, & quicumque locus per quem moniales externam ecclesiam introspicere possint, in ædificentur, præter fenestram, in qua collocata est rota; & fenestellulam ad solum sacrosanctæ eucharistiæ sumendæ usum constitutam; ac illam fenestram per quam corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi a sacerdote celebrante elatum aspicere possint.

Ea fenestra perpetuo lineo panno contacta sit, qui tantummodo, cum sustollitur sacrosancta eucharistia, amoveatur. Fenestræ autem ratio sit eiusmodi, vt sacerdos ex altari moniales intueri nequeat.

Curent episcopi & alii superiores, ne e vicinorum ædibus, quicumque illi sint, monasteria inspiciantur; maxime vero si fratrum cuiusvis ordinis aut presbyterorum ædes illis immineant: quo casu parietes altius tolli & nouas ædificari iubeant eorum sumptibus quorum episcopi, & ii qui monasteriorum curatores sint, interesse iudicauerint, quacumque appellatione remota.

Quamobrem etiam sæcularium principum auxilium implorent, vt monialibus ab externorum hominum aspe-

ctu, & auditu libris secure per monasterium ambulare liceat.

ANNO
CHRISTO
1565.

Regulares viri in posterum ne in ea loca migrent, neve areas, monasteriis monialium proximas, ædificandi causa emanent, unde monialium aspectus fieri possit. Moniales in monasteriorum ædificatione vicinia regularium virorum ædibus, aut iis locis, unde ipsæ ab illis inspicere possint, in posterum prohibemus.

Ædes proximæ monasteriis sanctimonialium famosis mulieribus ne locentur.

Neve ibidem spectacula, cantus, saltus, ludi, & huiusmodi profanæ res & inanes exercentur, quæ eas a sacro officio auocare, aut ipsis offensionis causam præbere possint.

Quemadmodum a sacro Tridentino Concilio sancitum est, moniali professæ nulla ratione e monasterii septis egredi liceat, nisi ex causa legitima quæ ab episcopo probata sit.

Huiusmodi vero licentia egrediendi nullo pacto permittatur, nisi id grauissima res & summa necessitas postularit; neque iis monialibus, quibus nisi ex summi pontificis concessu egredi fas est. Apostatæ, fugitiuæ, & delicti causa eiectæ e monasteriis, quæ cum sacro vestitu, aut sine eo vagantur non sine scandalo religionis, ab episcopis ceterisque earum superioribus, petito etiam sæcularium principum auxilio, ad sua monasteria redire cogantur, ut ibi dignas poenas pendant suorum scelerum. Quod si superioribus in monasteria restitui debere minime videantur, in earum mulierum numerum, quas conuertitas vocant, cum bonis quæ attulerunt ad monasterium adscribantur. Ea autem bona, illis mortuis, priori monasterio restituantur.

Si quæ monialis in monasterii septa marem aut feminam cuiusvis ætatis conditionisve, etiam matrem, aut sorores, sint introduxerit, tribus mensibus in carcerem concludatur; eique singulis sextis feriis ieiunanti nihil præter panem & aquam ad cibum & potum adhibeatur, atque ad annum velum adimatur. Eamdem poenam subeant quæ rotæ & ianux præpositæ fuerint; præfectæ etiam & quæuis aliæ, quarum consensu id commissum sit.

Quicumque vero clericus, siue sæcularis, siue regularis,

ANNO
CHRISTI
1565.

cuiuscumque ordinis, aut laicus cuiuscumque status, dignitatis, gradus, conditionis, ipsarum monialium septa interdium, vel noctu introire ausus fuerit, præter excommunicationis pœnam, quam ex Concilii Tridentini decreto ipso iure subit; aliis etiam grauissimis pœnis, habita personæ criminisque ratione, puniatur. Et si ecclesiasticus sit, aut beneficia obtineat, suorum etiam ordinum munere ex ordinarii voluntate prohibeatur; suisque omnibus beneficiis priuetur. Quo decreto excipimus eos, quibus ob necessariam monasterio eorum operam & industriam superior septa ingrediendi facultatem, quotannis renouandam, scripto permiserit. Is autem meminerit sibi a Tridentino Concilio ius ademptum esse eiusmodi facultates concedendi, nisi in casibus necessariis; ideoque caueat, ne quæ intus officia moniales obire possunt, ad ea præstanda externi in septa monasterii introducantur. Atque vt in hac necessitate dignoscenda vna eademque ratio vbique feruetur, & ille facile concedendi vsus coerceatur; episcopus adhibitis in consilium omnibus monasteriorum superioribus, etiam regularibus, statuatur ac præscribat, quæ opera in monasteriis necessarium externorum ingressum requirant. Quam vero rationem in hac re præscripserit, ea ab omnibus, etiam regularibus, inuiolate feruetur.

Intra septa monasterii mares & feminæ cuiusuis generis, etiam si ipsis monialibus inseruiant, vel sint ætate confecti, nulla de causâ pernoctare possint, proposita pœna excommunicationis latæ sententiæ, quam & is qui pernoctarit, & præfecta quæ id permiserit, subeat; quibus addantur aliæ pœnæ superioris arbitratu. Neve intus in eisdem septis boues, equos, & iumenta cuiusuis generis alant.

Si contra fiet, præfecta tres menses ab officii sui munere amoueat.

Moniales cum nemine externo omnino colloquantur; nisi is licentiam scriptam & ob signatam a superiore monasterii, aut ab eo, quem is suo nomine substituerit, atque in cancellaria episcopali gratis descriptam attulerit. Quæ contra id fecerit, priuetur trium mensium facultate loquendi cum externis omnibus cuiusuis sexus, etiam propinquis; cogaturque singulis sextis feriis eius temporis, disciplinæ

nomine, flagella sibi publice adhibere, & orare eo psalmo,
Miserere mei Deus.

ANNO
CHRISTI
1565.

Licentiæ autem, scripto permissæ, accipiantur ab iis, quæ rotæ sint præpositæ, priusque ad præfectam deferantur, quam illæ accersantur, quæ scripto nominatæ sint. Præfecta ubi scriptum legerit, manumque & signum eius agnouerit, cuius officium sit facultatem colloquendi concedere, benedictione adhibita, permittat iis, quæ scripto nominentur, vt cum illis tantummodo loquantur, qui nominatim descripti sint: idque ad communem colloquutionis fenestellam; non ad ianuam, neque in ecclesia, aut alibi, præsentibus semper monialibus arbitris ei muneri præfectis. Quæ vero ad colloquendum accesserint, breui finem loquendi faciant: caueantque ne tempus, quo nihil est preciosius, inani aut inutili sermone consumant.

Non est ferendum, vt moniales, præsertim sacris diebus, aberrantes ab ratione, ceterisque piis exercitationibus, sermonibus minime necessariis tempus consumant.

Idcirco, quibus diebus sumitur sacrosancta eucharistia, & quoties dies festi ex præcepto ecclesiæ celebrantur, tempore etiam aduentus & quadragesimæ, in vigiliis præterea de præcepto, omni denique tempore, cum diuina fiunt officia, moniales cum externo nemine omnino colloqui possint, nisi necessitas ita postulet.

Moniales vero, tam quæ audiendis sermonibus præpositæ sunt, quam illæ, quæ loquentur, ne monasterium absurdis & inanibus rumoribus compleatur, cum nemine omnino communicent quæ ab externis acceperint, nisi cum præfecta, si eis expedire videbitur vt aliqua ad eam referantur.

Vigilent præfectæ, & quæ sermonibus audiendis præpositæ sunt, ne quisquam ad colloquendum cum monialibus accedat, simulato eius nomine, qui in scripta licentia nominatur. Quod si id a quoquam commissum fuerint, is ab episcopo: quæ vero cum eo collocuta fuerit, & quæ scientes permiserint, a superiore, harum constitutionum præscripto, graui pœna eorum arbitratu afficiantur.

Quicumque vero clericus siue sæcularis siue regularis, cuiuscumque ordinis, aut laicus cuiuscumque status, dignitatis, gradus & conditionis, ad monialium monasteria ac-

cesse-

ANNO
 CHRISTI
 1565.

cesserit, & cum earum aliqua, non impetrata, vt præscriptum est, colloquendi facultate, sermonem habuerit, grauius puniatur.

Hoc autem edicto, neque patres, neque fratres teneri volumus, quibus non impetrata illa colloquendi facultate, sed seruatis ceteris regulis hac ipsa de re latis, cum filiabus & sororibus tantum colloqui, non tamen septa vnquam ingredi licebit.

Nemini omnino, neque sacro, neque profano, neque mari neque feminae, liceat adire monasteria monialium docendi causa tantum, quem figuratum vocant.

In iis tamen monasteriis, in quibus non in exteriori ecclesia a saecularibus, sed intus a monialibus organo sonatur, permittere poterit superior alicui viro, moribus & ætate ab episcopo probato, vt foris ad fenestellam collocationis monialem organistrum tantum sonandi artem edoceat, si in eo studii genere plus proficere necesse habeat.

Hæc autem intus ad ipsam fenestellam discens commorabitur; cui semper assistent duæ ex iis, quæ audiendis sermonibus præpositæ sunt.

Quæ contra fecerit, siue præfecta, siue alia, velo priuetur, aliisque præterea poenis afficiatur, arbitrato superioris.

Organum autem in posterum ne constituatur, nisi locus, in quo apte locetur, superioris iudicio ante probetur.

Prohibentur etiam moniales ipsæ intus, aut per alios foris sonare musicis instrumentis, præter organa & harpichordium, quo ars organo sonandi discitur.

Ne liceat monialibus depositi, aut custodiae causa, in monasterio habere pecuniam, gemmas, vestes, aut eius generis res vllas cuiusvis personæ, nec vasa quidem florum, aut fruticum.

Quod si quæ in præsentem habeant, vt omnis incommodi causa tollatur, ad tres menses, quibus debent, ea restituant.

Contumacibus, aut negligentibus poena sit; præfectis, officii: ceteris, veli spoliatio.

Moniales ne animi quidem relaxandi causa, saecularium virili aut muliebrivestitu vtantur, cum dedeceat Dei famu-

las vestes ab earum professione alienas induere. verum decoro semper seruato omnium & temporum & actio-
num, permittente præfecta, honeste, & quemadmodum sacras Deo virgines decet, animum remittere licebit.

ANNO
CHRISTI
1565.

Moniales etiam ne offulas, aut cetera huiusmodi con-
ficiant donandi gratia, prohibemus: propter temporis ia-
cturam & sumptum, qui in eas impenditur. Quæ contra de-
cretum aliud commiserit, vel permiserit, superioris arbi-
tratu puniatur; maxime vero in præfectâ animaduertatur.

Nulli moniali fas sit ad quemquam secreto literas scri-
bere, præter superiorem & episcopum, si de aliqua graui
re esset admonendus.

Neque ad se missas literas aperire & legere, nisi præ-
fecta prius eas coram vicaria legerit, aut se præsentem legi
iusserit.

Quæ contra hanc legem aut scripserit, aut acceperit
litteras, per duos menses e sua cella pedem non efferat: &
singulis sextis feriis ita ieiunare cogatur, vt tantum pane
& aqua vescatur. Ac, si eæ literæ suspicionem aliquam
criminis haberent, ea, ad quam scriptæ fuerunt, præ-
ter prædictam poenam, sex menses & facultate loquen-
di ad fenestellam monialium colloctionis, & velo pri-
uetur.

Verum, ne præfecta falli possit, fictis ei literis ostensis,
quæ aliæ sint ab acceptis, & ab illis, per quas responsum est;
quæ rotæ præpositæ fuerint, omnes accipient literas, quæ
ad monasterium peruenerint, easque statim ad præfectam
afferent, a qua etiam literas, a monialibus scriptas, acci-
pient clausas & obsignatas coram eadem ipsa. Quas dein-
ceps nuntiis externis tradent.

De conuersis.

CONVERSIS minimum quadraginta annos natis & su-
periori probatis, facultas sit exeundi septis monasterii,
propter negotia monasterio necessaria, permittente ta-
men præfecta, quotiescumque exeundum fuerit.

Cui etiam liberum sit eas, si ita videbitur, intra septa
semper retinere. quod vt faciat, si modo possit, eam vehe-
menter cohortamur.

Ad funera autem ne prodeant, nisi quæ ordinis sint Men-
dicantium.

ANNO
CHRISTI
1565.

Exeuntes verobinæ prodeant; neque longius discedant altera ab altera, quam ut se inuicem aspicerent & audire possint.

Quibus, si ex vrbe egredi contigerit, semper in eodem lecto somnum capiant.

Caueantque, ne in cuiusquam famosæ personæ domum introeant, etiamsi illa de monasterio benemerita fuerit.

Neve in domiciliis, vbi aliæ honestæ mulieres non habitent, pernoctent.

Neve literas, aut mandata clam perferant.

Aut quidquam inane monialibus renuntient, quod foris viderint, aut audierint.

Delinquentibus poena sit carcer, aut etiam grauior, arbitrato superioris.

De puellis sæcularibus, quæ in monasteriis educantur.

PVELLÆ sæculares cuiusvis generis, conditionis & ætatis, quæ nunc in clausura monasterii, educationis, aliave causâ commorantur, post annum e monasterio exire cogantur, nisi omnibus iis præditæ, quæ ad suscipiendam religionem, monasterii institutis, Tridentini Concilii, & harum constitutionum decretis requiruntur, monachalem vestem sumere voluerint. Episcopis tamen facultas permittitur probabili de causâ prorogandi tempus suo arbitrato, consentiente superiore regulari in iis monasteriis, quæ ei subiecta fuerint.

In posterum puellæ educationis causâ in monasteria ne recipiantur sine licentia scripto permissa ab episcopo, ac superiore regulari, si ei subiectum fuerit monasterium, cui etiam prius accesserit scriptus metropolitani consensus.

Hæc autem licentia non concedatur puellis, quæ habeant a quibus regi & educari commode possint; aut iis quæ decimum annum non compleuerint, aut maioribus quindecim annis.

Quæ semel exeunt e monasterio, amplius aut in illud, aut in vllum præterea aliud admitti non possint, nisi cum moniales fieri voluerint.

Huiusmodi autem puellæ nigri tantummodo, aut fusci, vel albicoloris vestes, non sericas, adhibeant. Nullo præterea exquisito ornamenti genere vtantur; ne sint concin-

nata; neve habeant inaures, nec monilia; aut eius generis inanes delicias.

Cum propinquis, aliisve externis ne colloquantur; nisi eisdem seruatis, quæ supra de monialibus eo in genere decreta sunt.

Dormiant, cibum capiant, versenturque loco separato a monialibus, iis exceptis, quæ ipsis regendis & institutendis præpositæ sunt: cum nullaque moniali consuetudinem habeant, præterquam in ecclesia, cum Missa, aut diuina officia celebrantur.

Puellarum alimenti & educationis causa quotannis monasterio non minus soluatur triginta aureis; cuius pecuniæ dimidium in singulos sex menses repræsentetur. Quod si ea pecunia per ipsos sex menses non numerata fuerit, puellæ ad suos remittantur, quos magistratus monasterio omnino satisfacere cogant.

Quæcumque ex iis puellis monialis fieri voluerit, ad propinquos suos mittatur, aut ad eos, qui ipsius curam habent, apud quos saltem per mensem maneat, priusquam ab episcopo, aut ab eius ministris examinetur; idque, vt facilius ac melius eius libera voluntas exquiri & explorari possit.

Puellas vero domi suæ foris viuentes, neque literas, neque vllam omnino artem monialibus docere liceat; ne ad fenestellas quidem, aliave collocutionis loca: quod si id monialium præfecta quouis modo permiserit, semestri administrandi officio priuetur.

*De concionatoribus, confessoribus, visitoribus
& capellanis.*

Qui monasteriis præsunt, doctos, prudentes, ac pios concionatores adhibeant, qui bis saltem in singulos menses ad cancellos collocutionis monialium, vel ad fenestellas ecclesiæ, Dei verbum prædicent, easque erudiant in omnibus, quæ ad Dei cultum, & sempiternam salutem consequendam pertinent.

Concionatoribus autem ne liceat cum monialibus separatim colloqui; nisi eis a superiore monasterii licentia permittatur.

Præficiantur etiam monialibus confessores & ætate prouecti & prudentes & Deum timentes, qui semel saltem

ANNO
CHRISTI
1565.

in singulos menses audiant peccata monialium : eisque sacrosanctam eucharistiam administrent , quemadmodum sacrum Tridentinum Concilium fieri debere censuit.

Ne regularis peccata monialium possit audire, nisi prius a generali capitulo, aut sui ordinis generali, aut, eo absente, ab ipsius vicario generali probatus fuerit : cuius rei fidem fecerit episcopo eius loci, vbi fuerit monasterium, aut eius vicario.

Omnes monialium, & sæculares & regulares confessores, confecto biennio, aut ad summum triennio, mutantur, nisi iusta aliqua, aut necessaria causa episcopo, aut eius ordinis generali, si regularibus subiectum sit monasterium, postulare videatur vt illis tempus prorogetur.

Idem monasterii septa ingredi non possint, nisi id eis a superiore aliqua de causa concessum fuerit : excepta causa administrandi sacramenta ægrotis monialibus, cum graui & periculoso morbo laborant.

Quo tempore dum intra septa commorantur, eos duæ aut tres moniales, quæ aetate ceteris præstent, comitentur : Eademque omnes prosequantur quicumque septa monasterii introierint, etiam superiores, ac visitatores, facta prius significatione sonitu minoris campanæ monialibus se recipiendi. Quam consuetudinem nisi præfecta seruarit, officio moueatur superioris arbitrio.

Confessores in monasteriorum locis, quos foresterias vocant, cibi capiendi causa ne morentur, nisi confessionis tempore.

Neque tum etiam ibi noctu cubent, nisi cum alicui ex monialium numero mors instaret, vt præsto esse possint administrandis sacramentis, & reliquis pietatis officiis ; aut cum propinquum monasterio domicilium non habent : vt in multis monasteriis quæ sunt in dicecesi.

Nemini autem confessori sæculari aut regulari assidue habitare liceat foris in foresteriis, & ædibus monialium ; aut earum sumptibus ibi viuere ; nec, si in iis locis dormitur, quæ monasterium attingunt, fenestræ, aut rotæ sint : & , si sunt, statim muro obstruantur ; vt nihil a monialibus, quod in eo loco agatur, aut dicatur, aspici aut audiri possit.

Clathri lamina, & linea tela fenestellulæ eius loci, vbi moniales confitentur, ita compactæ cohæreant, vt remo-

ueri non possint: & inde tantum audiri, aspici autem nullo modo possint.

Qui vero confessores in iis deliquerint, statim & officio priuentur; & facultas tum adeundi illud monasterium, tum diuina administrandi eis arbitrio superioris adimatur.

Eamdem pœnam subeant omnes regulares, & alii cuiusvis generis clerici, qui cibum aut somnum capient in locis collocutionum, ac foresteriis monialium; aut munera alicui moniali, quæ secundo, arctiorive cognationis gradu coniuncta non sit, dederint, aut ab ea acceperint.

Superiores tamen, suo arbitratu, cum illis colloqui, & in foresteriis vesci & cubare possint, quo tempore visitant monasteria: si tamen ibi fratrum sui ordinis monasteria non habeant: quæ si sunt, apud eos diuersari debent, neque graues esse monialibus.

Iidem pecuniam, munera, aut præmia a monialibus ne accipiant; quo illæ aperte intelligant in eiusmodi visitatione tantummodo ab eis consuli Dei gloria, & monialium salutem.

Liceat vero iis superioribus, qui premuntur inopia, sumptu monialium viuere, cum eas visitant, aut adeunt alia de causâ quæ ad ipsarum vtilitatem spectet.

Regularibus, qui fratres sint monialium, permisso superiorum, quemadmodum supra dictum est, semel in singulos annos cum sororibus monialibus tantum colloqui liceat, idque præsentibus iis quæ collocutioni præpositæ sunt. Quod si illi aliquos secum adduxerint, ii cum monialibus omnino ne colloquantur, proposita ea pœna, quæ superius colloquentibus sine licentia est constituta.

Socii confessorum regularium sint ætate prouecti, & superiori suo probati, neque cum vlla moniali colloqui possint, nisi cum præfecta, & rotæ aut foresteriæ præposita, si quid opus sit confessoribus tum cum peccata audiunt, eiusdem pœnæ periculo.

Præterea superiores ex decreto sacri Tridentini Concilii quotannis idoneum confessorem extraordinarium monialibus sibi subiectis exhibeant. cui curent, vt vniuersæ confiteantur; vt, quæ huiusmodi indigent medicina propter aliquem occultum animi morbum, neque ipsæ eam postulare, aut accipere ab vfitato confessore vnquam

ANNO
CHRISTI
1565.

auderent, liberius mederi suis malis possint, ac diaboli laqueos euadere, vna cum reliquis confessori nouo sua peccata confitendo.

Sacerdotes, qui in monialium ecclesiis publicis rem diuinam facturi sunt, bene audiant, & bonis moribus sint: & ab eo etiam approbati qui monasterio præsidet.

Ex quibus, qui a monialibus mercede conducuntur, non ab illis, sed a superiore, aut eius iussu a confessore monialium deligantur.

Qui, nisi eis facultas scripto concessa sit, cum monialibus ne colloquantur: nisi cum iis, quæ sacristiæ præsent; quibuscum ad rotam ecclesiæ, quambreuissime loquantur de his tantummodo rebus, quæ ad Missæ sacrificium sint necessaria.

Ne magnifici & sumptuosi apparatus fiant, cum dies festus ecclesiæ monialium celebratur: sed pii ac modesti, & qui religionem, non inanem aliquam speciem, præ se ferant.

Quo non admittantur musici, figuratum cantum, aut quoduis musicum instrumentum adhibentes.

Præfecta monialium neminem ad monasterii famulatum & procurationem admittat, cuius ætas & mores earum superiori probati non sint.

Eiusdem etiam superioris sit approbatio eorum, qui nunc monialibus inseruiunt. Quo in numero medici, tonsores, furno aut pistrino præpositi, ceterique omnes intelligantur, quibus in monialium septa introeundum sit.

Qui monasterii res procurant, quotannis suæ administrationis rationem reddant iis quos diximus; & ad duos menses bonis prædibus caueant cancellariis episcoporum, se fideliter rationem reddituros suæ administrationis. Quod si facere neglexerint, officio priuati censeantur.

In parochialibus ecclesiis, quæ monialium monasteriis annexæ sunt, perpetui vicarii, ex formula Tridentini Concilii præscripta, ab episcopis constituantur.

De propria regula, & constitutionibus his assidue legendis.

QVIA moniales, quæ professæ sunt, non solum Dei, & sanctæ ecclesiæ præcepta, quæ Christianis omnibus præscripta sunt; sed etiam suæ regulæ, & ordinis leges, & instituta seruare debent; operæ precium erit, illis suæ vocatio-

nis & professionis debitum officium in memoriam quam-
fæpillime reuocare.

ANNO
CHRISTI
1563.

Ideo in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, vt in sin-
gulis monasteriis ab aliqua moniali, ceteris professis au-
dientibus, quotidie legatur saltem caput vnum constitu-
tionum regulæ, aut ordinis cui adstrictæ sunt.

Cuius lectionis initium fiat a primo, & ita procedatur
ad extremum; ac deinceps ad primum caput redeatur: vt
eodem ordine ac progressionem seruata, nunquam sacræ
huius exercitationis vsus intermittatur. Præterea hæc etiam
constitutiones frequenter legi iubemus, vt hac crebra salu-
tarium præceptorum commemoratione moniales in ob-
eundo suo munere diligentiores euadant. Quæ in re præfe-
ctam monemus, vt ceteras ad summam legum obseruationem
non minus exemplo suo inuitet, quam auctoritate
compellat.

Denique præcipitur omnibus monialium confessorii-
bus, vt illis vniuersis semel legant & explicent omnia hæc
decreta: quæ in vulgarem sermonem conuersa ad com-
munem prouinciæ vtilitatem primo quoque tempore cu-
rabimus edenda, eaque vt omnino, quemadmodum de-
bent, seruent, vehementer cohortentur.

Quæ moniales arctioribus constitutionum regulæque
vinculis adstrictæ viuunt, non hic est animi nostri sensus,
vt ab illis susceptæ vitæ institutis discedant, sed vna cum iis
hæc quoque decreta ab illis seruari iubemus.

De Iudæis.

Vt, quantum possumus, Iudæis corrumpendi Chri-
stianorum mores, & eis bona per fraudem auferendi oc-
casionem adimamus, ipsosque ad viam salutis traducere
studentes, ex sacrorum etiam Canonum decretis edicimus;

Vt Iudæi semper, & quocumque iter faciant, viri pi-
leum seu birretum crocei coloris; mulieres impositum reli-
quo capitis integumento pannum eiusdem coloris ferant.

Ne Christiani ad conuiuia, nuptias, vel dies festos, &
synagogas Iudæorum accedant, aut cum eis ludant, vel,
quod detestabilius est, choreas cum Iudæis agant.

Ne Iudæis Christiani in famulatu esse possint.

Ne Christiani, si in diem vel horam Iudæis operas suas
locauerint; apud illos cibum capiant.

Ne

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Ne Christianæ mulieres, Iudæorum nutrices, in eorum domibus esse vlllo pacto possint. Ne vero extra eorum domos, nisi cum necessitas, ordinario probanda, postularit.

Ne Christiani Iudæos medendi causa ad se accersant.

Ne in coniungendis inter se matrimoniis eorum opera vtantur.

Ne Christianæ mulieres Iudæos fuci, pigmentorum, aut ornandi se causa adhibeant.

Agros, prædia ecclesiastica Iudæis locari, vasa, vestes, aliave sacra, vel ad vsum ecclesiæ destinata, vendi, aut pig-nori dari ne liceat.

Ne in ædibus, quæ ecclesiis vicinæ sint, Iudæi habitent. Et si qui in eis nunc habitant, intra certum tempus omnino migrare cogantur.

Ne Christiani cum Iudæos in diebus festis, emptionis, venditionis, vel alio nomine contrahere audeant.

Ne tribus ante pascha diebus Iudæi in publicum prod-eant; neque quidquam palam, vel secreto in contem-ptionem Christianæ religionis facere audeant.

Ne dignitatem, vel publicum officium, quod ad Chri-stianos pertinere aliquo modo possit, Iudæi obtineant.

Hæc, & reliqua, quæ de Christianorum cum Iudæis consuetudine sacris Canonibus constituuntur, curent epi-scopi, & principes, ac magistratus, pro sua quisque aucto-ritatis munere, pœnis contra Christianos, & Iudæos acrio-ribus constitutis, vt inuiolate seruentur.

Vehementer etiam a principibus petimus, vt in sin-gulis ciuitatibus certum locum constituent, vbi Iudæi se-paratim a Christianis habitatum conueniant. Et, si quas proprias ædes Iudæi in ciuitate habent, intra sex menses eas vere, non autem simulato contractu, Christianis ven-di iubeant.

Illud præterea pro sua pietate principes statuere de-bebunt; vt Iudæi in quibusuis contractibus, & negotiis, quæ cum Christianis habuerint, in libris suis conscriben-dis, literis, & lingua vulgari nostra, non autem sermone aut characteribus Hebræis vtantur. Si secus fecerint, se-uere puniantur: nullumque inde ius eis esse possit agendi, vel excipiendi.

Concil. Tom. 36.

S

Omni denique diligentia illos in eo eniti æquum erit, vt fraudulentam & infidiosam Iudæorum cum Christianis contrahendi rationem, & eorum facultatibus inhiantem auaritiam comprimant & coerceant.

Monemus vero episcopos, vt ab hominibus piis, ac peritis linguæ Hebraicæ & rituum Iudæorum, vel, si huiusmodi non reperiantur, ab aliis doctis, ac bonis viris curent, fidem ac doctrinam Christianam Iudæis prædicandam.

Ad eas conciones Iudæi omnes iussi conueniant; sed pueri, ac puellæ seorsum a parentibus atque aliis maioribus natu concionatorem audiant: qui ipsos familiariter instituat, & interrogantibus benigne satisfaciatur.

In quo signum aliquod conuersionis cognitum fuerit, is ab aliis separetur, & in domum aliquam catechumenorum ad id paratam, deducatur; vbi diligentius omnia, quæ scire Christianum oportet, doceatur.

Catechumeni ne baptizentur, nisi prius diligenter instructi, & examinati fuerint, præsertim si grandiores sint.

Baptizati curæ alicuius probi viri, saltem per annum committantur, qui vitam illorum his rationibus regat ac moderetur;

Vt diebus festis Missam, conciones, ac vesperas obeant.

Aliis diebus aliquo artificio, quo victum quærere possint, vtantur.

Ne cum Iudæis vllam omnino consuetudinem habeant.

Neve cum Christianis, quorum vita flagitiosa sit.

Curet episcopus, vt Iudæus, qui ad fidem se conuertit, omnia bona sua habeat: ac si filius familias sit, legitima, & quæcumque alia bonorum pars, ei iure debita, a patre etiam viuentem, detur. vel si mulier fuerit, ei dos a marito restituatur, vel a patre constituatur vnde alii possit, ex præscripto constitutionis Pauli III. summi pontificis: præsertim in iis, quæ ille statuit de iis facultatibus, quæ ex vsuris comparatæ sunt.

De pœnis, & aliis quæ generatim ad has constitutiones pertinent.

QVIBVS pœnis, nostris in hac prouinciali Synodo decretis, delicta coercemus, nihil de illis animaduersioni-

ANNO
CHRISTI
1565.
bus derogamus, quas veteres Canones, & sacrum Tridentinum Concilium in eadem peccata constituerant. Quare negligentes, vel contumaces, & illis, & piis pœnis puniendos decernimus.

Quotiescumque delicti causa clerici mulctandi sunt, quæ ab illis exigenda erit pecunia, nullo modo ad episcopum perueniat, in eiusve commoda quauis ratione conuertatur: sed idem episcopus parte pecuniæ, quæ tertiam non superet, assignata delatori, reliquam piis operibus, aut locis, quibus ei videbitur, omnino attribuat. Quam pecuniam si qui piorum locorum, aut operum administratores intra mensem ab eo die, quo solui debet, numerandam non exegerint; ea seminario iam nunc adiudicata intelligatur. Notarius autem, qui attributionis instrumenta confecerit, triduo ea de re loca pia, quorum intererit, admo- neat. alioqui eis sua pecunia satisfaciat.

Mulctas vero, quæ ob delicta ecclesiastica vel mixti fori, laicis, a iudicibus ecclesiasticis irrogabuntur, ad hunc modum diuidi volumus;

Vt tertia parte piis locis, aut operibus, eadem qua supra diximus conditione addicta, tertia ad fiscum principum sæcularium pertineat: reliquum accusatori detur.

Quibus vero tum clericis tum laicis pecuniæ mulcta imponenda fuerit, si sint soluendo, ne eis pœnam remittant episcopi, nisi graui de causa. Quod iudicium eorum conscientia periculo sit: sin inopes sint, pecuniam aliqua alia saluari pœna commutent, quæ eius generis sit, vt peccatorum vulnera contrariis remediis curentur.

Quidquid consensus, approbationis, sententiæ, vel alio huiusmodi nomine, episcopi ex facultate, in hac Synodo eis permessa, concesserint, & ab ipsis, & ab eorum quibusuis ministris, gratis omnino detur.

Quamcumque facultatem ex decretis, in hac sacra Synodo editis, habent episcopi, eam ipsos per suos vicarios exequi posse volumus: nisi in iis, quæ proprie ad ordinem episcopalem pertineant: aut in quibus vicarii a sacris Canonibus, aut a Concilio Tridentino, vel a nobis expresse exclusi sunt.

Si in his decretis, ante alteram Mediolanensis prouinciæ Synodum, vlla difficultas orta fuerit, eius, & omnium quæ

ipsis decretis continentur, interpretationem, & explicationem metropolitanano referuamus: falua ſemper ſedis apoſtolicæ auctoritate.

ANNO
CHRISTI
1565.

Quidquid de ſacramentorum adminiſtratione, Miſſæ celebratione, diuinorumque officiorum modo & ratione in hac Synodo decreuimus, id neque ad Mediolanenſem eccleſiam, quæ ſancti Ambroſii præſcripto & inſtituto proprios ritus, ac ceremonias habet, neque ad ceteras, quæcumque eodem iure ac modo ex antiquiſſimo tempore ſacra facere conſueuerunt, in iis quæ eius inſtitutis ritibus & ceremoniis expreſſe aduerſantur, pertinere volumus. Ceteris vero, & Mediolanenſis eccleſia, & quæ eiufdem ritibus vtuntur, æque teneantur, atque aliæ, quæ in provincia noſtra ſunt, eccleſiæ.

Epifcopi, duobus adhibitis de capitulo illius eccleſiæ, cuius res agitur, quorum alter ſuo, alter capituli iudicio deligatur, ſtatuta, conſtitutiones, priuilegia & indulta eccleſiarum cathedralium, & collegiatarum recognoſcentes, accurate videant, an in illis quidquam ſit, quod ab ipſis ſacri Concilii Tridentini decretis ſit alienum, ad quorum præſcriptum omnia, & ex conſtitutione ſanctiſſimi domini noſtri Pii IV. & ex eodem Concilio corrigant & emendent. Quod ſi epifcopo, & canonicis aliqua de iis acciderit dubitatio, ad metropolitanum referant: qui a ſummo Romano pontifice explicationem eorum poſtulet, quæ difficultatem habere videbuntur.

Vt nemini eorum, quæ in hac ſancta Synodo decreta ſunt, ignorantiam excuſare liceat; edicimus, vt ex quo primum die edita, in valuis metropolitanæ eccleſiæ propoſita fuerint, ad duos meſes, omnes ſe, & his decretis, & ſi contra fecerint, pœnis quæ eis continentur, teneri intelligant.

Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporis initium ſumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præſtari iubemus.

Iubebunt præterea ſinguli epifcopi, ſi eis expedire videbitur, ea omnia, ſuæ quoque cathedralis eccleſiæ valuis affigi; & in proxima ſua diœceſana Synodo legi ac recitari: quo ſtudioſius eorum præcepta omnium animis inculcentur.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Singulæ etiam cathedrales & collegiata & parochiales ecclesiæ huius prouinciæ has constitutiones certo aliquo loco collocatas perpetuo asseruent. Episcopi singulis quatuor anni temporibus, si id opportunum censuerint, legi iubeant coram se & canonicis ecclesiæ cathedralis & collegiatarum omnia ea, quæ de vita & honestate clericorum, deque diuinorum officiorum celebratione in hac nostra prouinciali Synodo statuta fuerunt: vt ea crebro repetita, facilius in mores inducantur.

Maximas Deo gratias agere debemus, quod quæ pro communi prouinciæ tempore statuenda videbantur, ad optatum exitum perducta sint: quodque eiusdem beneficio principes vniuersæ prouinciæ ii obtigerunt, a quibus omnem opem, auctoritatem, & auxilium in eis exequendis, quæ sancita sunt, iure optimo sperare & expectare liceat. Quod vt ex animo, ac summo studio præstent, pro nostri officii munere eos vehementer hortamur, & per viscera Domini nostri Iesu Christi obsecramus.

Ex præcepto sacri Tridentini Concilii collegimus & cognouimus abusus omnes, qui in indulgentias ex superstitione, ignorantia, irreuerentia, aut quauis causa in prouincia Mediolanensi irrepsere; vt metropolitanus de iis, ex sententia Synodi, ad summum Romanum pontificem referat; cuius auctoritate & prudentia constitutis iis, quæ huic prouinciæ nostræ expedire videbuntur, fideles salutarem indulgentiarum fructum pie & sancte percipiant.

Actum est diligenter a nobis ex præscripto sacri Tridentini Concilii, quæ ratio iniri posset, vt aliquæ ecclesiæ cathedrales prouinciæ nostræ Mediolanensis, quarum sunt tenues fructus, ita nouis prouentibus auferentur, vt & ad illarum necessitatem & ad episcopalem dignitatem satis essent. Eam autem rationem nomine Synodi metropolitanus ad sanctissimum dominum nostrum referat. Qui cognita rei necessitate, pro sua prudentia & pietate, & episcopis & ecclesiis consulere poterit.

Quia multa a summo Romano pontifice & publicæ totius prouinciæ Mediolanensis & priuatæ singularum ecclesiarum vtilitatis causa petenda sunt; decernimus, vt quidquid ab eius sanctitate communibus nostris, & qui ad-

sunt, prouincialium episcoporum literis postulabitur, id huius Synodi nomine & auctoritate ita factum intelligatur, perinde ac si in sessione publice postulatum esset.

ANNO
CHRISTI
1565.

Omnia & singula, quæ in hac sacra Synodo decreta, actaque sunt, qua debemus obedientia ac reuerentia, auctoritati ac iudicio sanctæ Romanæ ecclesiæ, omnium ecclesiarum matris & magistræ, semper emendanda & corrigenda subiicimus. Laus Deo.

CAROLVS BORROMÆVS MISERATIONE
diuina sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, archiepiscopus Mediolani, prouinciæ nostræ fidelibus salutem in Domino.

QUANTVM mihi onus imponeret archiepiscopalis officii ratio, cogendi prouincialem Synodum, quo die ex grauiissimo S. Tridentini Concilii decreto recognoui, mature vt id munus exequi possem vehementer elaborauit, quod & nostræ testantur literæ, quibus prouinciæ episcopos euocamus; & sciunt graues atque ornati viri, qui nostris ea in re studiis & actionibus interfuerunt. Itaque cum primum mihi licuit, Mediolanum veni, quo prouincialibus episcopis conuocatis, cognitisque ab eisdem iis rebus, quæ in singulis ciuitatibus, ac diocesis correctionis aut moderationis indigerent, in Synodo de ipsorum episcoporum consilio atque consensu ea statuimus ac decreuimus, quæ perturbatam cleri ac reliquorum vitæ & officii disciplinam restituere, vacillantem confirmare, conseruatam propagare posse viderentur. Synodo dimissa cum a Pio I V. pontifice maximo Romam reuocarer, ne in ipso quidem itinere mihi quidquam maiori curæ fuit, quam vt ea decreta prouinciæ, vt spero salutaria, primo quoque tempore peruulgarem. Quam in cogitationem toto animo incumbentem me & ipsius Pii pontificis auunculi mei mox consecuta mors, & deinceps interregni & pontificiorum comitorum occupatio, non iam a studio illa in lucem proferendi, quod, & si grauioribus curis maxime distinebar, tamen dimittere non poteram; sed ab eorum editione retardauit: Sed bene, quod quemadmodum Deum assidue precatus sum, & vt ita fieret pro mea parte contendere, breui ipsius Dei

ANNO
 CHRISTI
 1565.

benignitate singulari. Pius V. pontifex maximus est re-
 nuntiatus. qui pro summa sua cura ac sollicitudine religio-
 nis salutisque animarum, mihi & facile concessit, vt reuise-
 rem hoc tempore commissum fidei meæ gregem, & inflam-
 matum studium meum edendi has constitutiones prouin-
 ciæ nostræ fidelibus pia sane cohortatione magis etiam in-
 cendit; & vt eæ ad illos etiam pertinerent, qui alioqui ipsis
 non tenerentur, literis suis apostolicam interposuit aucto-
 ritatem. Damus igitur vobis quæ ex præscripto Tridenti-
 ni Concilii ad moderandos mores, corrigendos excessus
 in prouinciali Synodo decreta sunt; eaque non solum
 præsentium malorum remedia esse confidimus, sed cau-
 tionem quoque fore speramus reliqui temporis vitiorum
 & incommodorum. Rogamus vero omnes, & per viscera
 misericordiæ Christi Domini obsecramus, vt has consti-
 tutiones, quanto maximo potestis amore & pietate am-
 plectamini, legatis, sequamini, totos vos ad earum sen-
 tentiam, rationemque accommodetis. Imo vero, si quod
 nostrum esse potest habito, & vbi primum facultas fuit,
 edito hoc prouinciali Concilio, meritum id mihi, & piis
 ipsis ac prudentibus patribus, quibus consentientibus &
 adiuuantibus hæc acta sunt, præripite. tanto enim maior
 commendatio est eorum qui colunt, quam qui tulerunt
 leges; quanto est obedientia officii præceptione præstan-
 tior. Ceteris vero etiam hominibus vestra, vel morum
 mutatione vel innocentia, ac pietatis perseverantia præ-
 lucete; vt isto exemplo ad virtutis & officii cultum reliquæ
 etiam prouinciæ incitentur. Nobis enim & in his decretis
 nihil propositum fuit, nisi Dei gloria & vestra salus; sic ni-
 hil opratius esse potest, quam, vt ita decreta seruentur;
 vt pœnis, quæ delinquentibus propositæ sunt, nullus lo-
 cus relinquatur: magisque in agendo vestra religio ac pro-
 bitas, qua vna vel maxima voluptate noster compensabi-
 tur labor, quam nostra in decernendo diligentia com-
 mendetur. Valete in Domino.